T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİCİLİĞİ VE DENETİCİLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN "MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI EĞİTİM KURUMLARI YÖNETİCİLERİNİN ATAMA VE YER DEĞİŞTİRMELERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK" HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

108804

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Hazırlayan
Mahmut AYHAN

108804

Tez Danışmanı
Yard.Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ

Ankara - 2001

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mahmut AYHAN'a ait, "İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik Hakkındaki Görüşleri" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Doç. Dr. Zuhal ...

Üye Yrd. Doç. Dr. Mehmet Korkmaz

Üye Yrd. Doç. Dr. Gökçe YÜKSEL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../ ...../ 2001

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim okulu müdürlerinin atama ve yer değiştirmesiyle ilgili mevcut uygulamalar hakkında ilköğretim okulu müdürlerinin ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın örneklemini Ankara ili merkez ilçelerinde görev yapan 299 öğretmen ve 70 okul müdürü oluşturmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" hükümleri esas alınarak geliştirilen ve doğrudan araştırmacı tarafından okul müdürü ve öğretmenlere uygulanan "İlköğretim Okulu Müdürü Atama ve Yer Değiştirmelerini Değerlendirme Anketi" ile toplanmıştır.

Araştırmada, ilköğretim okul müdürleri ve öğretmenlerinin, mevcut yönetmeliğe katılma düzeyleri, katılma düzeylerinin, bulunduğu konuma, cinsiyete, mezun olunan okula ve mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Okul müdürü ve öğretmenlerin mevcut yönetmelikteki Genel ve Özel koşullara büyük ölçüde katıldıkları görülmüş, tercih nedenlerinden "Takdirname ve aylıkla ödüllendirilmiş olmak" ve "Eğitim, öğretim, yönetim, işletmecilik veya mesleği ile ilgili alanlarda yayınlanmış eseri olmak" maddelerine % 28,1 ve % 32,1 oranında katılmayanların bulunduğu görülmüştür. Atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelerden 5.7'de belirtilen "Ataması Bakanlıkca yapılan okul müdürleri, Bakanlıkça oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır" maddesine yüzde 47,6, 5.8'deki "Ataması valilikçe yapılan okul müdürleri, İl Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır." Maddesine yüzde 42,1 oranında katılmayanların bulunduğu görülmüştür.

Okul müdürü ve öğretmenlerin, genel koşullara katılma düzeyleri arasında fark bulunmazken, özel koşullardan 3.1 ve 3.2 maddelere tercih nedenlerinden 4.1 ve 4.2 maddelere, atama ve yer değiştirme ile ilgili 5.1 ve 5.6 maddelere katılma düzeylerinde farklılık bulunmuştur.

Genel koşullarla ilgili 2.1, 2.5, 2.6, 2.7 ve 2.10 maddelere, özel koşullarla ilgili 3.1 ve 3.2 maddelere, tercih nedenleriyle ilgili 4.1, 4.2, 4.3 ve 4.4 maddelere, atama ve yer değiştirme ile ilgili 5.10, 5.12, 5.16, 5.17 ve 5.21 maddelere katılma düzeylerinde cinsiyete göre farklılık bulunmuştur.

Genel koşullarla ilgili 2.1. maddeye, özel koşullarla ilgili 3.3. maddeye, tercih nedenleriyle ilgili 4.2. maddeye atama ve yer değiştirme ile ilgili 5.2 ve 5.17. maddelere katılma düzeylerinden mezun olunan okula göre farklılık bulunmuştur.

Genel koşullarla ilgili 2.1, 2.7, 2.8 ve 2.10 maddelere, özel koşullarla ilgili 2. maddeye, tercih nedenleriyle ilgili 4.2 ve 4.7 maddelere katılma düzeylerinden mesleki kıdeme göre farklılık bulunmuştur.

SUMMARY

The aim of this research is to mentioning of the thoughts recommendations of principals and teachers of primary schools on the existent applications of appointment and changing the place of principals and teachers of primary schools.

The samples of the research are composed of 299 teachers and 70 school principals on duty in Ankara Province, center districts. The data has been gathered with the "Evaluation Inquiry of Appointment of Primary Schools Principals and Changing their Duty Places", applied and directly developed by researcher, taking the basis of provisions of "Regulation on Appointment and Changing the Duty Places of Principals of Education Institutions, Dependent on Ministry of National Education"

In the research, it has been researched whether participation levels has showed difference with regards of position, sex, school graduated, professional seniority of participation level of school principals and teachers into the existent regulation.

It has been experienced that school principals and teachers have mostly participated into this regulation and it has been also experienced that there are some people, who do not participate, on the rate of 28.1 % and 32.1 %, to the articles of "Ta have been rewarded by

Document of Appreciation or Wage" and "Having a published work in the field of Education, training, administration, business management or in professional fields thereof" of the selection reasons.

It has been also experienced that there are some people, who don't participate into articles, concerning appointment and changing the duty place article of 5.7, mentioning "Principals, who appointed by Ministry, are appointed by the commissions, formed in structure of Ministry" with rate of

47.6 %, and the article 5.8, mentioning "Principals, who appointed by Governorship, are appointed by the commissions, formed in structure of Directorate of Province National Education" with rate of42.1 %.

It has been found out that there is no difference on the participation levels of School principals and teachers to the general conditions but there are some difference on the participation levels to the special conditions of articles 3.1 and 3.2, selection reasons of the articles of 4.1 and 4.2, changing the duty places articles of 5.1 and 5.6.

It has been found out that there is difference on the participation levels of general conditions articles of 2.1, 2.5, 2.6, 2.7 and 2.10, special conditions articles of 3.1 and 3.2, selection reasons articles of 4.1, 4.2, 4.3, and 4.4, appointment and changing duty places articles of 5.10, 5.12, 5.16, 5.17, 5.17 in accordance with sexes of school principals and teachers.

It has been found that there is difference on the participation levels of general conditions articles of 3.3, special conditions articles of 3.3, selection reasons articles of 4.2, appointment and changing duty places articles of 5.2 and 5.17 in accordance with their schools graduated.

It has been found out that there is difference on the participation levels of general conditions articles of 2.1, 2.7, 2.8, 2.10, special conditions articles of 2, selection reasons articles of 4.2 and 4.4 in accordance with professional seniority of school principals and teachers.

ÖNSÖZ

Türk Milli Eğitim Sistemimizin temeli olan ilköğretim okulları, geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımızı yetiştirmesi nedeniyle çok önemlidir. Böylesine önemli bir görevi üstlenen bu okulların, alanda uzman olan kişiler tarafından yönetilmesi gerekir.

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanmakta olan "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" hükümleri okul müdürleri ve öğretmenler tarafından değerlendirilmiş ve konu ile ilgili görüşleri belirlenerek, yönetmelikle uyuşan ve uyuşmayan yönleri ortaya konmuştur.

Araştırma sonucu elde edilen bulguların Milli Eğitim Bakanlığı'nca yapılabilecek yeni düzenlemelere ve bundan sonra konu hakkında yapılacak araştırmalara katkıda bulunacağı kanısındayım.

Araştırma süresi içerisinde görüş ve önerileriyle araştırmanın oluşmasına katkıda bulunan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mehmet Korkmaz'a en içten duygularla teşekkür ederim.

Ankara, Eylül 2001 Mahmut AYHAN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET i
ABSTRACT iii
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ viii

BÖLÜM I
GİRİŞ

Problem Durumu 1
Problem Cümlesi 23
Alt Problemler 23
Amaç 25
Önem 26
Varsayımlar 27
Sınırlılıklar 27
Tanımlar 28

BÖLÜM II
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili Araştırma ve Yayınlar 29
Türkiye'de Yapılan Araştırma ve Yayınlar 29
Dış Ülkelerde Yapılan Araştırma ve Yayınlar 31

Sayfa No

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli 34
Evren ve Örneklem 34
Veri Toplama Teknikleri 35
Verilerin Toplanması 36
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması 36

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 39
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 56
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 65
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 73
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 83
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular 96

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Genel Bilgileri İle İlgili Sonuçlar 99
Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Sonuçlar 99
Öneriler 111
KAYNAKLAR 112
EKLER 116
İlköğretim Okul Müdürü Atama ve Yer Değiştirmelerini
Değerlendirme Anketi 117
Anket Uygulanan Okulların Listesi 124

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
1	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyetlerine İlişkin Dağılım	37
2	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Görevlerine İlişkin Dağılım	37
3	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Kıdemine İlişkin Dağılım	38
4	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okullara İlişkin Dağılım	38
5	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Genel Koşullarla Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	40
6	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	43
7	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	45
8.	Okul Yöneticisi Ve Öğretmenlerin Atama Ve Yer Değiştirmeye İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	48
9	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	57
10	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	59
11	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	61
12	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Atama Ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	63
13	Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyet İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım	66

14 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyet İle Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 68

15 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyet İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 69

16 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyet İle Atama Ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 71

17 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 73

18 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 76

19 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 78

20 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Atama Ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 80

21 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Ve Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 84

22 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem İle Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 88

23 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım 90

24 Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdem İle Atama Ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım... 92

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi belirtilmiş, sayıltıları ve sınırlılıkları açıklanmış ve araştırmada geçen terimler tanımlanmıştır.

Problem Durumu

Eğitim toplumun bir kurumudur. Bir toplumda kişiler hayatlarını sürdürebilmek ve toplum içerisindeki görevlerini yerine getirebilmek için gerekli davranışları öğrenmek zorundadır (Başaran, 1993: 11).

Eğitim; çocuklara, ergenlere ve yetişkinlere kazandırılacak zihinsel ve bedensel yeteneklerin tümünü kapsayan her çeşit yetiştirmedir (Adem, 1981: 2). Diğer bir tanıma göre eğitim; "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk, 1975: 12). Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Eğitim; bireyleri, geçmişinden koparmadan, geliştiren, sahip olduğu güzel değerleri zenginleştiren, dünyadaki yeri konusunda biçimlendiren, geçmişe neler borçlu olduğu, bugünün ne olduğu ve geleceğin nasıl olacağı konusunda bilinçlendiren bir olgudur (Tanilli, 1996: 16).

Eğitim insanların verimliliğine ve refah seviyesine etki eden başlıca dolaysız yatırım araçlarındandır. Eğitim ülkedeki işgücü verimliliğini artırır (Serin, 1979: 86).

Eğitim, bir ülkenin kalkınmasında rol oynayan en önemli etkenlerden biridir. Çağımızda toplumların çağdaş uygarlık düzeyine çıkmaları, planlı değişmelerle olabilmektedir. Toplumların bu değişmeyi sağlayabilmeleri, bu

planları yapabilecek ve işe dönüştürebilecek yöneticiler yetiştirebilmelerine ve halkın bu değişikliklere ayak uydurabilecek davranışlar kazandırmalarına bağlıdır. Başarılı bir kalkınma, toplumun değişim bilincini kazanmasına bağlıdır. Bu nedenle kalkınmanın ve her alanda gelişmenin temeli "eğitim" dir (Kaya, 1991: 13).

Eğitimin diğer önemli rolü "toplumdaki demokrasi bilincinin gelişmesini sağlamasıdır. Toplumdaki demokratik davranışların gelişimi ve halkın demokrasiye katılımı eğitimle sağlanabilir (Kaya, 1991: 13).

Toplumların sahip olduğu kültürel değerler, eğitimle yeni kuşaklara aktarılır. Böylece kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa geçmesi sağlanır.

Toplumdaki belli başlı eğitim kurumları, aile, çevre ve okuldur. Özel eğitim kurumları kuruluncaya kadar aile, temel eğitici durumundaydı. Bugün de okula başlamadan önce ve okul dışı zamanlarda aile, eğiticilik fonksiyonunu sürdürmektedir. Çevre, aile dışında çocuğun topluma uyumunu ve toplumsal davranışlar kazanmasını sağlayan etkenlerdir. Bugün, basın ve yayın organları radyo, televizyon gibi araçlar çevre faktörlerini meydana getirir. Günümüzde en çağcıl eğitim kurumu okuldur. Yaşamın işe dayandığı ve işinde giderek çeşitlendiği bugünün toplumunda amaca en uygun eğitim etkinlikleri ancak "okul" adını verdiğimiz kurumlarda yapılabilmektedir (Adem, 1981: 29).

Eğitim, sadece ondan yararlanan kişiyi değil, bütün toplumu etkilediğinden devlet tarafından düzenlenmek zorundadır. Bütün ülkelerde eğitimin bir devlet işi olarak ele alınmasının nedeni, eğitimin topluma etkisidir. Eğitim, toplumda dirlik ve düzeni, kişisel gelişmeyi sağlamanın yanısıra, toplumun ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişimini sağlamada başvurulan önemli bir araçtır. Eğitimin bu işlemlerini geliştirebilmesi için ülke çıkarlarına en uygun şekilde düzenlenmesi gerekir (Kaya, 1991: 15-16).

Özellikle ilköğretim toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmenin temeli olarak görülmüştür (Can, 1984: 2).

Ülkemizde de İlköğretime büyük önem verilmektedir. Cumhuriyetten önce Tanzimat döneminin sonlarında çıkarılan "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" (1869) de İlköğretim, "Mektep-i İptidaiyye" ve "Mektep-i Rüştiye" olmak üzere iki kısımdan oluşmaktaydı ve üçer yıllık süreli olan bu okulların ilk kademesi kız ve erkek çocuklar için zorunluydu. İlköğretimin zorunluluğu 1876 yılında çıkarılan Kanun-i Esasi'de de yer almıştır. 1913 yılında çıkarılan "Tedrisat-ı İptidaiyye Kanun-ı Muvakkati (Geçici İlköğretim Kanunu) ile ilköğretimin zorunlu ve parasız olduğu hükme bağlanmıştır. Cumhuriyetin temel yasalarından olan Tevhit-i Tedrisat Kanunu (1924) ile tek tip okul sistemine geçilmiştir (Kısakürek – Küçükahmet – Hakan – Gürkan, 1988: 32-33).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana eğitime, okula ve okullaşmaya hükümetler tarafından büyük önem verilmiştir. Kalkınma planlarımızda eğitimin, kalkınmada en önemli öge olduğu belirtilmiştir (Can, 1984: 2). Anayasamızda da kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı vurgulanarak, ilköğretimin kadın erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğu belirtilmiştir (T. C. Anayasası 2709 S.K. Md. 42).

Cumhuriyetimizin ilk yıllarından bu yana üzerinde önemli durulan ilköğretim bu günde önemini sürdürmektedir. İlköğretim 18 Ağustos 1997 yılında çıkarılan 4306 sayılı kanunla zorunla olarak sekiz yıla çıkartılmıştır.

Eğitim sistemimizin temelini teşkil eden ilköğretim okulları amaçlarını gerçekleştirirken öğretmenlerden ve yöneticilerden yararlanır (Can, 1984: 2).

Yönetim, evrensel özellikte bir süreçtir. En küçük birimi olan aileden başlayıp yeryüzündeki bütün kurumlarda vardır (Özsoy, 1987: 52). Yönetim

eylemi insanlık tarihi kadar eskidir ve toplumsal yaşantıyla birlikte doğduğu bir gerçektir (Sevinç, 1990: 60). Tarih boyunca insanlar ya yönetmiş yahutta yönetilmişlerdir (Bursalıoğlu, 1985: 1) "Yönetim, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için insan ve madde kaynaklarının etkili bir biçimde eşgüdümlenerek, işlerin yapılmasını sağlamaktır." biçiminde tanımlanabilir (Kaya, 1991: 41).

Eğitim yönetimi; kamu yönetiminin özel bir alanı olarak düşünülebilir. Kamu yönetimi; "Devletin amaçlarını gerçekleştirecek biçimde insanların, araç ve gerecin örgütlenmesi ve yönetimidir (Mıhçıoğlu 1983: 3). Eğitim yönetimi, genel yönetim ilke ve kurallarının eğitim alanına uygulanması şeklinde de tanımlanabilir (Kaya, 1991: 44).

Eğitim yönetimi yerleşmiş değil, doğmakta olan bir meslektir. Eğitim örgütleri yapısı bakımından diğer örgütlerden farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar, eğitim örgütlerinin yönetiminde de kendini gösterir (Bursalıoğlu, 1987: 5-6).

Eğitim sisteminin girdisi işlediği varlık ve çıktısı genel de insandır. Bu nedenle diğer sistemlerden farklıdır (Taymaz, 1989: 13).

Eğitimin doğrudan ya da dolaylı olarak insanlarla ilgili bir hizmet olması, eleştirici bir tutum geliştirmeyi amaç edinmesi, ürünün değerlendirilmesinin güç olması, yöneticilerinin değişik baskı gruplarının etkisinde olması, işgörenlerinin genellikle aynı eğitim düzeyinde olması nedeniyle yöneticilerinin etkileme gücünün azlığı, örgütlenmesinin özel dikkat gerektirmesi, eğitim örgütlerinin belli başlı özelliklerindendir (Kaya, 1991: 45-46).

Eğitim örgütlerinde verimlilik kadar etkililik de gözden uzak tutulmamalıdır. Eğitim kurumlarının temel fonksiyonu toplumun devamlılığını sağlayacak kültür ve değerlerin aktarılması ve biçimlendirilmesidir. Eğitim

kurumlarının örgüt yapısı kurulurken eğitim kurumlarının bu özelliklerine dikkat edilmelidir (Özdemir, 2000: 4). Eğitim kurumlarında bu yapıyı oluşturacak kişi öncelikle eğitim yöneticisidir.

Eğitim örgütlerinin bu farklı özellikleri, yönetim görevini üstlenen yöneticilerin, bu örgütleri yönetebilecek yeterlikte olmalarını gerektirir.

Yeterlik; Bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücü kazandıran özelliklerin varlığı olarak tanımlanabilir. Yeterli olmak; belli işlemleri karşılayabilecek gerekli bilgi ve beceriye sahip bulunmaktır. Yeterli kimse belli bir makamın görevlerini karşılayabilen kimsedir (Bursalıoğlu, 1981: 4-5).

Eğitim yöneticilerinin; eğitim programları, rehberlik hizmetlerinin koordinatörlüğü, okul ve çevre ilişkilerini sağlayabilme ve personel yöneticiliği alanlarında yeterliğe sahip olmaları gerekir (Bursalıoğlu, 1981: 19).

Günümüzde, yetki hiyerarşisindeki yerleri yönetim yasaları ile belirlenen, üst düzeyde oluşturulan eğitim politikaları ve amaçları doğrultusundaki planları, astlarını ve kurumdaki diğer eğitimcileri harekete geçirecek uygulamaya koyarak eğitim kurumlarını yaşatmak olan eğitim yöneticilerinin temel görev ve sorumluluklarını Kaya (1991: 96-97) şu şekilde sıralamıştır.

- Sistemin ihtiyaçlarını karşılamak.
- Kurum ve kişiler arasında sağlıklı ilişkiler geliştirmek.
- Öğretmen sorunlarının ve öğrenci uyum sorunlarının çözümüne yardımcı olmak.
- Öğretmen ve yardımcı yöneticilerin mesleki gelişmelerine katkıda bulunmak.

- Demokratik yönetimi geliştirmek.
- Görevlileri memur olarak değil, insan olarak görmek.
- Öğretmenin çalışmalarına ilgi göstermek.
- Çevreyi geliştirmek.
- Eğitim ihtiyaçlarını belirlemek.
- Çevredeki öteki eğitim yöneticileri ile işbirliği yapmak.
- Eğitim programlarının hazırlanmasına katkıda bulunmak ve uygulanmasını sağlamak.
- Eğitimsel çalışmalarda çevre desteğini kazanmak.
- Öteki eğitim kurumlarının çalışmalarını izleyip, yorumlamak.
- Çevre değerlerini incelemek.
- Örgütüyle çevre arasında sağlıklı iletişim kanallarını geliştirerek ilişki ve etkileşimi sağlamak.
- Örgütün felsefe ve amaçlarını açıklamak.
- Eğitim ve öğretim programlarını sürekli değerlendirmek.
- Program ve amaçlara uygun örgütleme yapmak.
- Yönetim süreçlerinden etkili bir biçimde yararlanmak.
- Politika saptamak.
- Çalışmaları değerlendirmek.
- Eğitim kurullarında yürütücü olduğu kadar danışman olarak hizmet vermek.

- Eğitim ve yönetim alanına katkıda bulunmak.
- Örgütte herkes için doyurucu ve sıcak bir ortam hazırlamak.
- Sağlıklı karar vermek.
- Hak ve adalet ilkesine titizlikle uymak.
- Etkili işletme yöntemi geliştirmek.
- Örgüt üyeleri arasında güven duygusunu ve dayanışmayı artırmak.
- Planlama ve uygulamada birey ve grup sorumluluğu artırmak.
- Örgüt sorunlarını üyelere zarar vermeden çözmek

Eğitim yöneticilerinin, yukarıda sayılan temel görev ve sorumluluklarının yanısıra; yürürlükteki yasa ve yönetmeliklerle kendisine verilen görevleri yerine getirebilecek yeterlikte olması gerekir. Eğitim yöneticilerinin seçimi ve ataması yukarıda belirtilen görevleri yerine getirebilecek yeterlikte kişilerin seçilebilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını eğitim sisteminin amaçları ve yapısı belirler. Okul yönetiminin görevi, okuldaki madde ve insan kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır (Bursalıoğlu, 1987: 6-7).

Okul, çeşitli açılardan eleştirilse de, günümüzde vazgeçilemeyen kurumlardandır. Okul, bir takım amaçları gerçekleştirmek üzere meydana getirilmiş bir sosyal örgüttür. Meydana gelişini sağlayan en önemli sebep bireyin ve toplumun ihtiyaçlarıdır. Genel olarak okul, belli bir yeri olan, belli bir süre devam eden, öğrenci ve öğretmeni değişen, geniş bir çevreye hitap

eden, eğitim faaliyetini planlı ve programlı bir şekilde sürdüren, öğrenme-öğretme faaliyetlerini organize bir şekilde devam ettiren, genel ve mesleki çeşitler içerisinde şekillenen kurumlardır (Özdemir, 2000: 16-17).

Okulun örgüt yapısı, eğitimin diğer kuruluşlarından çok daha önemlidir. Eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesi büyük ölçüde okulun iyi örgütlenmesine bağlıdır. Bu nedenle eğitimin örgütlenmesi bir yerde okulun örgütlenmesi demektir (Başaran, 1993: 72).

Eğitim yönetimi ve okul yöneticiliği kavramları, birbirinden farklı kavramlardır. Eğitim yöneticiliği kavramının, okul yöneticiliğini de içerdiği belirtilmekte olmasına rağmen, okul yöneticiliğinin yeterlik alanları diğer eğitim yöneticilerinden farklıdır. Okul, örgüt ve işleyiş olarak eğitim yönetiminin bağımlı değişkeni durumundadır. Eğitim yöneticileri, üst düzeyde eğitim politikalarını, planları belirleyerek bunları yorumlarken, bunları uygulayarak sistemin dönütünü sağlayanlar okul yöneticileridir. Okullardaki hava-insan ilişkileri, diğer eğitim örgütlerinden farklıdır. Bir okulun yönetiminde rol oynayan ögeler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılabilir. Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve hizmetliler, iç ögeleri; ana-baba, çevredeki baskı grupları, iş piyasası ve merkez örgütü dış öğeleri oluşturur (Bursalıoğlu, 1987: 65).

Okulun sosyal havası içinde, okulu oluşturan öğeler arasındaki işbirliği, okulun amaçlarını gerçekleştirme başarısının belirleyicisidir. Öğrencilerin istendik davranışları kazanabilmeleri için eğitim ortamlarının amaçlara uygun düzenlenmesi gerekir (Ertürk, 1975: 102). Okulu bütün alt sistemleriyle bir bütün olarak izleten amaçlarına yönlendiren eğitimin amaçlarını gerçekleştiren okulun yönetim alt sistemidir (Başaran, 1982: 95).

Bir kurumda roller, makamda bulunan yöneticiden beklenen görevi ile ilgili özel davranış biçimlerini belirler. Makam esas olarak hiyerarşik

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

kademeyi, bu kademenin diğer kademelerle ve bir bütün olarak sisteme olan ilişkisi yönünden tanımlayan bir kavramdır. Her makamın belirli bir eylemleri ve beklenen davranışları vardır. Bu eylemler makamda bulunan yöneticinin oynayacağı rolleri oluşturur (Deniz, 1997: 9).

Okul yöneticisinin genelde rolü emrinde ve yanında çalışan personele ait rollerinin yönetim ile ilgili olanlarını kapsar. Okul yöneticisinin belirlenen rolleri başarı ile oynayabilmesi, yönetim alanında iyi yetişmiş ve aranılan nitelikleri kazanmış olmasını gerektirir (Taymaz, 1989: 1-2).

Okulların amaçlarına ulaşabilmesi büyük ölçüde okuldaki eğitim ve öğretim programlarının yürütülmesinden sorumlu olan okul yöneticilerinin etkili olmasına bağlıdır (Tanrıöğen, 1988: 4). Okul yöneticilerinin etkili olabilmesi için sahip olması gereken becerileri Can (1999:25) şöyle sıralamaktadır:

- Teknik beceriler
- İletişim (Haberleşme) becerisi
- İnsan ilişkileri becerisi
- Analitik beceriler
- Karar verme becerisi
- Kavramsal beceriler

Okul yöneticisi, okulun yönetilmesi ve amaçlarına uygun olarak gelişmesi için insan ve para kaynaklarını en iyi şekilde kullanarak eğitimin nicel ve nitel verimliliğini sağlamak durumundadır (Deniz, 1997: 10).

Okul yöneticileri, insan ve madde kaynaklarını etkili ve verimli bir şekilde kullanarak, okulu, Milli Eğitimin amaçlarına ulaştırmak, insan ilişkilerini en iyi şekilde düzenleyerek okulu amaçlarına uygun olarak yürütmelidirler (Bursalıoğlu, 1987: 68).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her düzeydeki eğitim kurumunun yönetimi genellikle "müdür" ünvanını taşıyan bir okul yöneticisinin yetki ve sorumluluğu altındadır. Okul müdürlerinin okulun bünyesine göre yeterli sayıda "müdür yardımcısı" ünvanlı yardımcıları bulunur (Kaya, 1991: 175).

Müdür, rol hiyerarşisinin üstünde bulunur. Okulun iç ve dış ilişkilerini düzenler. İç ilişkiler öğretim programı, öğretmenler ve öğrencilerle ilgilenmektir. Dış ilişkiler ise okul dışındaki toplumsal gruplarla ilişkilerdir (Tezcan, 1988: 305).

Okul müdürünün görevleri yönetmeliklerle belirlenebilir. Hatta yapacağı işlerin yer ve zamanı gösterilebilir. Ancak yönettiği okulda beklenmedik anda karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak, okulun amaç ve politikalarına uygun çözümler üretmekle yükümlüdür (Taymaz, 1989: 19).

Okul toplumsal yönü ağırlıklı olan bir örgüt olduğundan, okul yöneticileri karar alma aşamasında okul içi ve dışındaki bir çok ögeden etkilenecektir (Açıkalın, 1994: 56). Okul müdürü, eğitim programlarının lideri, rehberlik hizmetlerinin koordinatörü, okul-çevre ilişkileri arabulucusu, okul toplumunun üyesi, personel yöneticisi, eğitim yöneticisi meslek temsilcisi ve aynı zamanda işletmecidir (Bursalıoğlu, 1981: 18). Okulun iç ve dış öğeleri arasındaki ilişkiyi sağlayan çabaları birleştiren ve yukarıda belirtilen görevleri yapan okul müdürüdür. Okulun yönetim sisteminin iyi kurulması ve çalışması, okulun etkinlik düzeyini yükseltir (Başaran, 1993: 33).

Okul yöneticileri genellikle öğretmenler arasından seçilerek atanmaktadırlar. Resmi okullarda görevli öğretmenler, devlet memuru

oldukları için yönetimin örgütlenmesi konusunda söz sahibi değildirler (Tezcan, 1988: 311). Öğretmenler için yükselme olanağı ancak yönetime girmektir (Bursalıoğlu, 1987: 73).

Milli Eğitim Sistemimizin örgüt yapısı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Sistem, "Örgün Eğitim" ve "Yaygın Eğitim" olmak üzere iki ana bölümden meydana gelmiştir.

Örgün Eğitim; Okul öncesi, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek Öğretim Kurumlarından oluşmaktadır. İlköğretim 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar. 1924 yılından itibaren ilköğretim 5 yıl olarak tespit edilmiş ve bu eğitim ilkokullarda yapılmıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmıştır (Cicioğlu, 1985: 27). İlköğretim Kurumları; İlköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar, özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulan okullar ve sınıflardan oluşur.

2001 yılı verilerine göre bugün ülkemizdeki İlköğretim okulu sayısı 30.064'e, öğrenci sayısı 10,288.456'ya, bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 345.004'e ulaşmıştır (Milli Eğitimi Sayısal Veriler, 2001: 19).

İstatistiklerde görüldüğü gibi büyük bir öğrenci kitlesinin öğrenim gördüğü ve çok sayıda öğretmenin görev yaptığı ilköğretim okulları Eğitim Sistemimizin temelini teşkil etmektedir. Geniş halk kitleleri okumayı ve yazmayı bu okullarda öğrenmekte, daha üst eğitim basamakları bu okullarda kazanılan bilgi, beceri ve davranışların üzerine oturmaktadır. Toplumumuz için böylesine önemli bir göreve sahip ilköğretim okullarının bu görevi en iyi yapabilecek yeterlikteki yöneticiler tarafından yönetilmesi gerekir.

Eğitim sistemimizde okul yöneticiliği henüz ayrı bir meslek olarak görülmemekte, öğretmenlik ile yöneticilik görevleri birbiri ile karıştırılmaktadır.

Literatürde etkili okul müdüründe bulunması gereken özelliklerin kişisel, mesleki ve yönetsel olarak üç grupta toplandığı görülmekte; **Kişisel özellikler**: Beden ve ruh sağlığına sahip olmalı, güven vericilik, demokratiklik, sosyallik, ihtiyaç ve sorunları algılayabilme, güzel konuşma ve yazma becerisine sahip olma, azimli olmak, anlayışlılık, iletişim kurabilme, başkalarının fikirlerine saygı, dürüstlük, iyimserlik, pozitif düşünme, merhametlilik, kendine güven olarak; **Mesleki özellikler**: İyi bir eğitime sahip olma, yabancı dil bilme, olaylar hakkında yorum yapabilme, programcılık, mevzuat bilgisi, geleneklere uyma, araştırıcılık, eğitim liderliği, rehberlik, yeniliklere açık olma, eleştirici olma (Yapıcı yönde), meslek ahlakı olarak; **Yönetsel özellikler**; Problem çözebilme, yerinde hızlı ve tutarlı karar verebilme, kapsamlı insan bilgisine sahiplik, iletişim bilgisi, iletişim teknolojilerine hakim olabilme, bilgiyi yönetebilme, işbirliği sağlama, başarıyı gözlemleyebilme, iyi bir bürokratlık, işletmecilik, yönetim bilgisi, personeli motive edebilme, planlı olma, personeli bilgilendirme, etkili görev dağılımı yapabilme, geliştirmeye yönelik değerlendirme yapabilme olarak sıralanmaktadır (Günaydın, 1998: 8-12).

Yönetim görevine örgüt içinden ya da dışından atamalarda ve üst göreve yükselmelerde, adayların eğitim durumlarını ve başarılı meslek kıdemlerini dikkate almak yönetimde **"liyakat"** ilkesinin bir gereğidir. Örgütün verimliliği ve kişisel doyum açısından, kadrolar görevin gerektirdiği eğitim ve deneyime sahip kişilerle doldurulmak zorundadır. Yetkilerin etkili bir biçimde kullanılması ve sorumlulukların başarıyla gerçekleştirilmesi ancak böyle bir atama politikasıyla gerçekleştirilebilir (Kaya, 1991: 218).

"Yeterlik" (liyakat) görevi başarıyla yapabilme gücüdür. Yeterliğin temelinde "hak etme" kavramı vardır (Canman, 1995: 16). Okul yöneticilerinin, okulun amaçlarını gerçekleştirebilecek yeterliğe sahip olmaları gerekir. Özellikle eğitim sistemimizin temelini teşkil eden ilköğretim

okullarının kişisel, mesleki ve yönetsel yönden yeterli özelliklere sahip yöneticiler tarafından yönetilmesi ülkemizin geleceği açısından son derece önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim Okulu Müdürlerinin atamaları ve yer değiştirmeleri hakkındaki son yönetmelik 23.09.1998 tarih ve 23742 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Daha sonra aynı yönetmelikte önemli değişiklikler yapılmış ve bu değişiklikler 30 Kasım 2000 tarih ve 24246 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. Adı geçen yönetmeliğin İlköğretim Okulu Müdürleri ile ilgili maddeler son değişiklikleri ile birlikte şu şekilde belirtilmektedir.

Yönetmelik, geçici maddeler ile birlikte dokuz bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde **Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Temel İlkeler** belirtilmektedir. Birinci maddeye göre yönetmeliğin amacı: "*Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları yöneticilerinin atama, değerlendirme ve yer değiştirme esaslarını hizmet gerekleri, kariyer, liyakat, sicil, kıdem, sınav, göre, tanımları ve benzeri ölçütleri dikkate alarak düzenlemektir.*" şeklindedir. İkinci. maddede yönetmeliğin kapsamı; "*Bu yönetmelik, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları yöneticileri ile bu göreve atanacaklara ilişkin esas ve usulleri kapsar.*" şeklinde belirtilmiş, Üçüncü maddede yönetmeliğin dayanağı 30.04.1992 tarih ve 3797 sayılı M.E. Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun değişik 56. maddesi hükümleri gösterilmiştir. Dördüncü maddede çeşitli tanımlar yapılmış, 5. maddede yönetmeliğin temel ilkeleri;

a) Kurumsal etkinlik ve verimlilik ile birlikte personelde yöneticilik bilgi formasyonu, göreve bağlılık, iş doyumu ve yüksek moral sağlamak,

b) Atama, yükselme ve yer değiştirmelerde görev tanımına uygunluk, kariyer, liyakat, sicil, meslek içi eğitim ve kıdemi gözetmek,

c) Yöneticilikte kariyer imkanı sağlamak ve geliştirmek,

d) Görev öncesi hazırlık eğitimi vermek,

e) Personel değerlendirmesini tarafsızlık, güvenirlik, geçerlik ve açıklık ilkesine göre yapmak" şeklinde belirtilmiştir.

Yönetmeliğin ikinci bölümü **"Yönetim Kademeleri ve Yönetici Olarak Atanacaklarda Aranacak Koşullar"** başlığı altındadır. Bu bölümdeki altıncı maddede yönetim kademeleri şu şekilde belirtilmektedir.

a) Birinci kademe: Kurum müdür yardımcısı,

b) İkinci kademe: Kurum müdür baş yardımcısı, (C) tipi kurum müdürü

c) Üçüncü kademe: (B) tipi kurum müdürü

d) *Dördüncü kademe: (A) tipi kurum müdürü*

Yönetmeliğin yedinci maddesinde yönetici olarak atanacaklarda aranacak genel koşullar şu şekilde belirtilmektedir.

a) Yüksek öğrenim görmüş olmak.

b) Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfında olmak veya bu sınıfta görev alacaklarda aranan nitelikleri taşımak.

c) Atanacağı kuruma branşı itibariyle öğretmek olarak atanabilecek nitelikte olmak.

d) *Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfında adaylığı kalkmış olmak.*

e) Memuriyete engel olacak derecede olmasa dahi (taksirli suçlar hariç) hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son beş yıllık hizmet süresi içinde aylıktan kesme veya maaş kesimi cezasından daha ağır disiplin cezası almamış ya da bu süre içinde idare görevi adli veya idari soruşturma sonucu üzerinde alınmamış olmak.

f) Bu yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydı ile kurumların özel mevzuatında belirtilen koşulları taşımak.

g) Son üç yıllık sicil notu ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak.

h) Öğretmenler için zorunlu çalışma yükümlülüğü öngörülen yerler dışındaki kurum yöneticiliklerine atanacaklar için ilgili mevzuata göre zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış ya da bu yükümlülükten muaf sayılmış olmak.

i) Atanmak istediği kurum türü ile ilgili hizmet içi eğitim programına katılmak.

j) *Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak.*

Yönetmeliğin sekizinci maddesinde müdür olarak atanacaklarda aranacak özel koşullar belirtilmiştir. Bu maddenin birinci bendinde *"bu yönetmelik kapsamındaki kurumlara müdür olarak atanacakların değerlendirme sınavında başarılı olanlar arasından seçilmesi esastır."* denmektedir. Yine aynı maddenin ikinci bendinde *"Değerlendirme sınavı sonucunda (E) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak"* şeklinde denmektedir. Aynı bendin "g" fıkrasında ise *"(A) tipi kurum müdürlüğüne atanacakların müdür baş yardımcılığı veya müdür yardımcılığında en az bir yıl görev yapmış olması özel başvuru koşulu olarak*

aranır" denmektedir. Bu bendin a, b, c, d, e, f bentleri İlköğretim okulu müdürlerini ilgilendirmediğinden burada belirtilmemiştir.

Yönetmeliğin 10. maddesinde okul yöneticiliğine atanacak adayların değerlendirme puanının eşitliği durumunda, dikkate alınacak tercih nedenleri şu şekilde sıralanmaktadır.

a) Lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak (Tercih sıralaması eğitim yönetimi, kamu yönetimi ve diğer alanlar şeklinde yapılır.)

b) Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak.

c) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

d) Yönetim alanında en az 120 saat süreli kurs görmüş olmak.

e) Takdirname veya aylıkla ödüllendirilmiş olmak.

f) Eğitim, öğretim, yönetim, işletmecilik veya mesleği ile ilgili diğer alanlarda yayınlanmış eseri bulunmak.

g) Meslekteki hizmet süresi fazla olmak.

Yönetmeliğin üçüncü bölümü seçme sınavı ile ilgilidir Bu bölümdeki 11. maddede *"Seçme sınavı için Personel Genel Müdürlüğü"nün önerisi üzerine Seçme Sınavı Komisyonunun uygun göreceği zamanlarda ülke genelinde duyuru yazılır. Seçme sınavına bu yönetmeliğin yedinci maddesinde belirtilen genel koşulları taşıyan ve öğretmenlik mesleğinde en az beş yıl hizmeti olanlar Seçme Sınavı Başvuru Formu ile il veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine başvuruda bulunurlar. Bu başvurular üzerine ilgililerin durumları sicil dosyalarına tutulmakta olduğu birimlerce incelenir. Gerekli koşulları taşıyanların başvuruları kabul edilir. Koşulları taşımadığı belirlenenlerin başvuruları işleme alınmaz"* denilmektedir. 12-18. maddeler

seçme sınavının yapılış şekli, sınav konuları, sınav komisyonları, değerlendirme ve sınav sonuçlarına itirazla ilgilidir.

Dördüncü bölümü, seçme sınavı sonunda başarılı olan adayların ve diğer yöneticilerin katılacakları Hizmet İçi Eğitim ile ilgili maddeleri kapsamaktadır.

Beşinci Bölüm "**Duyuru**" ve "**Başvuru**" hakkındadır. Bu bölümdeki 22. maddede "*Bu yönetmeliğin yedinci maddesinin son fıkrasında belirtilen, doğrudan merkeze bağlı olarak hizmet veren eğitim kurumları dışında kalan; a) Ataması Bakanlıkça gerçekleştirilen kurum müdürlüklerinden, duyurusu da Bakanlıkça yapılacak olanların ilgili birimlerin görüşü üzerine Personel Genel Müdürlüğünün teklifi ve Bakanın onayı ile tespit edilir. Bu tür kurum müdürlüklerinden müdürlük görevi boşalanlar boşalma tarihinden itibaren on beş gün içinde valilikçe Personel Genel Müdürlüğü ve kurumun bağlı bulunduğu birime bildirilir. Kurum müdürlükleri ilgili birimlerle koordine kurularak Personel Genel Müdürlüğünce toplu olarak ülke genelinde,*

b) (a) bendi dışında kalan kurum müdürlükleri Bakanlıkça eş zamanlı olarak valilikçe il dahilinde

duyurulur.

Duyuruda; müdürlüğü açık bulunan kurumlar ile bunların tipleri, adaylarda aranan genel ve özel koşullar ile tercih nedenleri başvuru yer ve süresi belirtilir. Başvuru süresi onbeş günden az, bir aydan fazla olamaz." denilmektedir.

Aynı bölümün 23. maddesi başvurularla ilgilidir. Maddede "*Bu yönetmelik hükümlerine göre yapılacak duyuru üzerine;*

a) Kurum müdürlüğüne ilk defa atanacaklar, bir üst tipteki kurum müdürlüğüne atanmak isteyenler seçme sınavı başvuru formunda tercih ettikleri kurum türü.

b) Bulunduğu kurum müdürlüğünde en az üç yıl süreyle görev yapmış olanlar bulundukları kurumun tip ve türünde olan kurum müdürlükleri için birinci sicil amirlerinin bulunduğu kurumu, bağımsız müdürlüğü bulunmayan ilköğretim okullarında görevli bulunanlar ise bağlı bulundukları il veya ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerine Yönetici Görev İstek Formu ile başvuruda bulunur.

Duyurusu il dahilinde yapılan kurum müdürlüklerine sadece o ilde görev yapanlar başvuruda bulunabilir.

Duyuru sırasında Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatında yönetim, uzmanlık ve müfettişlik görevinde bulunanlar yetkisi Bakanlığa ait olan kurum müdürlükleri için ülke genelinde, duyuru yetkisi valilikte bulunan kurum müdürlükleri için ise görevli olduğu il dahilinde kurum müdürlükleri için başvuruda bulunabilir. Bunlarda değerlendirme sınavına girme ve başarılı olma koşulu aranmaz." denilmektedir.

Altıncı Bölüm **"Komisyonların oluşturulması ve değerlendirme"** ile ilgilidir. Bu bölümdeki 24. maddede *"Bu yönetmelik kapsamındaki kurum müdürlüklerine atanmak üzere başvuruda bulunan adayların değerlendirilmesi amacıyla Bakanlık merkezinde ve illerde değerlendirme komisyonları kurulur."* denilmektedir. Aynı maddenin **"a"** ve **"b"** bentlerinde bu değerlendirme komisyonlarında kimlerin görev alacakları belirtilmiştir. Bölümün 25. ve 26. maddelerinde Değerlendirme Komisyonlarının görevleri ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı belirtilmiştir.

Yönetmeliğin yedinci bölümü **"Atama ve yer değiştirme"** ile ilgili maddeleri içermektedir. Bu bölümdeki 27. maddenin birinci fıkrasında *"Bu*

yönetmelik gereğince yapılan değerlendirme sonucunda, eğitim kurumu yöneticiliklerine Bakan tarafından atama yapılır." İkinci fıkrasında *"Atama yetkisi alt kademelere devredilebilir. Bu durumda ataması devredilen görevin bu yönetmelikteki atamayı ilgilendiren hükümlerindeki diğer yetkiler de devredilmiş sayılır."* denilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında *"Müdür ataması, bu yönetmeliğin 26. maddesine göre değerlendirme komisyonlarınca, Aday Sıra Tespit Formunda o eğitim kurumu için ilk iki sırada yer alan adaylar arasından yapılır. Ancak, yapılan değerlendirme sonucunda; ilk iki sırada yer alan adaylara takdir puanı üst sınırının yarısı veya yarısından daha az puan verilmiş olanlar ile haklarında inceleme veya soruşturma raporu düzenlenenler ya da valilik teklifi getirenlerden, teklif ya da rapor içeriğine göre atama yetkisi valiliklerde bulunanlar bakımından il Milli Eğitim Müdürü, atama yetkisini Bakanlıkta bulunanlar bakımından Personel Genel Müdürlüğüne durumları yeniden değerlendirilmek üzere ilgili değerlendirme komisyonlarına gönderilir."* Aynı maddenin altıncı fıkrasında *"Halen Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatındaki yönetim, uzmanlık ve müfettişlik görevlerinde bulunanlardan bu görevlerdeki son üç yıllık süre içinde sicil raporlarına göre sicil notu ortalaması çok iyi derecede olanlar, istedikleri ve ilgili birimlerin önermesi halinde bu yönetmeliğin altıncı maddesi kapsamındaki dengi yönetim kademelerindeki boş kurum müdürlüklerine duyuru yapılmadan ve sekizinci maddedeki koşullar aranmadan atanabilirler"* denilmektedir.

Bölümün 28. maddesi müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılığına atanma ile ilgilidir.

Bölümdeki 29. maddede *"Bulundukları kurumda en az üç yıl hizmeti olup bu süre içinde sicil veya denetim raporları puanları ortalaması çok iyi derecede olan kurum müdürlerinin, il milli eğitim müdürlüğü ya da ilgili*

hizmet biriminin önerisi üzerine istekleri de dikkate alınarak duyuru yapılmaksızın müdürlük görevi boş olan aynı tür ve tipteki başka bir kurum müdürlüğüne yer değiştirme suretiyle atamaları yapılabilir. Bunların dışında kalan kurum müdürlerinden bulundukları kurumda en az üç yıl süreyle görev yapmış olanlar, duyuru üzerine aynı tür ve tipteki kurum müdürlüklerine ve bu yönetmeliğin 8. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde bir üst kurum müdürlüklerine yer değiştirme suretiyle atanma isteğinde bulunabilirler."

30. maddenin birinci fıkrasında "*Aynı kurumda en az 8 yıl süreyle çalışmış olan kurum müdürlerinin hizmet gereklerine göre görev yerleri;*

a) *Atama yetkisi valiliğe ait olanlar il milli eğitim müdürünün önerisi üzerine il içinde,*

b) *Atama yetkisi Bakanlığa ait olanlar, valilik veya ilgili birimin önerisi üzerine il içinde veya il dışında,*

aynı tür ve tipteki kurum müdürlüklerine değiştirilebilirler. Bu değişikliklerde ilgililerin istekleri de göz önünde bulundurulur." denilmekte, aynı maddenin ikinci fıkrasında "*Kurum müdürlerinden haklarında yapılan adli veya idari soruşturma sonucu görev yerlerinin değiştirilmesi uygun görülenler ile aynı kurumda sicil raporlarına göre son iki yıl üste üste "iyi" dereceden daha aşağı derecede başarı gösterenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında aynı ya da bir alt tipteki kuruma değiştirilebilir.*" Üçüncü fıkrasında "*soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınması uygun görülenler, sicil raporlarına göre üç yıl üst üste iyi dereceden daha aşağı başarı gösterenler ile olumsuz sicil alanlar yöneticilik görevinden alınırlar.*" Dördüncü fıkrasının c bendinde "*Herhangi bir nedenle kapatılan veya ilgili mevzuatında belirtilen yöneticilik normuna esas ölçüler çerçevesinde yöneticilik norm kadrolarının tamamı şa da bir kısmı kaldırılan okul ve kurumlardaki kaldırılan kadroyla ilişkili yöneticilerin yöneticilik görevi sona*

erer. Bu yöneticiler eğitim bölgesi içinde, il içinde veya atamaları Bakanlığa ait olanlar için isteklerine bağlı olarak il dışında ayrıldıkları kurumun tür ve tipindeki müdürlüğü açık bulunan kurum müdürlüğüne duyuru yapılmaksızın atanırlar." denilmektedir.

Aynı bölümün 31. maddesinde görevden çekilme ile ilgili hükümler yer alır. Maddenin birinci fıkrasında "*Yöneticiler, yöneticilik görevinden çekilme isteğinde bulunabilirler. Bunların çekilme istekleri yaz tatilinde yerine getirilir. Ancak atamaya yetkili makamlarca uygun bulunacak bir özüre dayalı olarak görevlerinden çekilme isteyenlerin bu isteklerini yerine getirilmesinde yaz tatili koşulu aranmaz.*" İkinci fıkrasında ise "*Yöneticilik görevinden çekilen ya da yöneticilik görevi sona erenler, çekildikten ya da yöneticilik görevlerinin sona erdiği tür, tip veya yönetim kademesindeki görevlere beş yıl içinde atanmak üzere bu yönetmelik hükümlerine göre yeniden başvuruda bulunabilirler. Bunlarda sekizinci maddede belirlenen değerlendirme sınavına girme ve başarılı olma koşulu aranmaz. Ancak bu görevlerde en az bir yıl çalışmadan çekilenler, çekildikleri tarihten itibaren üç yıl geçmedikçe bu görevlere atanma isteğinde bulunamazlar.*" ifadeleri yer almaktadır.

Yönetmeliğin sekizinci bölümü **Kurum tipleri, Kurum tipleri Belirleme Komisyonları ve Kurumlarda Yönetici Olarak Görevlendirileceklerin Sayısına Yönelik Standartlarla** ilgili hükümleri, dokuzuncu bölümü ise **Çeşitli Hükümler ve geçici maddelerden** oluşmaktadır.

Çeşitli maddeleri yukarıda belirtilen son yönetmelikte ilk defa okul müdürü olabilmek için, merkezi sistemle yapılan yazılı sınava girme ve bu sınavda başarılı olma şartı getirilmiştir.

Okul yöneticilerinin seçiminde uygulanan sınav sistemi 5.10.1990 tarih ve 20656 sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelikte "mülakat

sınavı" olarak uygulanmış ancak bu uygulamadan 7.6.1993 tarih ve 21600 sayılı resmi gazetede yayımlanan yönetmelikle vazgeçilmiştir. 1990, 93, 95, 98 yönetmelikleri incelendiğinde 98'de çıkan son yönetmelikte kendinden öncekilere göre önemli değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. "**Seçme sınavı**", "**Değerlendirme sınavı**", "**Hizmet içi eğitim**" en önemli değişiklikleridir. Milli Eğitim Bakanlığı bu uygulamayla yönetimde "liyakat" ilkesine işlerlik kazandırmayı amaçlamaktadır.

Yukarıda adı geçen yönetmeliklerin ortak yanı "**Genel Koşullar**" ve "**Özel Koşullar**" başlığı altında okul yöneticilerinde belli niteliklerin aranmasıdır. Her dört yönetmelikte de okullar A, B, C tipi adı altında, okulun büyüklüğü, bulunduğu yer, öğrenci sayısı, laboratuvar, işlik, kütüphane durumlarına göre kategorilere ayrılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığının iki-üç yılda bir okul yöneticilerinin atama ve yer değiştirmesiyle ilgili yönetmelik çıkarması ve çok sık olarak bu yönetmeliklerde değişiklikler yapması okul yöneticilerinin atama sisteminin yeterince oturmadığını ve bakanlığın bu konuyla ilgili bir arayış içinde olduğunu göstermektedir.

Okul müdürlerinin davranışlarından en çok etkilenen işgören grubu, birlikte çalıştığı öğretmenlerdir. Öğretmenler okulun en stratejik parçasıdır (Bursalıoğlu, 1987: 69). Eğitim ve öğretim sürecinde, bütün diğer ögelere anlam kazandıran ve eğitim süreçlerinin yürütülmesini sağlayan ve ürünün oluşumunda büyük etkisi olan öğe, eğitici personel yani öğretmenlerdir (Alkan, 1979: 61). İşgören, kendisinin örgüte verdiğine inandığı emeğe karşılık örgütten aldığını, örgütteki öteki işgörenlerin örgütten aldığıyla denk olup olmadığını karşılaştırır (Başaran, 1991: 199). Okuldaki en önemli işgören grubunu oluşturan öğretmenlerin okul yöneticisinin bu göreve en layık kişi olduğuna inanması, öğretmenlerin okula bağımlılığını artırır ve iş verimliliğini yükseltir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Okul müdürlüğüne, layık olmayan kişilerin atanması, öğretmenlerin ve diğer çalışanların, çalışma şevk ve azmini azaltır ve örgüte küsmesine neden olabilir. Çalışkan, mesleğini seven, kendisini sürekli geliştiren her öğretmenin yükselmeye hakkı vardır. Yükselme kişinin statüsündeki olumlu bir değişmeyi belirtir. Bu nedenle hem kişiyi hem yönetimi ilgilendirir. Yükselme kişiyi çalışmaya karşı daha istekli kılar ve örgüte daha çok bağlar (Tutum, 1976: 191). Kendisinden daha düşük niteliklere sahip kişilerin, siyasi kayırma sonucu yükselmesi çalışanlarda güvensizlik ve başarısızlık ortamı yaratması kaçınılmazdır ve bu kişilerin kamu hizmetinden uzaklaşmasına neden olur. Ayrıca siyasal kayırmacılık **"fırsat eşitliği"** ilkesine aykırıdır (Canman, 1995:9).

Eğitim sistemimizin temeli olan İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ve okul müdürlerinin, "okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmesiyle ilgili Yönetmelik" hakkındaki görüş ve düşünceleri, mevcut mevzuatın ne derece kabul gördüğünü ortaya çıkaracak, ayrıca yeni fikir ve görüşlerin ortaya çıkmasını sağlayarak bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır.

Problem Cümlesi

İlköğretim okulu müdürlerinin ve öğretmenlerinin "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" hakkındaki görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri nedir?

2. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri bulunduğu konuma göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri mezun olunan okula göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6. İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmelerini ilişkin önerileri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile, Türk Eğitim Sisteminin en önemli kurumlarından olan ilköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin, bu

okullarda görev yapan okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmesine ilişkin yönetmeliğe katılma düzeylerini belirlemek ve okul yöneticilerinin atama ve yer değiştirmeleri ile ilgili önerilerini ortaya koymak, elde edilen bulguların, atama ve yer değiştirme ile ilgili yeni mevzuatların hazırlanmasında ilgililer tarafından dikkate alınması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Milli Eğitim Sistemimizin temeli olan ilköğretim okullarının yönetimi oldukça önemlidir. Bu nedenle bu okullarda görev yapan yöneticilerin titizlikle seçilmesi, atama ve yer değiştirmelerinin adaletli bir şekilde yapılması, sistemin iyi işlemesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Eğitim politikaları ile ilgili kararların, konu ile ilgili bilimsel araştırmalara dayandırılmadan alınması, olumsuz sonuçlarla karşılaşma ihtimalini yükseltmekte, bunun sonucunda önemli ölçüde para ve zaman kayıplarına neden olmaktadır. Bu nedenle, eğitim politikaları ile ilgili alınacak kararların daha rasyonel olabilmesi için sistemin alt kademelerinde görev yapanlarında görüşleri alınmalı, hatta kendi örgütleri içinde söz sahibi olmaları sağlanmalıdır.

Okul yöneticilerinin atama ve yer değiştirmesi hakkındaki mevcut okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri ve önerileri mevcut uygulamalardaki olumsuzlukları ve aksayan yönleri ortaya çıkaracak, daha sağlıklı ve kabul gören mevzuatların düzenlenmesini sağlayacaktır.

Alt kademelerdeki işgörenler tarafından benimsenen yönetici atama ve yer değiştirme sistemi ile göreve getirilen okul müdürleri, çalıştıkları okullarda daha fazla kabul görecekler, dolayısıyla çalışmalarında daha başarılı olacaklardır. Netice olarak, girdisi ve çıktısı insan olan eğitim kurumlarımızın iyi yönetilmesi sonucunda Milli Eğitimin amaçları önemli bir sapma olmadan gerçekleşebilecektir.

Sayıltılar

Bu araştırmadaki varsayımlar:

1. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirlik derecesi yüksektir. Çünkü:

a) Anket ilgili kimselere uygulanmıştır.

b) Anket, ölçme ve değerlendirme alanındaki öğretim ögelerinin görüşü alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılarak uygulanmıştır.

c) Anket, örneklemden alınan küçük bir pilot gruba uygulanmıştır.

2. Örnekleme alınan okullar evreni temsil edecektir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma Ankara ili merkez ilçelerinde 2000-2001 eğitim ve öğretim yılında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerle sınırlıdır.

2. Anket uygulaması yalnızca ilköğretim okulu müdürleri ve öğretmenleriyle sınırlıdır.

3. Ankette yer alan "genel koşullar", "özel koşullar", "tercih nedenleri" ve "atama ve yer değiştirme" ile ilgili maddeler "Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan maddelerden sadece ilköğretim okulu müdürleri ile ilgili maddelerle sınırlıdır.

4. Araştırma 2000-2001 öğretim yılında açık olan, Ankara ili, merkez ilçelerindeki resmi ilköğretim okulları ile sınırlıdır.

5. Araştırma ankete cevap verenlerin belirttikleri görüşlerin içtenliğiyle sınırlıdır.

Tanımlar

İlköğretim Okulu Müdürü: İlköğretim kurumlarında yöneticilik görevlerini yürütün kişilere denir. (MEB İlköğretim Kurumları Yön. Mad.4)

Okul Yöneticisi: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim Okullarını yönetmekle görevli okul müdürüdür.

Öğretmen: İlköğretim okullarında görev yapan, sınıf ve branş öğretmenleri. (İlköğretim Yön. 1997 Md. 4)

Merkez İlçe: Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle.

İlköğretim; Kadın erkek bütün Türk vatandaşlarının milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni, ahlaki gelişmelere ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

İlköğretim Okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan ilköğretim kurumu (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 1997: Mad. 4)

Yeterlik: Bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur (Bursalıoğlu, 1981: 4).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMA VE YAYINLAR

Bu kısımda Türkiye'de ve yabancı ülkelerde eğitimde örgütsel yenileşme konusunda yapılan araştırmalar üzerinde durulmuştur.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar ve Yayınlar:

Açıkalın (1999), Çağdaş okul yöneticisinde bulunması gereken nitelikleri; kapsamlı insan bilgisi, etkili iletişim bilgisi, liderlik, yabancı dil bilgisi, anadilini doğru ve güzel kullanma, beden ve ruh yönünden sağlıklı olma, eğitime inanma, olarak açıklamıştır.

Balcı (1993), Etkili okul yöneticisini, bir yönetici olmaktan çok bir öğretim lideri olarak etkinlik göstermesi gerektiğini belirtmiş ve etkili okul yöneticisinin, okulda her öğrencinin öğrenmesine uygun öğrenme ortamını yaratması ve öğretmenlerin morallerine yükseltmesi üzerinde durmuş ve bu özellikleri ile etkili okul yöneticisini ayırmıştır. Balcı etkili okul yöneticisinin şu işlevleri ile ayırt edilebileceğini belirtmiştir. Öğretime çok önem verme, amaçları açık ve seçik tespit etme ve ilgililere açıklama, zamanının çoğunu eğitim ve öğretim sorunları ile ilgilenmeye ayırma. Etkili okul ancak etkili okul yöneticileri ile gerçekleşir. Yöneticilerin etkili okulu kurabilecek niteliklere ve yeterliliklere sahip olması gerekir. Buna uygun atama ölçütleri geliştirilmelidir.

Bursalıoğlu (1981), "Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri" adlı araştırmasında; okul müdürlerinin yüksek derecede göstermesi gereken yeterlilikler ve bu yeterlikleri ne derece gösterebildiklerini açıklamıştır. Araştırmaya göre okul müdürlerinin göstermesi gereken yeterliklerden ilk beş yeterlikten ikisi liderlik davranışlarına, ikisi karar ve değerlendirme süreçlerindeki tarafsızlığa, biri de okul ve çevre güçlerinden yararlanabilmeye

ilişkindir. Grubun gücünden yararlanma, rehberlik, örnek olma gibi liderlik davranışları önemsenmektedir.

Bursalıoğlu (1991), Okul müdüründe bulunması gereken lider davranışlarını grubun gücünden yararlanma, rehberlik etme, olumlu hava yaratma olarak açıklanır ve liderlik özelliklerini, Eğitim liderliği, sosyal mühendislik, bürokratlık, demokratik davranış, işletmecilik iletişim kurabilme, şeklinde sıralamıştır.

Günaydın (1998), "İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Seçiminde Kullanılan Ölçütleri Hakkında Yönetici ve Öğretmen Görüşleri" adlı araştırmasında 27.9.95 tarih ve 22417 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Okul müdürlerinin atanması ve yer değiştirmesiyle ilgili yönetmelikte belirtilen ölçütler hakkında yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemiştir. Araştırmada okul müdürleri okul ortamındaki kişiler tarafından seçilmesi, müdür atamalarına politika karıştırılmaması, okul müdürlerinin hizmet öncesi ve hizmet sonrası iyi bir eğitimden geçirilmesi, okul müdürlerinin yönetim konusunda bilgili olması, okul müdürlerinde aranan koşulların daha nesnel olması sonuçlarını çıkarmıştır.

Kaya (1976), "Türk Eğitim Yönetiminin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları" adlı araştırmasında, yöneticilerin yöneticilik bilgisinin ya çok az, ya da hiç bulunmadığı, eğitim ve okul yöneticiliğinin meslekleşmemiş olduğu, yöneticilikle ilgili hizmet-içi eğitimin yetersiz olduğu, yönetim kademelerinin yönetimde uzmanlaşmamış ya da belirli bir yöneticilik davranışı kazanmamış öğretmenler tarafından doldurulduğu ve benzeri sonuçları elde etmiştir.

Kütük (1992), "İlköğretim Yöneticilerinin Seçiminde Kullanılan Ölçütler Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri" adı altında yaptığı araştırmada, okul müdürlerinde aranılan ölçütlerin öğretmenler tarafından ne derece kabul gördüğü belirlenmiş ve araştırma okul yöneticiliğine atanacaklarda aranan

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

genel şartların öğretmenlerce de benimsendiği ve bunların olduğu gibi kalması, özel şartların şart ölçütü olmaktan çıkarılarak, tercih sebebi olması gerektiği, tercih nedenlerinden "Yayınlanmış eseri olma" ve "Yabancı dil bilme"sini tercih nedenlerinden çıkarılması gerektiği sonuçlarını çıkarmıştır.

Taymaz (1995), Okul yöneticisinde bulunması gereken nitelikleri;

- İşbirliği yapabilmek.

- Okulun amaçlarının bilincinde olmak ve benimsemek.

- Yürürlükteki kanun, tüzük ve yönetmelikleri ve yörede benimsenmiş geleneklere uymak.

- Araştırıcı olmak, öğrencilerle ilgili bütün bilgilere ulaşabilmek.

- Okulu korumak

olarak sıralamıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar ve Yayınlar

Ginsberg (1988), Okul müdürlerinin problem çözebilme kapasiteleri, güdüleme ve kollektif iş yapabilme gibi özelliklerini araştırmıştır. Okul müdürlerinin eğitim lideri olabilmeleri için davranışlarını ve kişisel özelliklerini değiştirmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Hoy ve Miskel (1982), Eğitim yöneticilerinin seçiminde etkili koşulları uyum, amaca ulaşma, bütünleştiricilik, kazanılmış beceriler, yeniliğe açıklık olarak belirtmektedirler.

Jones (1994), Araştırmasında örnek okul müdürü meydana getirmenin oldukça güç olduğu sonucuna varmış ve okul müdürlerinin, öğrencilerin sosyo-ekonomik geçmişlerini iyi tahlil etmeleri gerektiğini, okul müdürü

seçmelerinde adayların eğitim seviyelerinde seçici davranılmasını okul müdürlerinin iyi bir rehber olması gerektiğini belirtmiştir.

J. Rodney (1989), "İlkokul ve Ortaokul Müdürlerinin Seçilmesi" adlı araştırmasında müdürlerin yönetimsel becerilerinin yanında kişisel özelliklerinin de önemli olduğunu belirtmiş ve etkili okul müdüründe bulunması gereken özellikleri; Kendine güvenme, başarıyı hedefleme, eğitim lideri olma, planlılık, yüksek beklenti içinde olma, hedefli olma, geliştirmeye yönelik değerlendirme sistemine sahip olma olarak belirtmiştir.

Lunenburg ve Ornsteain (1996), yaptıkları araştırmada, okul müdürlerinde bulunması gereken özellikleri aşağıdaki şekilde sıralamışlardır.

- Eğitim, politika, güncel olaylar, ekonomi vb. hakkında yorum yapabilme.

- Eğitim ile ilgili değerlere sahip olma.

- Problemleri çözebilme

- Çalışmaları kontrol edebilme, planlama ve çizelge haline getirme yeteneğine sahip olma.

- Hızlı ve yerinde karar alabilme.

- Örgüt çalışanlarının sorunlarını algılayabilme sorunlarını çözmelerine yardımcı olma.

- Güzel yazı yazma ve konuşma becerisine sahip olma.

- Azimli olma.

Parker ve Armstrong (1987), "Okul Müdürü Seçiminde Davranışsal Yaklaşım Uygulamaları" adlı araştırmada okul müdürü seçiminde kullanılacak uluslar arası ölçütlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmışlardır.

Raisch (1993), "Bırakın Öğretmenler Kendi Müdürlerine Kendileri Seçsinler" adlı araştırmasında okulu oluşturan topluluğun kendi içinde oluşturacağı bir takımın okul müdürünü seçebileceği ve bu takımın nasıl oluşturulabileceği konusunda incelemeler yapmıştır.

Sollman ve Heinze (1995), Okul müdürlerinin vizyonu üzerinde çalışma yapmışlar ve vizyonların geliştirilmesinin ekip çalışmasıyla olacağını belirtmişlerdir. Okul müdürleri vizyonlarını okuldaki bütün çalışanlara benimsetebilmelidir. Etkili yöneticiliğin çağdaş erdemleri arasında, güdüleyici ve etkileyici olma, değer yargıları yerleştirebilmek için sembolik yönetim ve kurum kültürü verebilme yeteneği sayılabilir.

Wright (1990), "Paylaşılarak Yapılan Seçim En İyi Okul Müdürü Seçiminde Bize Yardımcı Olur" adlı araştırmasında okul müdürlerinin seçiminde uygulanan dokuz aşamalı strateji hakkında yapmıştır. Okul müdürünün seçimi okulda mevcut personel ve okul aile birliği mensupları arasından seçilen bir komite tarafından yapılmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örneklemi, örnekleme giren okul müdürü ve öğretmenlere ilişkin genel bilgiler, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1991: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ili merkez ilçelerinde 2000-2001 öğretim yılında açık bulunan ilköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarının listeleri il Milli Eğitim Müdürlüğü, istatistik bölümünden temin edilmiştir. Bu listelere göre merkez ilçelerinden Çankaya'da 142 okulda 5480 öğretmen, Altındağ'da 75 okulda 2468 öğretmen, Etimesgut'ta 24 okulda 827 öğretmen, Gölbaşında 32 okulda 294 öğretmen, Keçiören'de 97 okulda 3701 öğretmen, Mamak'ta 94 okulda 2589 öğretmen, Sincan'da 38 okulda 1315 öğretmen, Yenimahalle'de 88 okulda 3088 öğretmen belirtilen okul sayıları kadar da okul müdürü görev yapmaktadır.

Araştırmada mali güçlükler, araştırma izni alınması, zaman, ulaşım sorunu vb. gibi etkenler nedeniyle tüm evrene ulaşılmasının imkansızlığı nedeniyle, evreni temsil eden bir örneklem üzerinde çalışılması yolu seçilmiştir.

Random yöntemiyle Ankara'nın sekiz merkez ilçesinden üç ilçe örnekleme alınmıştır. Bu ilçeler Altındağ, Çankaya ve Mamak ilçeleridir.

İlçelerin okul ve öğretmen sayıları dikkate alınarak Çankaya ilçesinden 33 okul müdürüne ve 15 okulda görev yapan öğretmenlere, Altındağ ilçesinden 15 okul müdürüne ve yedi okulda görev yapan öğretmenlere, Mamak İlçesinden 22 okul müdürüne ve on okulda görev yapan öğretmenlere anket uygulanmıştır. Anketler, uygulanan okullarda görevli öğretmenlerden istekli olanlara verilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplamak amacıyla "İlköğretim Okul Müdürü Atama ve Yer Değiştirmelerini Değerlendirme Anketi" adıyla bir anket geliştirilmiştir. Anketteki maddeler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki İlköğretim Okulu Müdürlerini ilgilendiren bölümlerdeki maddelerden hazırlanmıştır.

Anket beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılacaklarla ilgili **genel bilgiler**, ikinci bölümde yönetici adaylarında aranan **genel koşullar**, üçüncü bölümde **özel koşullar**, dördüncü bölümde **tercih nedenleri**, beşinci bölümde okul müdürlerinin **atama ve yer değiştirmeleri** ile ilgili maddeler bulunmaktadır. altıncı bölümde ankete katılacakların yönetmelik dışındaki önerilerini yazacakları açık uçlu soru sorulmuştur. Ankette toplam 47 soru sorulmuştur.

Anket 35 öğretmen ve 5 ilköğretim okulu müdüründen oluşan gruba pilot olarak uygulanmıştır. Bu uygulama sonunda bazı sorularda düzeltmeler yapılarak anket daha anlamlı hale getirilmiştir.

Anket maddeleri "Tam, Çok, Orta, Az, Hiç" şeklinde beşli Likert ölçeği ile derecelendirilmiştir. Her bir maddeye verilen cevaplar 5'li likert tipi ölçeklerde 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Ölçeklerde yer alan aralıklar eşit aralıklı olduğu ve 5 sütun 4 aralıktan meydana geldiği için bir aralığın

değerini hesaplamak için (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar belirlenmiştir.

Seçenek	Sınırı
Hiç	1.00 – 1.80
Az	1.81 – 2.60
Orta	2.61 – 3.40
Çok	3.41 – 4.20
Tam	4.21 – 5.00

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan okul müdürü ve öğretmenlere dağıtılan anketler, bir hafta sonra ankete katılanların çalıştıkları okullara gidilerek araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Verilerin Çözümlenmesi Ve Yorumlanması

Toplanan anketler gözden geçirilerek, bilgisayara kaydedilmiş ve istatistiki çözümler için SPSS (Statistical Packet for the Social Science) programından yararlanılmıştır.

Öğretmen ve okul müdürlerinin kişisel bilgilerinin ve yönetmelik ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesinde frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Görüşler arasında bulundukları konuma bir farklılık olup olmadığını belirlemek için "t" testi yapılmış ve .05 manidarlık düzeyinde test edilmiştir. Hesaplanan "t" testi sonuçlarından anlamlı olanların yanına "*" işareti konmuştur. Görüşler arasında kıdeme ve bitirilen okula göre bir farklılık olup olmadığını anlamak için önce "F" testi yapılmış .05 manidarlık düzeyinde anlamlı fark bulunan maddelerde hangi gruplar arasında fark olduğunu saptamak için "Scheffe" testi yapılmıştır. Gruplar arasında fark bulunan maddelere "*" işareti konmuştur.

Açık uçlu soruya verilen benzer cevaplar gruplandırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular sunulmakta, açıklanmakta ve yorumlanmaktadır.

İlk başta araştırmaya katılan grupların kişisel niteliklerine ait bulgular ele alınmış, daha sonra her alt probleme ilişkin sonuçlar gruplandırılarak tablolar içerisinde değerlendirmesi yapılmıştır.

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Kişisel Nitelikleri

Tablo 1

Grubun Cinsiyetlerine İlişkin Dağılım

Cinsiyet	f	%
Erkek	154	41,7
Kadın	215	58,3
Toplam	369	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi grubun yüzde 58,3'ü kadın yüzde 41,7'si ise erkektir. Grubun yaklaşık beşte üçünün kadın olması, öğretmenlik mesleğinin genelde kadınlar tarafından tercih edildiğine yönelik araştırma bulguları ile paralel olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2

Grubun Görevlerine İlişkin Dağılım

Görev	f	%
Okul Müdürü	70	19
Öğretmen	299	81
Toplam	369	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi grubun yüzde 81'i öğretmen yüzde 19'u ise okul yöneticisidir. Araştırma grubunda okul yöneticilerinin sayısal olarak düşük olması, araştırma evresindeki dağılımla tutarlı olduğunu gösterdiği ileri sürülebilir.

Tablo 3

Grubun Kıdemlerine İlişkin Dağılım

Kıdem	**f**	**%**
5 yıldan az	48	13
5-9 yıl	83	22,5
10-14 yıl	56	15,2
15-19 yılı	56	15,2
20 yıl ve daha fazla	126	34,1
Toplam	369	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi, grubun yüzde 34,1'i 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahiptir. Yaklaşık olarak 15 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlar grubun yüzde ellisini oluşturmaktadırlar. Dağılımın normal bir dağılım özelliği gösterdiği ileri sürülebilir.

Tablo 4

Grubun Mezun Olduğu Okullara İlişkin Dağılım

Okul	**f**	**%**
Eğitim Enstitüsü	80	21,7
Eğitim Yüksekokulu	60	16,3
Fakülte	167	45,3
Lisansüstü	62	16,8
Toplam	369	100

Grubun yaklaşım beşte üçü lisans ve yüksek lisans düzeyindedir. Bu da öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitim düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki

a) Genel Koşullar

b) Özel Koşullar

c) Tercih Nedenleri

d) Atama ve Yer Değiştirme

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri nedir? biçiminde düzenlenmişti.

a) Genel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan Genel Koşullara Katıl düzeyleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Okul Yönetimi ve Öğretmenlerin Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılımı

	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		Toplam	
Madde	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2.1	4	1,1	-	-	19	5,2	64	17,4	280	76,3	367	100
2.2	2	0,5	1	0,3	14	3,8	73	19,8	278	75,5	368	100
2.3	10	2,7	8	2,2	41	11,2	108	29,4	200	54,5	367	100
2.4	4	1,1	5	1,4	19	5,2	59	16,3	276	76	363	100
2.5	14	3,8	13	3,5	41	11,2	91	24,8	208	56,7	367	100
2.6	3	0,8	5	1,4	32	8,8	119	32,7	205	56,3	364	100
2.7	13	3,6	12	3,3	64	17,6	111	30,5	164	45,1	364	100
2.8	20	5,4	18	4,9	73	19,9	111	30,2	145	39,5	367	100
2.9	4	1,1	5	1,4	37	10,1	111	30,3	209	57,1	366	100
2.10	1	0,3	3	0,8	16	4,4	101	27,5	246	67	367	100

Tablo 5'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden 2.1'de belirtilen "Yüksek öğrenim görmüş olmak" maddesine okul müdürü ve öğretmenlerin yüzde 76,3'ü "tam", yüzde 17,4'ü "çok", yüzde 5,2'si "orta" düzeyde katılmakta, yüzde 1,1'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının okul müdürlerinin yüksek öğrenimli olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.2'de belirtilen *"Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında olmak veya bu sınıfta görev alacaklarda aranan nitelikleri taşımak"* maddesine okul müdürü ve öğretmenlerin yüzde 75,5'i "tam", yüzde 19,8'i "çok", yüzde 3,8'i "orta", yüzde 0,3'ü "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 0,5'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakının okul müdürlerinin eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında olmasını veya bu sınıfta görev alacaklarda aranan nitelikleri taşıması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.3'te belirtilen *"Atanacağı okulda branş itibariyle öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olmak"* maddesine yüzde 54,5'i "tam", yüzde 29,4'ü "çok", yüzde 11,2'si "orta", yüzde 2,2'si "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 2,7'si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun, müdürlerin, atanacağı okulda branş itibariyle öğretmen olabilecek nitelikte olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.4'te belirtilen *"Eğitim ve öğretim sınıfında adaylığı kalkmış olmak"* maddesine yüzde 76'sı "tam", yüzde 16,3'ü "çok", yüzde 5,2'si "orta", yüzde 1,4'ü "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 1,1'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının okul müdürlerinin adaylığı kalmış olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.5'te belirtilen *"Memuriyete engel olacak derecede olmasa dahi (taksirli suçlar hariç) hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son beş yıllık hizmeti süresi içinde aylıktan kesme veya maaş kesimi cezasından daha ağır disiplin cezası olmamış ya da son beş yıl içinde adli ve idari soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınmamış olmak"* maddesine yüzde 56,7'si "tam", yüzde 24,8'i "çok", yüzde 11,2'si "orta", yüzde 3,5'i "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 3,8'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun okul müdürlerinin idari adli suç işlememiş olanlardan seçilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.6'da belirtilen *"Okulların özel mevzuatında belirtilen koşulları taşımak"* maddesine yüzde 56,3'ü "tam", yüzde 32,7'si "çok", yüzde 8,8'i "orta", yüzde 1,4'ü "az", düzeyinde katılmakta yüzde 0,8'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun okul müdürlerinin okulların özel mevzuatlarında belirtilen koşulları taşıması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.7'de belirtilen *"Son üç yıllık sicil sonu ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak"* maddesine yüzde 45,1'i "tam", yüzde 39,5'i "çok", yüzde 17,6'sı "orta", yüzde 3,3'ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 3,6'sı ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının okul müdürlerinin başarılı kişiler arasından seçilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdiği söylenebilir.

2.8'de belirtilen *"Öğretmenler için zorunlu çalışma yükümlülüğü öngörülen yerler dışındaki okul yöneticilerine atanacaklar için ilgili mevzuatına göre zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış ya da bu yükümlülükten muaf sayılmış olmak"* maddesine yüzde 39,5'i "tam", yüzde 30,2'si "çok", yüzde 19,9'u "orta", yüzde 4,9'u "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 5,4'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun okul müdürlerinin zorunlu hizmetini tamamlamış olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.9'da belirtilen *"Atanmak istediği okul türü ile ilgili hizmet içi eğitim programına katılmış olmak"* maddesine yüzde 57,1'i "tam", yüzde 30,3'ü "çok", yüzde 10,1'i "orta", yüzde 1,4'ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 1,1'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının okul müdürlerinin hizmet içi eğitim programına katılması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

2.10'da belirtilen *"Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak"* maddesine yüzde 67'si "tam", yüzde 27,5'u "çok", yüzde 4,4'ü "orta", yüzde

0,8'i "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 0,3'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının okul müdürlerinin görev tanımında belirtilen nitelikleri taşıması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

Yukarıda belirtilen görüşlere göre okul müdürü ve öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun yönetmelikte belirtilen "Genel Koşullar"a çok ve tam düzeyinde katıldığı söylenebilir. Esasen Genel Koşullardaki bir çok madde devlet memuru ve öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerdendir. Dolayısıyla okul müdürlerinin de bu koşullara sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bu durumda yönetmelikte "Genel Koşullar" başlığı altında toplanan niteliklerin son derece önemli olduğu, okul müdürlerinde bu koşulların aranması gerektiği sonucu çıkarılabilir. Esasen Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıkardığı 90, 93, 95 ve 98 yönetmeliklerinde bu koşulların mevcut olması Milli Eğitim Bakanlığı'nın da bu koşullara önem verdiğinin bir göstergesidir.

b) Özel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelikteki Özel Koşullara" katılma düzeyleri" Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
3.1	16	4.4	15	4.1	58	15,8	115	31,4	162	44,3	366	100
3.2	24	6,6	16	4,4	62	16,9	135	36,9	129	35,2	366	100
3.3	25	6,8	12	3,3	43	11,7	98	26,7	189	51,5	367	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden 3.1 belirtilen *"Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavından başarılı olmak'* maddesine %44,3 "tam", yüzde 31,4'ü "çok" yüzde 15,8'i "orta", yüzde 4,1'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 4,4'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun okul müdürlerinin yapılacak merkezi sınav sonucunda başarılı olanlar arasında atanması gerektiği yönünde, görüş belirttiği söylenebilir.

3.2.de belirtilen *"Hizmet içi kurs sonucu yapılacak değerlendirme sınav sonucunda (C) tipi okul müdürlüğü için en az 70, (B) tipi okul müdürlüğü için en az 75, (A) tipi okul müdürlüğü için en 80 puan almış olmak"* maddesine yüzde 32,5, "tam" olarak yüzde 34,9'u "çok", yüzde 16,9'u "orta", yüzde 4,4'ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 6,6'u ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğu hizmet için kurs sonunda başarının farklı tipteki okul müdürlerine atanmada önemli olduğu yönünde görüş belirttiğini söyleyebiliriz.

3.3. de belirtilen *"(A) tipi kurum müdürlüğüne atanabilmek için müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısı olarak en az bir yıl görev yapmış olmak"* maddesine yüzde 51,5'i "tam" olarak yüzde 26,7'si "çok", yüzde 11,7'si "orta", yüzde 3,3'ü "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 6,8'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğu okul müdürlerinin, belirli bir süre müdür yardımcılığı yaptıktan sonra müdür olarak atanmam gerektiği yönünde görüş belirttikleri söylenebilir.

Yukarıda belirtilen görüşlere göre okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun özel koşullara "çok" ve "tam" düzeyinde katıldığı söylenebilir.

Bölümde belirtilen **"seçme sınavında"** ve seçme sınav sonucunda başarılı öğretmenlerin alındığı "hizmet içi eğitim programı sonunda, yapılan **"değerlendirme sınavında"** başarılı olmak şartları, daha önceki yönetmeliklerde olmayan yeni bir uygulama olmasına rağmen okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu uygulamaya katılma yönünde görüş belirtmesi, yeni olan bu uygulamaların isabetli olduğu yönünde yorumlanabilir. Yıllardır, çeşitli kayırmalarla (ideolojik, siyasi vb) yapılan müdür atamalarından bıkan okul müdürü ve öğretmenler, tamamen kişinin kendi bilgi ve becerisi sonucu, başarılı olarak seçilmesine olumlu baktıkları ve görüşleriyle bu uygulamayı destekledikleri söylenebilir. Ayrıca okul müdürü olacaklarda en az bir yıl müdür baş yardımcılığı ve müdür yardımcılığı yapma şartına büyük çoğunluğun "çok" ve "tam" düzeyinde katılmış olması, okul müdürü ve öğretmenlerin yönetim alanında tecrübeye önem verdiklerini göstermektedir.

c) Tercih Nedenleri

Okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki tercih nedenlerine katılma düzeyleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
4.1	12	3,3	15	4,1	55	15	126	34,3	159	43,3	367	100
4.2	8	2,2	14	3,8	45	12,3	135	36,8	165	45	367	100
4.3	44	12	35	9,5	116	31,6	85	23,2	87	23,7	367	100
4.4	17	4,7	16	4,4	44	12,2	121	33,6	162	45	360	100
4.5	58	16	44	12,1	113	31,1	80	22	68	18,7	363	100
4.6	58	15,9	59	16,2	100	27,4	88	24,1	60	16,4	365	100
4.7	21	5,8	48	13,2	108	29,6	104	28,5	84	23	365	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden 4.1'de belirtilen *"lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak"* maddesine yüzde 43,3 oranında "tam", yüzde 34,3 "çok", yüzde 15 "orta", yüzde 1,1 "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 3,3'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısım okul müdürlerinin lisans üstü öğrenim görmüş olanlardan tercih edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirdiği söylenebilir.

4.2'de belirtilen *"lisan düzeyinde öğrenim görmüş olmak"* maddesine yüzde 45'i "tam", yüzde 36,8'i "çok", yüzde 12,3'ü "orta" yüzde 3,8'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 2,2'si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmı müdür atamalarında lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmanın tercih nedeni olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

4.3'de belirtilen *"Kamu personeli Yabancı Dil Seviye tesbit sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak"* maddesine yüzde 23,7'si "tam", yüzde 23,2'si "çok", yüzde 31,6 "orta", yüzde 9,5 "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 12 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu yabancı dil bilmenin tercih nedeni olmasını istemelerine rağmen, yabancı dil bilmenin tercih nedeni olmasını istemeyenlerin oranının diğer tercih nedenlerine göre yüksek olduğu söylenebilir.

4.4'de belirtilen *"Yönetim alanında en az 120 saat eğitim, kurs ve seminer görmüş olmak"* maddesine yüzde 45'i "tam", yüzde 33,6'sı "çok", yüzde 12,2'si "orta", yüzde 4,4'ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 4,7'si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük çoğunluğunun yönetim alanında eğitim, kurs ve seminer görmüş olmanın tercih nedeni olması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

4.5 belirtilen *"Takdirname veya aylıkla ödüllendirilmiş olmak"* maddesine yüzde 18,7'si "tam" olarak, yüzde 22'si "çok", yüzde 31,1'i "orta" yüzde 12,1'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 16'sı ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu ödüllendirilmenin tercih nedeni olmasını istemesine rağmen, olumsuz görüş belirtenlerin oranı diğer tercih nedenlerine göre hayli yüksektir.

Bu durumda, ödüllendirmenin adaletli yapılmadığını düşünenlerin oranının hayli yüksek olduğu söylenebilir.

4.6'da belirtilen *"Eğitim, öğretim, yönetim, işletmecilik veya mesleği ile ilgili alanlarda yayımlanmış eseri olmak"* maddesine yüzde 16,4'ü "tam", yüzde 24,1'i "çok" yüzde 27,4'ü "orta", yüzde 16,2'si "az" olarak katılmakta, yüzde 15,9'u ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu yayımlanmış eseri olmanın tercih nedeni olması yönünde görüş belirtmelerine rağmen, olumsuz yönde görüş belirtenlerin oranı da hayli yüksektir. Bu durum okul müdürü ve öğretmenlerin, kendilerini yetiştirmek ve geliştirmek yönünden isteksiz olduklarını, bilgi ve becerilerini yayın yoluyla paylaşmanın önemini yeterince göremedikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.7'de *"Meslekte hizmet süresi fazla olmak"* maddesine yüzde 23'ü tam olarak yüzde 28,5'i "çok", yüzde 29,6'sı "orta", yüzde 13,2'si "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 5,8'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğunun meslekte hizmet süresi fazla olmanın tercih nedeni olmasını istediği yönünde görüş belirtmesine rağmen aksi yönde düşünenlerin oranı da hayli yüksektir. Bu durum, meslekte hizmet süresinin fazla olmanın, tek başına yeterli bir tercih nedeni olmadığının bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Okul müdürü ve öğretmenlerin müdür atamalarında öngörülen tercih nedenleri ile ilgili maddelere, "genel koşullar" ve "özel koşullar"a göre daha

az düzeyde katıldıkları söylenebilir. Özellikle; "yabancı dil bilmek" ve "yayımlanmış eseri olmak" ile ilgili maddelere katılmayanların oranının yüksek olması okul müdürü ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye ve yeniliklere karşı hayli isteksiz olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ödüllendirme ile ilgili maddeye katılmama nedeni, üst makamlarca yapılan ödüllendirmelerin adaletli yapılmadığı düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir.

d) Atama ve Yer Değiştirme

Okul müdürü ve öğretmenlerinin "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetmeliği Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki Atama ve Yer Değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyleri tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Okul Müdürü Ve Öğretmenlerin Atama Ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

	Hiç		Az		Orta		Çok		Tam		Toplam	
Madde	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
5.1	15	4,1	14	3,8	50	13,6	130	35,2	158	42,8	367	100
5.2	12	3,3	11	3	65	17,7	124	33,8	155	42,2	367	100
5.3	7	1,9	15	4,1	53	14,6	135	37,1	154	42,3	364	100
5.4	9	2,5	5	1,4	74	20,2	139	37,9	140	38,1	367	100
5.5	11	3	16	4,4	71	19,6	135	37,3	129	35,6	362	100
5.6	46	12,7	37	10,2	74	20,4	103	28,4	103	28,4	363	100
5.7	46	12,6	35	9,6	86	23,6	101	27,7	97	26,6	365	100
5.8	48	13,1	29	21	7,9	23	108	29,5	97	26,5	366	100
5.9	53	14,5	35	9,6	79	21,6	120	328	79	21,6	366	100
5.10	55	15,2	34	9,4	83	22,9	114	31,5	76	21	362	100
5.11	79	21,6	42	11,5	62	16,9	128	35	115	31,4	366	100
5.12	28	7,6	22	6	64	17,3	118	32,2	135	36,8	367	100
5.13	29	7,9	32	8,7	62	16,9	128	35	115	31,4	366	100
5.14	9	2,5	16	4,4	53	14,5	145	39,7	142	38,9	365	100
5.15	15	4,1	17	4,7	67	18,4	137	37,5	129	35,3	365	100
5.16	5	1,4	12,	3,3	60	16,4	147	40,2	142	38,8	366	100
5.17	27	7,4	22	6	73	19,9	135	36,9	109	29,8	366	100
5.18	26	7,2	23	6,4	73	20,2	128	35,4	112	309	362	100
5.19	5	1,4	14	3,8	43	11,8	115	31,5	188	51,5	365	100
5.20	23	6,4	19	5,3	79	21,9	119	33	121	33,5	361	100
5.21	39	10,7	27	7,4	84	23	111	30,3	105	28,7	366	100
5.22	28	7,7	28	7,7	63	17,3	118	32,4	127	34,9	364	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden 5.1'de belirtilen "*Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olan adaylardan eğitim yönetimi alanında göreceği hizmet için kurs sonunda yapılacak değerlendirme sınavında başarılı olan adaylar arasından seçilerek atanır*" maddesine yüzde 42,8'i "tam", yüzde 35,2'si "çok", yüzde 13,6'sı "orta", yüzde 3,8'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 4,1'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun okul müdürlerinin yapılacak "seçme" ve hizmet içi eğitim programı sonunda yapılacak değerlendirme" sınavında başarılı olan adaylar arasından yapılması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.2'de belirtilen "*Atamanın Bakanlıkça yapılan okul müdürlükleri, Bakanlıkça ülke genelinde duyurulur*" maddesine yüzde 42,2'si tam, yüzde 3,,8'i "çok", yüzde 17,7'si "orta", yüzde 3'ü "az" düzeyde katılmakta, yüzde 3,3'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun, atamanın Bakanlıkça yapılan okul müdürlüklerinin ülke genelinde duyurulması yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.3'de belirtilen "*Ataması valilikçe yapılan okul müdürlükleri il genelinde duyurulur*" maddesine yüzde 42,3'ü "tam", yüzde 37,1'i "çok", yüzde 14,6'sı "orta" yüzde 4,1'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 1,9'u ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamı ve yakın kısmının ataması valilikçe yapılan okul müdürlerinin il genelinde duyurulması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.4'de belirtilen "*Duyurulan okul müdürlüklerine başvuru süresi onbeşgün az, bir aydan çok olamaz*" maddesine yüzde 38,1 i "tam", yüzde

37,9 "çok", yüzde 20,2 si "orta" yüzde 1,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 2,5'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmının verilen sürelerin müracaat için yeterli olduğu yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.5'de belirtilen "*Ataması valilikçe yapılan okul müdürlüklerine il içinde aday bulunamaması halinde duyuru ülke genelinde yapılır*" maddesine yüzde 35,6 sı "tam", yüzde 37,3 ü "çok", yüzde 19,6 sı "orta", yüzde 4,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 3 ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun il genelinde aday bulunamayan okul müdürlükleri için ülke genelinde duyuru yapılması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.6'da belirtilen "*Duyurusu il dahilinde yapılan okul müdürlüklerine sadece o ilde görev yapanlar başvurabilir*" maddesine yüzde 28,4 ü "tam", yüzde 28,4 ü "çok", yüzde 20,4 ü "orta" yüzde 10,2 si az düzeyinde katılmakta, yüzde 12,7 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğunun duyurusu il genelinde yapılan okul müdürlüklerine sadece o ilde görev yapanların başvurabilmesi yönünde olmasına rağmen aksi yönde düşünenlerin oranı diğer maddelere göre hayli yüksektir. Ülke genelinde bütün ilköğretim okullarına müdür olabilme isteği, bu maddeye katılmayanların oranını yükseltmiştir şeklinde yorumlanabilir.

5.7'de belirtilen "*Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürleri, Bakanlık'ta oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır*" maddesine yüzde 26,6'sı "tam", 27,7'si "çok", yüzde 23,6'sı "orta", yüzde 9,6 sı "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 12,6 sı ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun yarıdan fazlasının okul müdürlerinin Bakanlıkta oluşturulan komisyonlarca seçilmesi yönünde görüş belirtmesine rağmen, maddeye katılmayanların oranı hayli yüksektir. Komisyonlarca yapılan seçmelerin adaletli bir şekilde yapılmadığı düşüncesi bu maddeye katılmayanların oranını yükseltmiş olabilir. Gerçekten yurdumuzda siyasilerin ve üst düzey bürokratların baskıları

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

komisyonlarca yapılan atamaların adaletli bir şekilde yapılmasını engellemektedir.

5.8'de belirtilen "*Ataması valilikçe yapılan okul müdürlerinin atamaları, Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır*" maddesine yüzde 26,5 i "tam", yüzde 29,5 i "çok", yüzde 23 ü "orta", yüzde 21 i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 13,1 i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun yarıdan çoğu okul müdürlerinin Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulacak komisyonlar tarafından seçilmesi yönünde görüş belirtirken bu maddeye "az" düzeyde katılanların ve "hiç" katılmayanların oranı hayli yüksektir.

Bakanlık ve Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan komisyonların adilane bir seçim yapmadığı, kayırmacılığın yapıldığı düşüncesi bu maddeye katılmayanların oranını yükseltmiştir denilebilir. Gerçekten ülkemiz için en büyük sıkıntılardan birisi kayırmacılık ve bu yolla yetersiz kişilerin çeşitli makamlara getirilmesidir.

5.9'da "*Değerlendirme puanı en yüksek olan ilk iki aday oranından atamaya yetkili amir tarafından seçilerek atanır*" maddesine yüzde 21,6 sı "tam", yüzde 32,8 i "çok", yüzde 14,5 i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun yarıdan çoğunun atamaya yetkili amire belli oranda insiyatif tanınması yönünde görüş belirtmesine rağmen, maddeye "az" düzeyde katılanlarının ve "hiç" katılmayanların oranı oldukça yüksektir. 5.7 ve 5.8 maddelerdeki komisyonlarca haksızlık yapılabileceği endişesi bu maddede atamaya yetkili amirin adaletli davranmayarak daha az yeterliğe sahip olanı atayabileceği düşüncesi bu maddeye "az" düzeyinde katılanların ve "hiç" katılmayanların oranını yükseltmektedir şeklinde yorumlayabiliriz.

5.10'da belirtilen "*Müdür atamalarında merkez ve taşra teşkilatında oluşturulan komisyonlar takdir puanı verir*" maddesine yüzde 21'i "tam"

olarak, yüzde 31,5 i "çok", yüzde 22,9 u "orta", yüzde 9,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 15,2 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun yarıdan fazlası komisyonların takdir puanı verebilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmesine rağmen, "az" düzeyinde katılanların ve "hiç" katılmayanların oranı hayli yüksektir. Bu durum 5.7 ve 5.8. maddelerle paralellik göstermekte ve komisyonların adilane davranmayacağı endişesinin bu maddeye katılma düzeyini düşürdüğü söylenebilir.

5.11'da belirtilen "*Bakanlık merkez taşra ve yurtdışı teşkilatında yönetim, uzmanlık, müfettişlik görevinde bulunanlardan bu görevlerdeki son üç yıllık süre içinde sicil raporlarına göre sicil notu ortalaması çok iyi derecede olanlar, istedikleri ve ilgili birimleri önermesi halinde seçme ve değerlendirme sınavına girerek başarılı olma şartı aranmadan atanır*" maddesine yüzde 20,8 i "tam" yüzde 29,2 si "çok", yüzde 16,9 u "orta", yüzde 11,5 i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 21,6 sı ise "hiç" katılmaktadır.

Bu maddeye "az" düzeyinde katılanların ve "hiç" katılmayanların oranı hayli yüksektir. Grubun yarısına yakını bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatında yönetim, uzmanlık ve müfettişlik görevinde bulunanların seçme ve değerlendirme sınavına girmeden okul müdürü olmalarını istememe yönünde görüş belirtmektedir. Bu durum; bu kişilerin hak etmeden bu görevlere geldikleri düşüncesinden kaynaklandığı, dolayısı ile hakkı olmadığı halde Bakanlık merkezi taşra veya yurtdışı teşkilatında yönetim uzmanlık ve müfettişlik görevinde bulunanların sınava girmeden okul müdürü olmalarının haksız bir durum ortaya çıkaracağı düşüncesinden kaynaklandığın söylenebilir.

5.12'de belirtilen "*Aynı okulda en az üç yıl görev yapan okul müdürü müdürlüğü boş olan aynı tipteki başka bir okula müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 36,8 i "tam", yüzde 32,2 si "çok", yüzde 17,3 ü "orta", yüzde 6 sı "az" düzeyde katılmakta, yüzde 7,6 sı ise "hiç" katılmamaktadır.

Grubun büyük bir çoğunluğu başarılı okul müdürlerinin belli bir süre sonra izledikleri takdirde başka bir okula atanabilmeleri yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.13'de belirtilen "*Bulundukları okulda en az üç yıl hizmeti olup bu süre içinde sicil veya denetim raporları ortalaması çok iyi derecede olan okul müdürleri kendileri de isterlerse, duyuru yapılmaksızın müdürlüğü boş olan aynı tür ve tipteki başka bir okula müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 31,4 ü "tam", yüzde 35 i "çok" yüzde 16,9 u "orta", yüzde 6 sı "az" düzeyinde katılmakta yüzde 7,9 u ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğunun çok başarılı okul müdürlerin kendileri de istedikleri takdirde belli bir süre sonra, müdürlüğü boş okulun duyurusu yapılmaksızın bu okula müdür olarak atanabilmesi yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.14'de belirtilen "*Son üç yıllık sicil not ortalaması en az "iyi" olan B ve C tipi okul müdürleri, katıldıkları hizmet için kurs programından sonra yapılan değerlendirme sınavında başarılı olurlarsa bir üst tipteki okula müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 38,9 u "tam", yüzde 39,7 si "çok" yüzde 14,5 u "orta", yüzde 4,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 2,5 i ise "hiç" katılmamaktadır. Başarılı B ve C tipi okul müdürlerinin bir üst tipe atanabilmesine grubun tamamına yakın kısmının olumlu görüş belirttiği söylenebilir.

5.15'de belirtilen "*Son iki yıllık sicil not ortalaması "Çok İyi" olan B ve C tipi okul müdürleri hizmet için kurs programına katılmadan değerlendirme sınavına girebilmeli, başarılı olurlarsa bir üst tipteki okula müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 35,3 ü "tam", yüzde 37,9 u "çok", yüzde 18,4 ü "orta" yüzde 4,7 si "az" düzeyinde katılmakta; yüzde 4,1'i ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakını çok başarılı B ve C tipi okul müdürlerinin bir üst tipteki okul müdürlüğüne geçebilmesi için şans tanınması yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.16'da belirtilen "*Aynı okulda en az 8 yıl süreyle çalışmış okul müdürlerinin, ataması valilikçe yapılanlar il içinde, atanan bakanlıkça yapılanlar il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula kendi istekleri de dikkate alınarak değiştirilir*" maddesine yüzde 38,8 i "tam" olarak, yüzde 40,2 si "çok" yüzde 16,4 ü "orta", yüzde 3,3 ü "az" düzeyde katılmakta, yüzde 1,4 ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakın kısmı uzun süre aynı okulda çalışan okul müdürlerinin görev yerlerinin değiştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.17'de belirtilen "*Haklarında yapılan adli ve idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilir*" maddesine yüzde 29,8 i "tam", yüzde 36,9 u "çok", yüzde 19,9 "orta", yüzde 6 sı "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 7,4 ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu adli veya idari soruşturma geçiren okul müdürlerinin yerlerinin değiştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.18'de belirtilen "*Son iki yılda üst üste iyi dereceden daha aşağı derecede başarılı olan müdürlerinin görev yerleri il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilir*" maddesine yüzde 30,9 u "tam", yüzde 35,4 ü "çok", yüzde 20,2 si "orta", yüzde 6,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 7,2 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğu yeterince başarılı olamayan okul müdürlerinin yerlerinin değiştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.19 da belirtilen "*Okul müdürleri, istediklerinde müdürlük görevinden çekilir*" maddesine yüzde 51,5 i "tam", yüzde 31,5 i "çok", yüzde 11,8'i "orta", yüzde 3,8'i "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 1,4'ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun tamamına yakını okul müdürlerinin istediklerinde müdürlük görevinden çekilebilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.20 da belirtilen "*Okul müdürü iken en az bir yıl görev yaptıktan sonra görevinden çekilen veya müdürlük görevi sona erenler (adli ve idari soruşturma sonucu görevinden alınanlar hariç) beş yıl içinde aynı tip okula müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 33,5 i "tam" yüzde 33 ü "çok", yüzde 21,9 u "orta", yüzde 5,3 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 6,4 ü ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun büyük bir çoğunluğu en az bir yıl görev yaptıktan sonra görevlerinden çekilen okul müdürlerinin istediklerinde tekrar müdürlük görevine dönebilmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.21 de belirtilen "*Bir yıldan daha az görev yaptıktan sonra görevinden çekilen okul müdürleri, çekildikleri tarihten itibaren en az üç yıl geçtikten sonra müdür olarak atanır*" maddesine yüzde 28,7 si "tam", yüzde 30,3 ü "çok", yüzde 23 ü "orta", yüzde 7,4 ü "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 10,7 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu bir yıldan az görev yapan okul müdürlerinin, çekildikten en az üç yıl sonra müdürlük görevine dönebilmesi yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.22 de belirtilen "*Norm kadrolarının kaldırılması nedeniyle yöneticilik görevi sona eren okul müdürleri, isterlerse boş olan aynı tür ve tipteki okul müdürlüklerine atanır*" maddesine yüzde 34,9 u "tam", yüzde 32,4 ü "çok", yüzde 17,3 ü "orta", yüzde 7,7 si "az" düzeyinde katılmakta, yüzde 7,7 si ise "hiç" katılmamaktadır. Grubun çoğunluğu okul müdürlüğünü kazanılmış hak olarak gördüğü ve kendi elinde olmayan bir nedenle müdürlük görevi sone eren okul müdürlerinin başka bir okula müdür olarak atanması gerektiği yönünde görüş belirttikleri söylenebilir.

Yukarıda yapılan açıklamalara göre okul müdürlerinin ve öğretmenlerinin görüşleri sözü edilen yönetmeliğin atama ve yer değiştirme bölümündeki maddelerin çoğunluğu ile aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Grubun, sadece Bakanlık ve Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan komisyonlarca müdürlerin seçileceğini belirten yedinci ve sekizinci maddeleri

ile atamaya yetkili amire iki aday arasından birini seçme yetkisi tanıyan dokuzuncu maddeye ve Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatında yönetici uzman ve müfettişlik görevinde bulunanların sınava girmeden atanmalarını sağlayan onbirinci maddeye katılma düzeyi, diğerlerine göre daha azdır. Bu maddelere katılma düzeyinin daha düşük düzeyde olmasının nedeni komisyonlarca yapılacak değerlendirmelerin adaletli bir şekilde yapılmayacağı, daha önceden yönetici uzman, müfettiş olanların sınava girmeden atanmasının eşitlik ilkesine uymayacağı düşüncesi olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri bulunduğu konuma göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? biçiminde düzenlenmişti.

a) Genel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki Genel Koşullara Katılma Düzeyine İlişkin Dağılım Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Görev	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık p≤.05
S2.1	Okul Müdürü	70	4,6	0,85	1,08	0,27
	Öğretmen	297	4,69	0,62		
S2.2	Okul Müdürü	70	4,71	0,51	0,28	0,77
	Öğretmen	298	4,69	0,62		
S2.3	Okul Müdürü	70	4,5	0,82	1,89	0,059
	Öğretmen	297	4,2	0,96		
S2.4	Okul Müdürü	69	4,72	0,66	0,96	0,33
	Öğretmen	294	4,6	0,75		
S2.5	Okul Müdürü	70	4,25	0,98	0,11	0,91
	Öğretmen	297	4,27	1,06		
S2.6	Okul Müdürü	69	4,43	0,79	0,13	0,89
	Öğretmen	295	4,42	0,77		
S2.7	Okul Müdürü	70	4,21	0,81	1,01	0,31
	Öğretmen	294	4,07	1,08		
S2.8	Okul Müdürü	70	4,01	1,10	0,65	0,51
	Öğretmen	297	3,91	1,13		
S2.9	Okul Müdürü	70	4,45	0,71	0,54	0,58
	Öğretmen	296	4,39	0,83		
S2.10	Okul Müdürü	68	4,47	0,67	1,79	0,07
	Öğretmen	298	4,63	0,62		

Tablo 9'da görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden Okul müdürlerinin görüşlerinin aritmetik ortalamaları 4.01 ile 4.71, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. Öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları ise 3,91 ile 4,69, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında değişmektedir.

Okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. Genel koşullar ile ilgili bütün maddelerde okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu durumda, okul müdürü ve öğretmenlerin genel koşullarla ilgili görüşlerinin aynı düzeyde olduğu söylenebilir. Gerçekten birinci alt problemde de görüldüğü gibi okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu genel koşullara "çok" ve "tam" düzeyinde katılmaktadır. Genel koşullarla ilgili hükümlerin, okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edildiği söylenebilir.

b) Özel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin bulunduğu konum ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki özel koşullara katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum ile Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Görev	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık p≤.05
S3.1	Okul Müdürü	70	3,64	1,34	3,77	0,00
	Öğretmen	296	4,17	0,97		
S3.2	Okul Müdürü	70	3,52	1,30	3,08	0,002
	Öğretmen	296	3,98	1,30		
S3.3	Okul Müdürü	70	4,5	0,77	2,99	0,003
	Öğretmen	297	4,04	1,22		

Tablo 10'da görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden okul müdürlerinin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,52 ile 4,5, "Çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. Öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 3,98 ile 4,17, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

Okul müdürü ile öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. 3.1, 3.2 ve 3.3 maddelerde okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

3.1'de belirtilen "*Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olmak*" maddesi ile 3.2 de belirtilen "*Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70 (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75 (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak*" maddesine okul müdürleri öğretmenlerden daha az katılmaktadırlar. Seçme sınavı sonucu yapılacak atamaların daha adaletli olacağı düşüncesi öğretmenlerin bu maddelere daha fazla katılmasının nedeni olduğu söylenebilir.

3.3'te belirtilen *"(A) tipi kurum müdürlüğüne atanabilmek için müdür baş yardımcısı veya müdür yardımcısı olarak en az bir yıl görev yapmış olmak"* maddesine öğretmenler okul müdürlerine göre daha az katılmaktadır. Bu maddeye göre; okul müdürü olmak isteyen öğretmenler, seçme ve değerlendirme sınavlarında başarılı olsalar bile en az bir yıl müdür başyardımcılığı ve müdür yardımcılığı yapmamış iseler okul müdürü olamayacaklardır. Adı geçen yönetmeliğe göre bir öğretmenin görev yaptığı okul dışında başka bir okula müdür yardımcısı olarak atanması çok zordur. Çünkü aynı yönetmelikte, açık olan müdür yardımcılığına ancak o okulda başvuran aday bulunamaması halinde diğer okullardan başvuru yapılabilmektedir. Müdür başyardımcılığı veya müdür yardımcılığı makamları uzun yıllar boşalmayabilir. Bu durumda seçme sınavına girerek başarılı olan öğretmenler, müdür yardımcılığı yapmadıkları için atama yapılmayacak, sınavda gösterdikleri başarı boşa gidecektir. Esasen yönetmeliğin bu maddesi, müdür yardımcılığını okul müdürü olmanın ön şartı haline getirmiştir. Bu nedenle; öğretmenlerin bu maddeye okul müdürlerinden daha az düzeyde katılmış oldukları söylenebilir.

c) Tercih Nedenleri

Okul müdürü ve öğretmenlerin bulunduğu konum ile "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki tercih nedenlerine katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Görev	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S4.1	Okul Müdürü	70	3,88	1,04	2,00	0,04*
	Öğretmen	297	4,15	1,00		
S4.2	Okul Müdürü	69	3,94	1,05	2,39	0,01*
	Öğretmen	298	4,24	0,90		
S4.3	Okul Müdürü	70	3,18	1,36	1,35	0,17
	Öğretmen	297	3,41	1,24		
S4.4	Okul Müdürü	70	4,18	0,99	0,76	0,44
	Öğretmen	290	4,07	1,10		
S4.5	Okul Müdürü	70	3,35	1,22	1,44	0,14
	Öğretmen	293	3,10	1,32		
S4.6	Okul Müdürü	69	3,10	1,33	0,07	0,93
	Öğretmen	296	3,08	1,29		
S4.7	Okul Müdürü	69	3,56	1,20	0,53	0,59
	Öğretmen	296	3,48	1,13		

Tablo 11'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerden aritmetik ortalaması 3,10 ile 4,8 "orta" ile "çok" düzeyleri arasında değişmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 3,08 ile 4,24 "orta" ile "tam" arasında değiştiği görülmektedir.

Okul müdürü ile öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. 4.1 ve 4.2. maddelerde okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

4.1 belirtilen "*Lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak*" maddesi ile 4.2'de belirtilen "*Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak*" maddesine okul müdürlerinin katılma düzeyi öğretmenlere göre daha azdır. Okul müdürlerinin kıdemleri nedeniyle genellikle Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunu olmaları ve bu okulların 2-3 yıl öğrenim süreli olmaları müdürlerin bu maddeye daha az katılma nedeni olduğu söylenebilir.

4.3, 4.4, 4.5, 4,6 ve 4.7. maddelerde ise (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Okul müdürleri ve öğretmenlerin aynı düzeydi katıldığı söylenebilir.

d) Atama ve Yer Değiştirme

Okul müdürü ve öğretmenlerin bulunduğu konum ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Bulunduğu Konum ile Atama ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Görev	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S5.1	Okul Müdürü	70	3,8	1,19	2,66	0,008*
	Öğretmen	297	4,16	0,98		
S5.2	Okul Müdürü	70	4,08	1,09	0,01	0,98
	Öğretmen	297	4,08	0,98		
S5.3	Okul Müdürü	69	4,24	0,88	1,06	0,28
	Öğretmen	295	4,11	0,95		
S5.4	Okul Müdürü	70	4,1	0,81	0,211	0,83
	Öğretmen	297	4,07	0,94		
S5.5	Okul Müdürü	68	4	0,89	0,17	0,86
	Öğretmen	294	3,97	1,02		
S5.6	Okul Müdürü	70	3,58	1,34	0,62	0,53
	Öğretmen	293	3,47	1,33		
S5.7	Okul Müdürü	70	3,32	1,34	0,93	0,35
	Öğretmen	295	3,49	1,30		
S5.8	Okul Müdürü	69	3,43	1,30	0,34	0,73
	Öğretmen	297	3,49	1,32		
S5.9	Okul Müdürü	70	3,51	1,17	0,99	0,32
	Öğretmen	296	3,34	1,34		
S5.10	Okul Müdürü	70	3,17	1,27	1,16	0,24
	Öğretmen	292	3,37	1,33		
S5.11	Okul Müdürü	70	3,12	1,46	0,21	0,83
	Öğretmen	296	3,16	1,43		
S5.12	Okul Müdürü	70	3,81	1,23	0,23	0,81
	Öğretmen	297	3,85	1,19		
S5.13	Okul Müdürü	70	3,91	1,11	1,39	0,16
	Öğretmen	296	3,68	1,23		
S5.14	Okul Müdürü	70	4,2	0,86	1,13	0,25
	Öğretmen	295	4,05	0,98		
S5.15	Okul Müdürü	69	3,95	0,88	0,02	0,97
	Öğretmen	296	3,95	1,08		
S5.16	Okul Müdürü	70	3,9	1,07	2,28	0,023*
	Öğretmen	296	4,16	0,83		
S5.17	Okul Müdürü	70	3,77	1,03	0,11	0,90
	Öğretmen	296	3,75	1,18		
S5.18	Okul Müdürü	70	3,75	1,14	0,06	0,94
	Öğretmen	292	3,76	1,17		
S5.19	Okul Müdürü	70	4,38	0,76	1,08	0,27
	Öğretmen	295	4,25	0,94		
S5.20	Okul Müdürü	70	3,91	1,13	0,76	0,44
	Öğretmen	291	3,79	1,14		
S5.21	Okul Müdürü	70	3,7	1,23	0,80	0,42
	Öğretmen	296	3,56	1,27		
S5.22	Okul Müdürü	69	3,98	1,13	1,47	0,14
	Öğretmen	295	3,74	1,23		

Tablo 12'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara ilişkin maddelerin aritmetik ortalaması 3.12 ile 4.38, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır. Öğretmenlerin görüşleri ise 3,16 ile 4,25, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

Okul müdürleri ile öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. 5.1 ve 5.16 maddelerde okul müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

5.1'de belirtilen "*Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olan adaylardan, eğitim yönetimi alanında göreceği hizmet içi kurs sonunda yapılacak değerlendirme sınavında başarılı olan adaylar arasından seçilerek atanır*" maddesi ile 5.16 da belirtilen "*Aynı okulda en ay 8 yıl süreyle çalışmış okul müdürleri, ataması valilikçe yapılanlar il içinde, atanan Bakanlıkça yapılanlar il içinde veya il dışında başka bir okula "kendi istekleri" de dikkate alınarak atanabilmelidir*" maddesine okul müdürlerinin katılma düzeyi, öğretmenlere göre daha düşüktür. Özel koşulların "seçme sınavına" katılma ile ilgili maddesine de okul müdürleri daha az düzeyde katılmışlardır. Seçme sınavının gerekliliğine, okul müdürlerinin öğretmenlerden daha az düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Ayrıca okul müdürleri yerlerinin değiştirilmesi ile ilgili maddeye, öğretmenlerden daha az düzeyde katılmaktadır. Çalıştığı okullardan memnun olan okul müdürlerinin görüşleri bu maddede etkili olmuş olabilir.

5.2,5.3,5.4,5.5,5.6,5.7,5.8,5.9,5.10,5.11,5.12,5.13,5.14,5.15,5.16,5.17, 5.18,5.19,5.20,5.21 ve 5.22. de okul müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri

arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğretmen ve okul müdürlerinin katılma düzeylerinin aynı düzeyde olduğu söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

d) Genel Koşullar,

e) Özel Koşullar,

f) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? biçiminde belirtilmişti.

a) Genel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin cinsiyeti ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "genel koşullara" katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Müdür Atamalarında Aranan Koşullardan "Genel Koşullara" Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S2.1	Erkek	152	4,56	0,84	2,71	0,007*
	Kadın	215	4,75	0,50		
S2.2	Erkek	153	4,62	0,72	1,81	0,07
	Kadın	215	4,74	0,50		
S2.3	Erkek	152	4,33	0,94	469	0,639
	Kadın	215	4,28	0,95		
S2.4	Erkek	152	4,55	0,86	1,93	0,054
	Kadın	211	4,71	0,63		
S2.5	Erkek	153	4,01	1,18	4,05	0,00*
	Kadın	214	4,45	0,89		
S2.6	Erkek	151	4,21	0,89	4,48	0,00*
	Kadın	213	4,57	0,64		
S2.7	Erkek	151	3,84	1,10	4,02	0,00*
	Kadın	213	4,28	0,94		
S2.8	Erkek	153	3,84	1,13	1,21	0,224
	Kadın	214	3,99	1,12		
S2.9	Erkek	152	4,36	0,76	0,82	0,411
	Kadın	214	4,43	0,84		
S2.10	Erkek	153	4,45	0,77	3,72	0,00*
	Kadın	214	4,70	0,49		

Tablo 13'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullara katılma düzeyleri ile ilgili olarak Erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalamaları 3,84 ile 4,62; "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. Kadınların görüşleri aritmetik

ortalaması ise 3,99 ile 4,74, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. Erkek ve kadınların görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. 2.1, 2.5, 2.6, 2.7, ve 2.10. maddelerde erkekler ve kadınlar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Kadınlar; 2.1'de belirtilen "*Yüksek öğrenimli olmak*", 2.5'de belirtilen "*Memnuniyete engel olacak derecede olmasa dahi (taksirli suçlar hariç) hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son beş yıllık hizmet süresi içinde aylıkları kesme veya maaş kesimi cezasından daha ağır disiplin cezası almamış ya da son beş yıl içinde adli ve idari soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınmamış olmak*" 2.6 da belirtilen "*Okulların özel mevzuatında belirtilen koşulları taşımak*" 2.7 de belirtilen "*Son üç yıllık sicil not ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak*" ve 2.10 da belirtilen "*Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak*" maddelerine erkeklerden daha yüksek düzeyde katılmaktadır. Bu durumda kadınların genel koşulları daha fazla kabul ettiklerini söylenebilir..

2.2, 2.3, 2.4, 2.8 ve 2.9. maddelerde ise (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Erkek ve kadınların aynı düzeyde katıldıkları söylenebilir.

b) Özel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin cinsiyeti ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki özel koşullara katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyeti İle "Özel Koşullara" Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S3.1	Erkek	153	3,83	1,19	3,59	0,00*
	Kadın	213	4,23	0,94		
S3.2	Erkek	152	3,55	1,26	5,10	0,00*
	Kadın	214	4,14	0,95		
S3.3	Erkek	153	3,99	1,30	1,87	0,06
	Kadın	214	4,22	1,05		

Tablo 14'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan özel koşullara katılma düzeyleri ile ilgili olarak Erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,55 ile 3,99, "çok" düzeyindedir. Kadınların görüşlerinin aritmetik ortalaması 4,14 ile 4,23, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

3.1 ve 3.2 maddelerde erkekler ve kadınlar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 3.1'de belirtilen "*Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olmak*" ve 3.2'de belirtilen "*Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75 (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak*" maddelerine kadınların katılma düzeyi erkeklerden daha yüksektir. Bu durumda kadınların, özel koşulları erkeklere göre daha fazla kabul ettikleri söylenebilir.

3.3. maddede ise (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Erkek ve kadınların aynı düzeyde düşündükleri söylenebilir.

c) Tercih Nedenleri

Okul müdürü ve öğretmenlerin cinsiyeti ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki tercih nedenlerine katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyeti İle "Tercih Nedenleri"ne Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S4.1	Erkek	153	3,82	1,13	4,58	0,00*
	Kadın	214	4,30	0,87		
S4.2	Erkek	152	3,94	1,08	4,27	0,00*
	Kadın	215	4,35	0,78		
S4.3	Erkek	153	3	1,38	4,85	0,00*
	Kadın	214	3,63	1,12		
S4.4	Erkek	150	3,95	1,11	2,14	0,03*
	Kadın	210	4,2	1,04		
S4.5	Erkek	152	3,01	1,36	1,74	0,08
	Kadın	211	3,25	1,25		
S4.6	Erkek	151	3,09	1,33	0,11	0,91
	Kadın	214	3,08	1,28		
S4.7	Erkek	151	3,49	1,18	0,11	0,90
	Kadın	214	3,50	1,12		

Tablo 15'de görüldüğü gibi, okul müdürü ve öğretmenler "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan tercih nedenlerine katılma düzeyleri ile ilgili olarak Erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,01 ile 3,95, "orta" ile "çok" düzeyleri arasındadır. Kadınların görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,08 ile 4,35, "orta" ile "tam" arasındadır. Erkek ve kadınların

görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "ti" testi hesaplanmıştır. 4.1, 4.2, 4.3 ve 4.4 maddeler erkekler ve kadınlar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınlar 4.1 de belirtilen "*Lisans üstü düzeyde öğrenimini görmüş olmak*" 4.2 de belirtilen "*Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak*", 4,3 de belirtilen "*Kamu personeli yabancı dil bilgisi seviye tespit sınavında en (C) düzeyinde başarılı olmak*" ve 4.4 de belirtilen "*Yönetim alanında en az 120 saat eğitim, kurs ve seminer görmüş olmak*" maddelerine erkeklerden daha yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Bu durumda kadınların öğretmen ve okul müdürlerinin kendilerini geliştirmesi gerekliliğine daha çok inandığı söylenebilir.

4.5, 4.6 ve 4.7. maddelerde ise (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Erkek ve kadınların aynı düzeyde düşündükleri söylenebilir.

d) Atama ve Yer Değiştirme

Okul müdür ve öğretmenlerin cinsiyeti ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 16'de verilmiştir.

Tablo 16

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Atama Yer Değiştirme ile İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Cinsiyet	n	$\overline{X}$	ss	t	Anlamlılık P≤.05
S5.1	Erkek	152	4,00	1,12	1,37	0,16
	Kadın	215	4,15	0,97		
S5.2	Erkek	152	4,15	1,07	1,02	0,30
	Kadın	215	4,04	0,94		
S5.3	Erkek	152	4,20	0,98	1,14	0,25
	Kadın	215	4,08	0,91		
S5.4	Erkek	152	4,11	0,91	0,68	0,49
	Kadın	215	4,05	0,93		
S5.5	Erkek	149	3,89	1,03	1,29	0,19
	Kadın	213	4,03	0,97		
S5.6	Erkek	150	3,54	1,33	0,60	0,54
	Kadın	213	3,46	1,34		
S5.7	Erkek	150	3,36	1,36	1,21	0,22
	Kadın	215	3,53	1,28		
S5.8	Erkek	151	3,53	1,28	0,24	0,80
	Kadın	215	3,49	1,35		
S5.9	Erkek	152	3,34	1,29	0,39	0,69
	Kadın	214	3,39	1,33		
S5.10	Erkek	150	3,08	1,35	3,06	0,002*
	Kadın	212	3,51	1,27		
S5.11	Erkek	152	3,13	1,44	0,25	0,79
	Kadın	214	3,17	1,44		
S5.12	Erkek	152	3,66	1,33	2,42	0,01*
	Kadın	215	3,97	1,08		
S5.13	Erkek	152	3,67	1,32	0,81	0,41
	Kadın	214	3,77	1,13		
S5.14	Erkek	152	4,09	0,99	0,16	0,86
	Kadın	213	4,07	0,94		
S5.15	Erkek	151	3,84	1,01	1,62	0,10
	Kadın	214	4,02	1,01		
S5.16	Erkek	152	4	1,02	2,13	0,03*
	Kadın	214	4,20	0,77		
S5.17	Erkek	152	3,46	1,29	4,11	0,00*
	Kadın	214	3,96	1,00		
S5.18	Erkek	150	3,60	1,23	2,18	0,29
	Kadın	212	3,87	1,10		
S5.19	Erkek	151	4,26	0,97	0,25	0,79
	Kadın	214	4,28	0,87		
S5.20	Erkek	152	3,72	1,24	1,36	0,17
	Kadın	209	3,88	1,06		
S5.21	Erkek	152	3,42	1,36	2,07	0,03*
	Kadın	214	3,70	1,18		
S5.22	Erkek	152	3,70	1,28	1,15	0,24
	Kadın	212	3,85	1,16		

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tablo 16'da görüldüğü gibi, farklı cinsiyete sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan atama ve yer değiştirmeler ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak Erkeklerin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3.08 ile 4.26, orta ile tam düzeyleri arasındadır. Kadınların görüşleri ise aritmetik ortalaması 3.17 ile 4.28, "orta" ile "tam düzeyleri arasındadır. Erkek ve kadınların görüşleri arasındaki farklılığı saptamak için "t" testi hesaplanmıştır. 5.10, 5.12, 5.16, 5.17 ve 5.21. maddelerle erkekler ve kadınlar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 5.10 da belirtilen "*Müdür atamalarında merkez ve taşra teşkilatında oluşturulan komisyonlar takdir puanı verir.*" 5.12 de belirtilen "*Aynı okulda en az üç yıl görev yapan okul müdürü, müdürlüğü boş olan başka bir okula atanabilir.*" 5.16 da belirtilen *"Aynı okulda 8 yıl süreyle görev yapan okul müdürleri ataması valilikçe yapılanlar il içinde, ataması Bakanlıkça yapılanlar il için veya il dışında başka bir okula "kendi istekleri" de dikkate alınarak atanabilir*". 5.17 de belirtilen "*Haklarında yapılan adli ve idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir.*" Ve 5.21 de belirtilen "*Bir yıldan daha az görev yaptıktan sonra görevinden çekilen okul müdürleri çekildikten tarihten itibaren en az üç yıl geçtikten sonra müdür olarak atanabilir*" maddelerine, kadınların katılma düzeyi erkeklerden daha yüksektir. Kadınların atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere daha fazla katıldıkları söylenebilir.

5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.18, 5.19, 5.20 ve 5.22. maddelerde ise (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Erkek ve kadınların bu maddelere aynı düzeyde katıldıkları söylenebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar ,

b) Özel Koşullar ,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri mezun olunan okula göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? biçiminde belirtilmişti.

a) Genel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "genel koşullar"a katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Mezun Olduğu Okul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S2.1	Eğitim enst	80	4,42	1,01	5,577	0,001*	1-3 1-4
	Eğitim yüks	60	4,66	0,54			
	Fakülte	165	4,75	0,53			
	Lisans üstü	62	4,82	0,46			
	Toplam	367	4,67	0,67			
S2.2	Eğitim enst	80	4,67	0,54	0,343	0,794	-
	Eğitim yüks	60	4,7	0,47			
	Fakülte	166	4,70	0,61			
	Lisans üstü	62	4,64	0,77			
	Toplam	368	4,69	0,60			

Tablo 17'nin devamı

Madde	Mezun Olduğu Okul	n	$\bar{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S2.3	Eğitim enst	80	4,42	0,92	1,075	0,360	-
	Eğitim yüks	59	4,13	1,04			
	Fakülte	166	4,31	0,90			
	Lisans üstü	62	4,29	0,99			
	Toplam	367	4,30	0,94			
S2.4	Eğitim enst	77	4,67	0,63	0,067	0,977	-
	Eğitim yüks	59	4,66	0,70			
	Fakülte	165	4,63	0,78			
	Lisans üstü	62	4,62	0,79			
	Toplam	363	4,64	0,74			
S2.5	Eğitim enst	80	4,27	1,05	0,157	0,925	-
	Eğitim yüks	60	4,35	0,97			
	Fakülte	165	4,24	1,06			
	Lisans üstü	62	4,25	1,07			
	Toplam	367	4,26	1,04			
S2.6	Eğitim enst	80	4,41	0,68	0,584	0,626	-
	Eğitim yüks	58	4,51	0,62			
	Fakülte	165	4,37	0,82			
	Lisans üstü	61	4,47	0,88			
	Toplam	364	4,42	0,77			
S2.7	Eğitim enst	79	4,17	0,84	0,358	0,783	-
	Eğitim yüks	60	4,13	1,04			
	Fakülte	164	4,09	1,06			
	Lisans üstü	61	4	1,18			
	Toplam	364	4,10	1,03			
S2.8	Eğitim enst	80	4,15	0,91	1,688	0,169	-
	Eğitim yüks	59	4,01	1,02			
	Fakülte	166	3,85	1,19			
	Lisans üstü	62	3,79	1,26			
	Toplam	367	3,93	1,13			
S2.9	Eğitim enst	80	4,36	0,79	0,581	0,628	-
	Eğitim yüks	60	4,53	0,70			
	Fakülte	165	4,39	0,86			
	Lisans üstü	61	4,39	0,80			
	Toplam	366	4,40	0,81			
S2.10	Eğitim enst	79	4,59	0,68	0,786	0,502	-
	Eğitim yüks	60	4,71	0,49			
	Fakülte	166	4,57	0,67			
	Lisans üstü	62	4,58	0,61			
	Toplam	367	4,60	0,64			

Tablo 17'de görüldüğü gibi, farklı öğrenim durumlarına sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan genel koşullar ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak Eğitim Enstitüsü mezunlarının aritmetik ortalaması 4.15 ile 4.676, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında; Eğitim Yüksekokulu mezunlarının aritmetik ortalaması 4.01 ile 4.785, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında; Fakülte mezunlarının aritmetik ortalaması 3.85 ile 4.75, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında; Lisans üstü mezunlarının aritmetik ortalaması ise, 379 ile 4.82, çok ile tam düzeyleri arasındadır.

Görüşler arasında farklılık olup olmadığını anlamak için "F" testi hesaplanmış ve 2.1. madde de görüşler arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda farklılığın Eğitim Enstitüsü mezunları ile Fakülte, yine Eğitim Enstitüsü mezunları ile Lisans üstü eğitim yapanlar arasında olduğu görülmüştür. 2.1 de belirtilen "*Yüksek öğrenimli olmak*" maddesine Eğitim Enstitüsü mezunları Fakülte ve Lisans üstü mezunlarından daha az düzeyde katılmaktadırlar. Eğitim Enstitülülerinin iki ve üç yıl süreli olması, Eğitim Enstitüsü mezunlarının Fakülte ve Lisans üstü mezunlarına göre daha az düzeyde katılmasına neden olduğu söylenebilir..

2.2, 2.3, 2.4, 2.5., 2.6, 2.7, 2.8, 2.9 ve 2.10. maddelerde ise mezun olunan okul ile "genel koşullar"a katılma ile ilgili görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu duruma göre mezun olunan okullar, yukarda belirtilen maddelerle ilgili görüşler arasında farklılaşma meydana getirmemektedir.

b) Özel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "özel koşullar"a katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Mezun Ol. Okul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S3.1	Eğitim enst	80	3,98	1,10	0,240	0,869	-
	Eğitim yüks	60	4,06	1,02			
	Fakülte	164	4,09	1,10			
	Lisans üstü	62	4,12	1,01			
	Toplam	366	4,07	1,07			
S3.2	Eğitim enst	80	3,65	1,24	1,666	0,174	-
	Eğitim yüks	59	3,96	0,96			
	Fakülte	165	3,96	1,08			
	Lisans üstü	62	3,98	1,23			
	Toplam	366	3,89	1,13			
S3.3	Eğitim enst	80	4,41	0,88	2,729	0,044*	1-4 2-4
	Eğitim yüks	60	4,18	1,09			
	Fakülte	165	4,06	1,21			
	Lisans üstü	62	3,88	1,36			
	Toplam	367	4,12	1,16			

Tablo 18'de görüldüğü gibi, farklı öğrenim durumlarına sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan özel koşullar ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak Eğitim

Enstitüsü mezunlarının aritmetik ortalamaları 3.65 ile 4.41, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında, Eğitim yüksekokulu mezunlarının aritmetik ortalamaları; 3.96 ile 4.18, "çok" ile "tam" düzeyleri arasında, Fakülte mezunlarının aritmetik ortalamaları 3.96 ile 4.96, "çok" düzeyinde, lisans üstü mezunlarının aritmetik ortalamaları 3.98 ile 4.12, "çok" düzeyindedir.

Özel koşullara ilişkin görüşlerin mezun olunan okula göre farklılık gösterip, göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmış ve 3.3. madde de P≤.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda Eğitim Enstitüsü mezunları ile Lisans üstü mezunları arasında ve Eğitim Yüksekokulu mezunları ile yine lisans üstü mezunları arasında görüş farklılığı olduğu anlaşılmıştır. Lisans üstü mezunları 3.3. belirtilen "*A) tipi okul müdürlüğüne atanabilmek için en az bir yıl müdür başyardımcılığı veya müdür yardımcılığı yapmış olmak*" maddesine Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarından daha az katılmaktadırlar. Yüksek lisans mezunları öğrenim durumları itibariyle, okul müdürü olmak için kendilerini yeterli görerek maddeye daha az düzeyde katılmış oldukları söylenebilir.

3.1 ve 3.2 maddelerde ise mezun olunan okulda (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu duruma göre ilgili maddelere ilişkin görüşler arasında, mezun olunan okul farklılaşma meydana getirmemektedir.

c) Tercih Nedenleri

Okul müdürü ve öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "tercih nedenleri"ne katılma düzeyine ilişkin dağılım Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Mezun Olduğu Okul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S4.1	Eğitim enst	80	4,05	0,99	1,460	0,225	-
	Eğitim yüks	59	4,16	1,01			
	Fakülte	166	4,02	1,03			
	Lisans üstü	62	4,32	0,97			
	Toplam	367	4,10	1,01			
S4.2	Eğitim enst	80	3,91	1,00	6,706	0,000*	1-3 2-3
	Eğitim yüks	60	3,98	1,03			
	Fakülte	165	4,41	0,78			
	Lisans üstü	62	4,12	1,01			
	Toplam	367	4,18	0,94			
S4.3	Eğitim enst	80	3,31	1,33	0,413	0,744	-
	Eğitim yüks	60	3,35	1,35			
	Fakülte	165	3,34	1,23			
	Lisans üstü	62	3,53	1,22			
	Toplam	367	3,37	1,27			
S4.4	Eğitim enst	78	4,23	1,00	1,058	0,367	-
	Eğitim yüks	58	4	1,15			
	Fakülte	164	4,12	1,02			
	Lisans üstü	60	3,93	1,24			
	Toplam	360	4,09	1,08			
S4.5	Eğitim enst	80	3,21	1,36	0,157	0,925	-
	Eğitim yüks	60	3,13	1,30			
	Fakülte	162	3,11	1,23			
	Lisans üstü	61	3,21	1,45			
	Toplam	363	3,15	1,30			
S4.6	Eğitim enst	79	3,13	1,31	1,379	0,249	-
	Eğitim yüks	60	2,93	1,38			
	Fakülte	166	3,02	1,27			
	Lisans üstü	60	3,36	1,24			
	Toplam	365	3,09	1,30			
S4.7	Eğitim enst	78	3,58	1,14	0,257	0,856	-
	Eğitim yüks	60	3,46	1,11			
	Fakülte	166	3,45	1,12			
	Lisans üstü	61	3,52	1,28			
	Toplam	365	3,49	1,14			

Tablo 19'da görüldüğü gibi, farklı öğrenim durumlarına sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan tercih nedenleri ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak Eğitim Enstitüsü mezunlarının aritmetik ortalamaları, 3.13 ile 4.23, "orta" ile "tam" düzeyleri arasında, Eğitim Yüksekokulu mezunlarının aritmetik ortalamaları 2.93 ile 4.16, "Orta" ile "çok" düzeyleri arasında; Fakülte mezunlarının aritmetik ortalamaları, 3.02 ile 4.41, "orta" ile "tam" düzeyleri arasında; Lisans üstü mezunlarının aritmetik ortalamaları ise 3.21 ile 4.32 "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

Tercih nedenlerine ilişkin görüşlerin mezun olunan okula göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmış ve madde 4.2 de gruplar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmış ve farklılığın Eğitim Enstitüsü mezunları ile Fakülte mezunları ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarıyla Fakülte mezunları arasında olduğu görülmüştür. Eğitim Enstitüsü mezunları ve Eğitim Yüksekokulu mezunları, tercih nedenlerinden 4.2 de belirtilen "*Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak*" maddesine Fakülte mezunlarına göre daha az düzeyde katılmaktadır. Eğitim Enstitülerinin 2-3 yıl öğrenim süreli olmaları, Eğitim Yüksekokullarının da 1989 yılına kadar 2 yıl öğrenim süreli olması bu okulların mezunlarının ilgili maddeye daha az düzeyde katılmalarına nedeni olduğu söylenebilir.

4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 ve 4.7 maddelerde mezun olunan okulla "tercih nedenleri" ile ilgili görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu duruma göre ilgili maddelere ilişkin görüşler arasında, mezun olunan okul farklılaşma meydana getirmemektedir.

d. Atama ve Yer Değiştirme

Okul müdürü ve öğretmenlerin mezun oldukları okullar ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "atama ve yer değiştirme"leri ile ilgili maddelere katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul İle Atama Ve Yer Değiştirme ile İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Mezun OlduğuOkul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S5.1	Eğitim enst	80	4,06	1,08	2,438	0,064	-
	Eğitim yüks	59	3,93	1,12			
	Fakülte	166	4,05	1,07			
	Lisans üstü	62	4,40	0,71			
	Toplam	367	4,09	1,03			
S5.2	Eğitim enst	80	3,96	0,96	3,733	0,011*	1-3 3-4
	Eğitim yüks	59	4,03	1,09			
	Fakülte	166	4,02	1,02			
	Lisans üstü	62	4,46	0,82			
	Toplam	367	4,08	1,00			
S5.3	Eğitim enst	80	4,02	1,00	1,162	0,324	-
	Eğitim yüks	58	4,08	0,96			
	Fakülte	166	4,14	0,94			
	Lisans üstü	60	4,31	0,83			
	Toplam	364	4,13	0,94			
S5.4	Eğitim enst	80	4,16	0,77	1,420	0,237	-
	Eğitim yüks	59	4,05	0,83			
	Fakülte	166	3,98	1,05			
	Lisans üstü	62	4,24	0,80			
	Toplam	367	4,07	0,92			
S5.5	Eğitim enst	78	3,97	0,92	1,299	0,275	-
	Eğitim yüks	58	3,86	1,01			
	Fakülte	166	3,94	1,06			
	Lisans üstü	60	4,2	0,87			
	Toplam	362	3,98	1,00			
S5.6	Eğitim enst	80	3,7	1,20	0,921	0,431	-
	Eğitim yüks	56	3,53	1,27			
	Fakülte	166	3,41	1,35			
	Lisans üstü	61	3,40	1,48			
	Toplam	363	3,49	1,33			
S5.7	Eğitim enst	80	3,37	1,31	0,315	0,814	-
	Eğitim yüks	57	3,57	1,28			
	Fakülte	166	6,43	1,32			
	Lisans üstü	62	3,51	1,33			
	Toplam	365	3,46	1,31			

Tablo 20'nin devamı

Madde	Mezun Olduğu Okul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S5.8	Eğitim enst	80	3,55	,20	0,137	0,938	-
	Eğitim yüks	59	3,42	1,36			
	Fakülte	165	3,49	1,33			
	Lisans üstü	62	3,43	1,37			
	Toplam	366	3,48	1,31			
S5.9	Eğitim enst	80	3,51	1,25	0,711	0,546	-
	Eğitim yüks	59	3,47	1,29			
	Fakülte	166	3,27	1,30			
	Lisans üstü	61	3,36	1,44			
	Toplam	366	3,37	1,31			
S5.10	Eğitim enst	78	3,21	1,29	1,974	0,117	-
	Eğitim yüks	58	3,55	1,04			
	Fakülte	164	3,42	1,34			
	Lisans üstü	62	3,04	1,48			
	Toplam	362	3,33	1,32			
S5.11	Eğitim enst	80	3,3	1,35	1,321	0,267	-
	Eğitim yüks	59	3,03	1,44			
	Fakülte	165	3,04	1,45			
	Lisans üstü	62	3,40	1,49			
	Toplam	366	1,16	1,44			
S5.12	Eğitim enst	80	3,76	1,17	1,962	0,119	-
	Eğitim yüks	59	3,67	1,13			
	Fakülte	166	3,82	1,24			
	Lisans üstü	62	4,16	1,17			
	Toplam	367	3,84	1,20			
S5.13	Eğitim enst	80	3,98	1,16	2,567	0,054	-
	Eğitim yüks	59	3,42	1,23			
	Fakülte	165	3,69	1,19			
	Lisans üstü	62	3,79	1,26			
	Toplam	366	3,73	1,21			
S5.14	Eğitim enst	80	4,08	0,99	0,839	0,473	-
	Eğitim yüks	58	3,94	0,98			
	Fakülte	165	4,07	0,96			
	Lisans üstü	62	4,22	0,89			
	Toplam	365	4,08	0,96			
S5.15	Eğitim enst	79	4,18	0,86	1,953	0,121	-
	Eğitim yüks	59	3,81	1,10			
	Fakülte	165	3,88	1,06			
	Lisans üstü	62	3,96	1,11			
	Toplam	365	3,95	1,04			
S5.16	Eğitim enst	80	4,18	0,87	0,624	0,600	-
	Eğitim yüks	59	4,06	0,73			
	Fakülte	165	4,06	0,94			
	Lisans üstü	62	4,20	0,90			
	Toplam	366	4,11	0,89			
S5.17	Eğitim enst	80	3,77	1,14	2,888	0,036*	3-4
	Eğitim yüks	59	3,69	1,19			
	Fakülte	165	3,63	1,16			
	Lisans üstü	62	4,12	1,06			
	Toplam	366	3,75	1,16			

Tablo 20'nin devamı

Madde	Mezun Olduğu Okul	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S5.18	Eğitim enst	78	3,82	1,11	1,591	0,191	-
	Eğitim yüks	58	3,81	1,16			
	Fakülte	165	3,63	1,18			
	Lisans üstü	61	4	1,16			
	Toplam	362	3,76	1,16			
S5.19	Eğitim enst	80	4,37	0,75	1,699	0,167	-
	Eğitim yüks	58	4,24	0,96			
	Fakülte	165	4,18	0,99			
	Lisans üstü	62	4,45	0,80			
	Toplam	365	4,27	0,91			
S5.20	Eğitim enst	80	3,8	1,14	0,219	0,884	-
	Eğitim yüks	57	3,73	1,17			
	Fakülte	162	3,82	1,08			
	Lisans üstü	62	3,90	1,28			
	Toplam	361	3,81	1,44			
S5.21	Eğitim enst	80	3,51	1,27	0,239	0,869	-
	Eğitim yüks	59	3,57	1,27			
	Fakülte	165	3,59	1,25			
	Lisans üstü	62	3,69	1,31			
	Toplam	366	3,59	1,26			
S5.22	Eğitim enst	80	3,88	1,21	1,074	0,360	-
	Eğitim yüks	59	3,54	1,36			
	Fakülte	165	3,80	1,15			
	Lisans üstü	60	3,86	1,24			
	Toplam	364	3,79	1,21			

Tablo 20'de görüldüğü gibi, farklı öğrenim durumlarına sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak Eğitim Enstitüsü mezunlarının aritmetik ortalamaları 3.21 ile 4.37, "orta" ile "tam" düzeyleri arasında; Eğitim Yüksekokulu mezunlarının aritmetik ortalamaları 3.03 ile 4.24, "orta" ile "tam" düzeyleri arasında, aritmetik ortalamaları 3.04 ile 4.18, "orta" ile "çok" düzeyleri arasında lisans üstü mezunlarının ise 3.04 ile 4.46, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

Atama ve yer değiştirmeler ile ilgili görüşlerin mezun olunan okula göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmıştır. Madde 5.2 ve madde 5.17 de gruplar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir

farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda 5.2 maddede Eğitim Enstitüsü mezunları ile Fakülte mezunları, yine fakülte mezunları ile Lisans üstü mezunları arasında görüş farklılığı olduğu görülmüştür. 5.2 de belirtilen "*Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürlükleri, bakanlıkça ülke genelinde duyurulur*" maddesine Eğitim Enstitüsü mezunları, Fakülte mezunlarından, Fakülte mezunları da lisans üstü mezunlardan daha az düzeyde katılmaktadır. Daha üst düzeyde öğrenim gören okul müdürü ve öğretmenlerin okul müdürlüklerinin ülke genelinde duyurulmasını daha çok istedikleri söylenebilir.

5.17 madde de Fakülte mezunları ile Lisans üstü mezunları arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Fakülte mezunları "*Haklarında yapılan adli ve idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında ayrı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir*" maddesine Lisans üstü mezunlarına göre daha az düzeyde katılmaktadır. Lisans üstü düzeyde öğrenim gören okul müdürü ve öğretmenler, okul müdürlerinin soruşturmaya sebebiyet verecek şekilde hata yapmaması gerektiği yönünde görüş belirttiği söylenebilir.

5.1, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.16, 5.18, 5.19, 5.20, 5.20, 5.21 ve 5.22 maddelerde ise görüşler arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu duruma göre ilgili maddelerle ilgili görüşler arasında, mezun olunan okul farklılaşma meydana getirmemektedir.

Beşinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi; İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim

Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" teki

a) Genel Koşullar,

b) Özel Koşullar,

c) Tercih Nedenleri,

d) Atama ve Yer değiştirme,

ile ilgili maddelere katılma düzeyleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? biçiminde belirtilmişti.

a) Genel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin kıdemleri ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "genel koşullar"a katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Genel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	Ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S2.1	5 yıldan az	47	4,85	0,41	2,483	0,043*	1-5 2-5 3-5 4-5
	5-9 yıl	83	4,73	0,51			
	10-14 yıl	56	4,71	0,52			
	15-19 yıl	56	4,73	0,52			
	20 yıl +	125	4,53	0,90			
	Toplam	367	4,67	0,67			
S2.2	5 yıldan az	47	4,61	0,64	0,731	0,571	-
	5-9 yıl	83	4,73	0,62			
	10-14 yıl	56	4,62	0,58			
	15-19 yıl	56	4,66	0,72			
	20 yıl +	126	4,74	0,53			
	Toplam	368	4,69	0,60			
S2.3	5 yıldan az	47	4,19	0,87	0,813	0,571	-
	5-9 yıl	83	4,22	1,05			
	10-14 yıl	56	4,32	0,76			
	15-19 yıl	55	4,25	1,14			
	20 yıl +	126	4,42	0,87			
	Toplam	367	4,30	0,94			

Tablo 21'in devamı

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	Ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S2.4	5 yıldan az	47	4,61	0,67	0,664	0,618	-
	5-9 yıl	82	4,62	0,73			
	10-14 yıl	55	4,52	0,79			
	15-19 yıl	55	4,70	0,83			
	20 yıl +	124	4,70	0,70			
	Toplam	363	4,64	0,74			
S2.5	5 yıldan az	47	4,36	1,07	1,031	0,391	-
	5-9 yıl	83	4,34	0,92			
	10-14 yıl	55	4,03	1,18			
	15-19 yıl	56	4,19	1,13			
	20 yıl +	126	4,31	1,00			
	Toplam	367	4,26	1,04			
S2.6	5 yıldan az	47	4,46	0,80	1,223	0,300	-
	5-9 yıl	82	4,5	0,72			
	10-14 yıl	55	4,21	0,95			
	15-19 yıl	56	4,42	0,70			
	20 yıl +	124	4,44	0,73			
	Toplam	364	4,42	0,77			
S2.7	5 yıldan az	47	4,27	0,87	3,132	0,015*	3-1 3-2 3-4 3-5
	5-9 yıl	81	4,01	1,08			
	10-14 yıl	56	3,80	1,08			
	15-19 yıl	55	3,94	1,16			
	20 yıl +	125	4,29	0,93			
	Toplam	364	4,10	1,03			
S2.8	5 yıldan az	47	4	1,04	3,141	0,015*	2-5
	5-9 yıl	83	3,65	1,29			
	10-14 yıl	55	3,85	1,19			
	15-19 yıl	56	3,82	1,19			
	20 yıl +	126	4,18	0,94			
	Toplam	367	3,93	1,13			
S2.9	5 yıldan az	47	4,55	0,58	0,699	0,593	-
	5-9 yıl	82	4,36	0,79			
	10-14 yıl	55	4,32	0,84			
	15-19 yıl	56	4,48	0,80			
	20 yıl +	126	4,38	0,88			
	Toplam	366	4,40	0,81			
S2.10	5 yıldan az	47	4,55	0,58	2,754	0,028*	1-2 3-5
	5-9 yıl	83	4,72	0,52			
	10-14 yıl	56	4,35	0,82			
	15-19 yıl	56	4,66	0,64			
	20 yıl +	125	4,61	0,61			
	Toplam	367	4,60	0,64			

Tablo 21'de görüldüğü gibi, farklı mesleki kıdemlere sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan

genel koşullar ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak beş yıldan az kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 4 ile 4.85, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.65 ile 4.73, "çok" ile "tam" düzeyleri; arasındadır. 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.80 ile 4.71, "çok" ile "tam" düzeyleri; arasındadır. 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.82 ile 4.73, "çok" ile "tam" düzeyleri; 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 4.18 ile 4.74 "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

"Genel Koşullar" ile ilgili görüşlerin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmıştır. 2.1, 2.7, 2.8 ve 2.10 maddelerde gruplar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda; 21. maddede 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlarla 5 yıldan az, 5-9 yıl, 10-14 yıl, 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların görüşleri anlamlı bir farklılık görülmüştür. 2.1 de belirtilen "*Yüksek Öğrenimli Olmak*" maddesine 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar, diğer gruplara göre daha az düzeyde katılmaktadır. Bu durum 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip öğretmen ve okul müdürlerinin çoğunun Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksek Okulu mezunu olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

2.7. maddede 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlarla 5 yıldan az, 5-9 yıl arası, 15-19 yıl arası, 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlar 2.7'de belirtilen "*Son üç yıllık sicil notu ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak*" maddesine diğer gruplara göre daha az düzeyde katılmaktadırlar.

2.8 madde de 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanlarla 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanlar 2.8 de belirtilen "*Zorunlu çalışma yükümlülüğünü*

tamamlamış ya da bu yükümlülükten muaf sayılmış olmak" maddesine 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlardan daha az düzeyde katılmaktadırlar. Bu durum 5-9 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmen ve ya okul müdürleri arasında zorunlu hizmetini tamamlamamış olanların olabileceğinden kaynaklandığı söylenebilir.

2.10 maddede 5 yıldan az kıdeme sahip olanlarla 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanların, 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlarla 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 5 yıldan az kıdeme sahip olanlar 2.10 da belirtilen "*Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak*" maddesine 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanlardan daha az düzeyde katılmakta; 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlar da aynı maddeye 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlardan daha az düzeyde katılmaktadırlar.

2.2., 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.9 maddelerde ise grupların görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu maddelerle ilgili görüşler arasında mesleki kıdem farklılaşma meydana getirmemektedir.

b) Özel Koşullar

Okul müdürü ve öğretmenlerin kıdemleri ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "özel koşullar"a katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri ile Özel Koşullara Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	Ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S3.1	5 yıldan az	47	4,10	1,02	1,050	0,381	-
	5-9 yıl	83	4,18	0,96			
	10-14 yıl	56	4,17	1,02			
	15-19 yıl	55	3,83	1,30			
	20 yıl +	125	4,04	1,07			
	Toplam	366	4,07	1,07			
S3.2	5 yıldan az	47	4,06	1,00	2,569	0,038*	4-1 4-2 4-3 4-5
	5-9 yıl	83	4,12	1,04			
	10-14 yıl	55	4	1,08			
	15-19 yıl	56	3,58	1,20			
	20 yıl +	125	3,78	1,18			
	Toplam	366	3,89	1,13			
S3.3	5 yıldan az	47	4,21	1,21	2,327	0,056	-
	5-9 yıl	83	3,91	1,26			
	10-14 yıl	56	4,05	1,29			
	15-19 yıl	56	3,94	1,32			
	20 yıl +	125	4,35	0,89			
	Toplam	367	4,12	1,16			

Tablo 22'de görüldüğü gibi, farklı mesleki kıdemlere sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan özel koşullar ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak 5 yıldan daha az kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 4.06 ile 4.21, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 4.12 ile 4.18, "çok" düzeyindedir. 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 4.00 ile 4.17, "çok" düzeyindedir 15-19 yıl arası

kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.58 ile 3.94, "çok" düzeyindedir. 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması ise 3.78 ile 4.35, "çok" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

"Özel koşullar" ile ilgili görüşlerin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmıştır. 3.2 madde de gruplar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda 3.2 maddede 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların görüşleriyle diğer grupların görüşleri arasında farklılık görülmüştür. Buna göre 3.2 de belirtilen *"Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak"* maddesine, 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanlar diğer gruplara göre daha az düzeyde katılmaktadır. Diğer üç gruptan daha kıdemli olan bu grup, bilgilerinin eski olması nedeniyle sınavlarda başarısız olacakları düşüncesi, bu maddeye daha az düzeyde katılma nedeni olabilir.

2.1 ve 2.3 maddelerde grupların görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu maddelerle ilgili görüşler arasında, mesleki kıdem, farklılaşma meydana getirmemektedir.

c) Tercih Nedenleri

Okul müdürü ve öğretmenlerin kıdemleri ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "tercih nedenleri"ne katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Tercih Nedenlerine Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	Ss	F	Anlamlılık P≤.05	Scheffe Testi
S4.1	5 yıldan az	47	4,27	0,79	0,933	0,445	-
	5-9 yıl	83	4,20	0,98			
	10-14 yıl	55	4,03	1,05			
	15-19 yıl	56	4,10	1,05			
	20 yıl +	126	4	1,07			
	Toplam	367	4,10	1,01			
S4.2	5 yıldan az	47	4,48	0,83	3,807	0,005*	4-1 4-2 4-3
	5-9 yıl	83	4,39	0,74			
	10-14 yıl	56	4,14	0,98			
	15-19 yıl	56	3,98	0,99			
	20 yıl +	125	4,04	1,01			
	Toplam	367	4,18	0,94			
S4.3	5 yıldan az	46	3,56	1,24	0,608	0,657	-
	5-9 yıl	83	3,40	1,14			
	10-14 yıl	56	3,33	1,25			
	15-19 yıl	56	3,44	1,41			
	20 yıl +	126	3,25	1,31			
	Toplam	367	3,37	1,27			
S4.4	5 yıldan az	46	4,10	1,12	1,441	0,220	-
	5-9 yıl	81	4,12	1,07			
	10-14 yıl	55	3,94	1,17			
	15-19 yıl	54	3,87	1,21			
	20 yıl +	124	4,24	0,94			
	Toplam	360	4,09	1,08			
S4.5	5 yıldan az	47	2,80	1,20	2,271	0,061	-
	5-9 yıl	80	3	1,22			
	10-14 yıl	56	3,17	1,36			
	15-19 yıl	55	3,09	1,32			
	20 yıl +	125	3,4	1,33			
	Toplam	363	3,15	1,30			
S4.6	5 yıldan az	47	2,85	1,21	1,046	0,383	-
	5-9 yıl	81	3	1,16			
	10-14 yıl	56	3,26	1,28			
	15-19 yıl	56	3	1,38			
	20 yıl +	125	3,2	1,37			
	Toplam	365	3,09	1,30			
S4.7	5 yıldan az	47	3,17	1,23	3,537	0,08	-
	5-9 yıl	83	3,28	1,13			
	10-14 yıl	56	3,46	1,15			
	15-19 yıl	55	3,50	1,13			
	20 yıl +	124	3,77	1,08			
	Toplam	365	3,49	1,14			

Tablo 23'de görüldüğü gibi, farklı mesleki kıdemlere sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan tercih nedenleri ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak 5 yıldan az kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 2,80 ile 4,48, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.00 ile 4.39, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.17 ile 4.14, "orta" ile "çok" düzeyleri arasındadır. 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.00 ile 4.10, "orta" ile "çok" düzeyleri arasındadır. 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması ise 3.2 ile 4.24 "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır.

"Tercih nedenleri " ile ilgili görüşlerin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmıştır. 4.2 ve 4.7 maddelerde gruplar arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için Scheffe testi yapılmıştır. Test sonucunda 4.2 madde de 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların görüşleri ile 5 yıldan az, 5-9 yıl, 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanların görüşleri arasında farklılık görülmüştür. Buna göre 4.2 de belirtilen "*lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak*" maddesine 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanlar, kendilerinden daha az kıdeme sahip olan gruplara göre daha az düzeyde katılmaktadırlar. Kıdemli öğretmen ve okul müdürlerinin önemli bir bölümünün 2-3 yıl öğrenim süreli Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunu olmaları bu maddeye daha az düzeyde katılmalarına neden olduğu söylenebilir.

4.7 madde de ise 5 yıldan az kıdeme sahip olanların görüşleri ile 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların görüşleri arasında farklılık görülmüştür. Buna göre, "*Mesleki hizmet süresi fazla olmak*" maddesine 5 yıldan daha az kıdeme sahip olanlar, 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlardan daha az

düzeyde katılmaktadırlar. Kıdemleri az olan bu grubun, kıdemin tercih nedeni olmasına daha az düzeyde katılmasının nedeni, kendi durumlarından kaynaklandığı söylenebilir.

4.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6 maddelerde ise grupların görüşleri arasında (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu maddelerde grupların görüşleri aynı düzeydedir. Mesleki kıdem, bu maddelerle ilgili görüşler arasında farklılaşma meydana getirmemektedir.

d) Atama ve Yer Değiştirme

Okul müdürü ve öğretmenlerin kıdemleri ile "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"teki "atama ve yer değiştirme"leri ile ilgili maddelere katılma düzeylerine ilişkin dağılım Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24

Okul Müdürü ve Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Atama ve Yer Değiştirme İle İlgili Maddelere Katılma Düzeylerine İlişkin Dağılım

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05
S5.1	5 yıldan az	47	4,19	0,92	1,068	0,372
	5-9 yıl	82	4,09	0,98		
	10-14 yıl	56	4,30	0,91		
	15-19 yıl	56	3,94	1,08		
	20 yıl +	126	4,03	1,13		
	Toplam	367	4,09	1,03		
S5.2	5 yıldan az	47	4,23	0,91	1,014	0,400
	5-9 yıl	82	4,13	0,93		
	10-14 yıl	56	3,87	1,16		
	15-19 yıl	56	4,16	0,88		
	20 yıl +	126	4,06	1,04		
	Toplam	367	4,08	1,00		
S5.3	5 yıldan az	47	4,21	0,88	1,027	0,393
	5-9 yıl	80	4,2	0,84		
	10-14 yıl	55	3,94	1,09		
	15-19 yıl	56	4,03	1,00		
	20 yıl +	126	4,19	0,92		
	Toplam	364	4,13	0,94		

Tablo 24'ün devamı

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05
S5.4	5 yıldan az	47	4,06	0,98	0,509	0,729
	5-9 yıl	82	4,01	1,01		
	10-14 yıl	56	3,98	0,99		
	15-19 yıl	56	4,17	0,74		
	20 yıl +	126	4,12	0,88		
	Toplam	367	4,07	0,92		
S5.5	5 yıldan az	46	4,04	1,01	1,862	0,117
	5-9 yıl	81	4,07	0,94		
	10-14 yıl	56	3,76	1,22		
	15-19 yıl	56	3,76	1,06		
	20 yıl +	123	4,08	0,87		
	Toplam	362	3,98	1,00		
S5.6	5 yıldan az	47	3,34	1,46	1,968	0,099
	5-9 yıl	81	3,35	1,33		
	10-14 yıl	54	3,24	1,34		
	15-19 yıl	56	3,51	1,22		
	20 yıl +	125	3,74	1,31		
	Toplam	363	3,49	1,33		
S5.7	5 yıldan az	47	3,48	1,24	0,627	0,643
	5-9 yıl	82	3,29	1,26		
	10-14 yıl	56	3,44	1,29		
	15-19 yıl	55	3,41	1,41		
	20 yıl +	125	3,58	1,35		
	Toplam	365	3,46	1,31		
S5.8	5 yıldan az	47	3,59	1,37	0,887	0,472
	5-9 yıl	82	3,31	1,30		
	10-14 yıl	56	3,71	1,12		
	15-19 yıl	56	3,41	1,43		
	20 yıl +	125	3,48	1,32		
	Toplam	366	3,48	1,31		
S5.9	5 yıldan az	47	3,44	1,11	1,133	0,341
	5-9 yıl	81	3,12	1,36		
	10-14 yıl	56	3,55	1,26		
	15-19 yıl	56	3,33	1,37		
	20 yıl +	126	3,44	1,34		
	Toplam	366	3,37	1,31		
S5.10	5 yıldan az	46	3,60	1,21	1,845	0,120
	5-9 yıl	80	3,03	1,40		
	10-14 yıl	54	3,44	1,22		
	15-19 yıl	56	3,5	1,27		
	20 yıl +	126	3,30	1,34		
	Toplam	362	3,33	1,32		

Tablo 24'ün devamı

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05
S5.11	5 yıldan az	46	3,17	1,46	0,622	0,647
	5-9 yıl	82	3,01	1,41		
	10-14 yıl	56	3,30	1,41		
	15-19 yıl	56	3,01	1,48		
	20 yıl +	126	3,25	1,45		
	Toplam	366	3,16	1,44		
S5.12	5 yıldan az	47	3,70	1,33	0,677	0,608
	5-9 yıl	82	4	1,08		
	10-14 yıl	56	3,71	1,23		
	15-19 yıl	56	3,87	1,19		
	20 yıl +	126	3,84	1,22		
	Toplam	367	3,84	1,20		
S5.13	5 yıldan az	47	3,85	1,12	0,386	0,819
	5-9 yıl	81	3,70	1,19		
	10-14 yıl	56	3,62	1,25		
	15-19 yıl	56	3,64	1,25		
	20 yıl +	126	3,79	1,23		
	Toplam	366	3,73	1,21		
S5.14	5 yıldan az	47	4,10	0,93	0,161	0,958
	5-9 yıl	81	4,08	0,88		
	10-14 yıl	55	4,16	0,81		
	15-19 yıl	56	4,03	1,04		
	20 yıl +	126	4,05	1,05		
	Toplam	365	4,08	0,96		
S5.15	5 yıldan az	47	4,08	0,97	1,246	0,291
	5-9 yıl	81	3,85	1,08		
	10-14 yıl	56	3,76	1,17		
	15-19 yıl	56	3,91	1,13		
	20 yıl +	125	4,07	0,93		
	Toplam	365	3,95	1,04		
S5.16	5 yıldan az	47	4,40	0,71	1,675	0,155
	5-9 yıl	81	4,07	0,81		
	10-14 yıl	56	3,98	0,94		
	15-19 yıl	56	4,05	0,88		
	20 yıl +	126	4,12	0,88		
	Toplam	366	4,11	0,89		
S5.17	5 yıldan az	47	3,70	1,06	0,590	0,670
	5-9 yıl	81	3,81	1,11		
	10-14 yıl	56	3,64	1,13		
	15-19 yıl	56	3,62	1,25		
	20 yıl +	126	3,84	1,19		
	Toplam	366	3,75	1,16		

Tablo 24'ün devamı

Madde	Kıdem	n	$\overline{X}$	ss	F	Anlamlılık P≤.05
S5.18	5 yıldan az	47	3,70	1,19	0,727	0,574
	5-9 yıl	81	3,88	1,06		
	10-14 yıl	55	3,56	1,22		
	15-19 yıl	56	3,83	1,17		
	20 yıl +	123	3,76	1,19		
	Toplam	362	3,76	1,16		
S5.19	5 yıldan az	47	4,27	0,85	1,197	0,312
	5-9 yıl	81	4,09	1,05		
	10-14 yıl	56	4,30	0,89		
	15-19 yıl	55	4,29	0,80		
	20 yıl +	126	4,38	0,88		
	Toplam	365	4,27	0,91		
S5.20	5 yıldan az	47	3,85	0,99	0,619	0,649
	5-9 yıl	79	3,87	1,12		
	10-14 yıl	54	3,94	1,01		
	15-19 yıl	56	3,62	1,24		
	20 yıl +	125	3,80	1,21		
	Toplam	361	3,81	1,14		
S5.21	5 yıldan az	47	3,42	1,36	1,138	0,338
	5-9 yıl	81	3,66	1,22		
	10-14 yıl	56	3,67	1,08		
	15-19 yıl	56	3,82	1,11		
	20 yıl +	126	3,46	1,38		
	Toplam	366	3,59	1,26		
S5.22	5 yıldan az	46	4,04	1,07	0,983	0,417
	5-9 yıl	80	3,9	1,02		
	10-14 yıl	56	3,66	1,16		
	15-19 yıl	56	3,75	1,31		
	20 yıl +	126	3,70	1,35		
	Toplam	364	3,79	1,21		

Tablo 24'de görüldüğü gibi, farklı mesleki kıdemlere sahip okul müdürü ve öğretmenlerin "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik"te yer alan atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyleri ile ilgili olarak 5 yıldan az kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.17 ile 4.40, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır, 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.01 ile 4.20, "orta" ile "çok" düzeyleri arasındadır, 10-14 yıl arası

kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.24 ile 4.30, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması 3.01 ile 4.29, "orta" ile "tam" düzeyleri arasındadır. 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların aritmetik ortalaması ise 3.25 ile 4.38, "orta" ile "çok" düzeyleri arasındadır.

"Atama ve Yer Değiştirme" ile ilgili görüşlerin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için "F" testi hesaplanmış ve bütün maddelerde (.05) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulanamamıştır. Atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelere katılma düzeyleri, mesleki kıdeme göre farklılık göstermemektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt problemi "İlköğretim okullarında görev yapan okul müdürü ve öğretmenlerin, okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmelerine ilişkin önerileri nelerdir" biçiminde belirtilmişti. Okul müdürü ve öğretmenlerin konu ile ilgili önerileri, anketin VI. Bölümündeki açık uçlu soru ile elde edilmiştir. Ankete cevap veren okul müdürü ve öğretmenlerin 97 si açık uçlu soruya cevap vermiş, verilen ortak cevaplar gruplandırılmıştır. Anketlerdeki önerilerin çoğunluğu okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmesi ile ilgilidir. Yapılan öneri ve eleştiriler aşağıda sıralanmıştır.

Öneriler

- Seçme sınavı kaldırılmalıdır.
- Seçme sınavına müdür yardımcılığı yapmış olanlar girmelidir.
- Atama ve yer değiştirme ölçütleri yetersizdir.
- Halen görev yapan okul müdürleri de sınava alınmalıdır.

- Sadece hizmet içi kurs sonucu müdür adaylarının seçilmesi yeterli değildir.

- Seçilen müdür adayları stajyer olarak bir okulda çalışmalıdır. Belli bir süreçten sonra müdürlük ataması yapılmalıdır.

- İlköğretim okulu müdürleri branş öğretmenleri arasından seçilmelidir.

- Okulda çalışan öğretmenlerin de görüşü alınmalıdır.

- Okul müdürü, okulun öğretmenleri ve öğrenci velilerinden oluşan komisyonca seçilmelidir.

- Okul müdürleri, veli, öğrenci ve öğretmenlerden oluşan bir komisyon tarafından seçilmelidir.

- Okulda çalışan öğretmenler ve diğer personel tarafından seçilmelidir.

- Müdür adayı izleme komitesi oluşturulmalıdır.

- Eğitim yönetimi alanında lisans, yüksek lisans ve doktora yapan adaylar arasından seçilmelidir.

- Okul müdürlüğü kazanılmış hak olmalı, mutlaka kademeli yükseliş getirilmelidir.

- İdarecilik konusunda eğitimli olmalıdır.

- En az 10 yıl öğretmenlik yapmış olanlar arasından seçilmelidir.

- Eğitim yönetimi alanında lisans ya da yüksek lisans yapanlar beş yıl yerine üç yıl öğretmenlikten sonra müdür olabilmelidir.

- Müdürlüğe ilk kez atanacak öğretmenin daha önce çalıştığı okuldaki okul müdürünün görüşü alınmalıdır.

- Yabancı dil bilmesi ve yurt dışında görev yapmış olması tercih nedeni olmalıdır.

- Yönetim alanında hizmet içi eğitim almalıdır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

- Yöneticilikle ilgili esaslar belirlenerek belirli kıdeme sahip öğretmenler dönüşümlü olarak müdürlük yapmalıdır.

- Yönetici yetiştiren eğitim kurumları açılmalı, bu kurumları bitirenler müdür olarak atanmalıdır.

- Okul müdürlerine rotasyon getirilmeli, bir okulda en çok beş yıl çalışabilmelidir.

- Okul müdürleri iki yılda bir yer değiştirmelidir.

- Okul müdürü bir okulda en fazla üç yıl çalışmalıdır.

- Soruşturma geçiren okul müdürleri, suçlu bulunurlarsa başka bir okula müdür olarak atanmamalıdır.

- Okul müdürleri istekli olmadıkça yer değiştirmemelidir.

- Yer değiştirmelerde çevrenin tercihleri dikkate alınmalıdır.

- İlköğretim okul müdürleri de çalıştığı il'den başka bir il'e okul müdürü olarak atanabilmelidir.

- Sekiz yıl aynı okulda çalışan okul müdürünün yeri mutlaka değiştirilmelidir.

Okul müdürü ve öğretmenlerin, atama ve yer değiştirme ilgili önerilerinin çoğu yönetmelikteki maddelerle benzerlik göstermektedir.

Okul müdürlerinin öğretmen, veli ve okulda çalışan personel tarafından seçilmesi, ilk defa atanacakların belirli bir süre stajyer olarak çalışması, okul müdürü izleme komiteleri oluşturulması, rotasyon, dönüşümlü müdürlük, yer değiştirmelerde çevrenin tercihi gibi önerileri mevcut uygulamalarda olmayan yeni düşüncelerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına göne çıkarılan sonuçlar ve bu sonuçlara göre ve bu sonuçlara göre ortaya konulan öneriler yer almaktadır.

5.1 Grubun Kişisel Özelliklerine ilişkin Sonuçlar

Araştırma veri topluma amacı olarak kullanılan anketin ilk bölümünde okul müdürü ve öğretmenlerin kişisel özelikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Oku müdürü ve öğretmenlerinin kişisel özeliklerini şu şekilde sıralanmaktadır.

1- Grubun yüzde 19 u okul müdürü, yüzde 81 i öğretmendir. Araştırma anketi toplam 369 kişiye uygulanmıştır.

2- Grubun yüzde 41,7 si erkek, yüzde 58,3 ü kadındır. Bu durum örnek grubuna alınan okullarda çalışan öğretmenlerin çoğunluğunun kadın olmasının sonucudur. Ayrıca bu durum öğretmenlik mesleğinin genelde kadınlar tarafından tercih edildiğine yönelik araştırma bulguları ile paralel olduğu ifade edilebilir.

3- Grubun yüzde 34,1 i yirmi yıl ve daha fazla kademe sahiptir. Araştırmanın Ankara merkez ilçelerde yapılması ve merkeze gelebilmek için belirli bir kıdeme sahip olma gerekmesi nedeniyle 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların oranı yüksektir. Yüzde 52,9 u 5 – 19 yıl arası kademe sahiptir. yüzde 13'ü 5 yıldan az kademe sahiptir. Ankara'nın bir memur kenti olması , eş durumu v.b. gibi nedenlerle kıdemi az olan öğretmenlerinde merkezde çalışma nedenidir.

4- Grubun yüzde 45,3 oranla çoğunluğunu fakülte mezunları oluşturmaktadır. Yüzde 16 oranında Lisansüstü mezunlarının olması sevindiricidir. Yüzde 16,3 Eğitim Yüksek okulu, yüzde 21,7 sinin Eğitim

Enstitüsü mezunu olduğu görülmektedir. Anket sonuçlarına göre öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitim düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

5.2 Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Sonuçlar

Alt Problemlere ilişkin sonuçlar alt Problemlerinin sırasına göre aşağıda verilmiştir.

5.2.1 Birinci Alt Problemlere ilişkin Sonuçlar

a) Yönetmelikteki Genel koşullardan en yüksek oranda "çok" ve "tam" düzeyinde katıldıkları maddeler 2.1 (Madde (%17,4 çok, % 76,3 tam), 2.2' madde (% 19,8 çok 75,5 tam) , 2.4. madde (% 16,3 çok % 76 tam) lerdir.

Bu maddeler şu şekildedir.

Mad. 2.1. Yüksek öğrenimli olmak

Mad.2.2- Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında olmak

Mad. 2.4- Eğitim ve öğretim sınıfında adaylığı kalkmış olmak.

Okul müdürü ve öğretmenler genel koşullarla ilgili diğer maddelere de yüzde 45,1 yüzde 67 oranında "tam" düzeyinde katılmaktadır. Bu durum okul müdürü ve öğretmenlerin büyük bu çoğunluğunun Genel Koşullarla ilgili maddeleri kabul ettiği ve genel koşulları benimsediği söylenebilir.

b) Okul müdürü ve öğretmenler özel koşullarla ilgili birinci maddeye yüzde 31,4 çok, yüzde 44,3 "tam" düzeyinde, ikinci maddeye yüzde 36,9 çok, yüzde 35,2 "tam" düzeyinde, üçüncü maddeye yüzde 26,7 "çok" yüzde 51,5 "tam" düzeyinde katılmaktadır.

Grubun büyük bir çoğunluğunun özel koşullara katıldığı ve özel koşullarla ilgili maddeleri benimsediği söylenebilir.

c) Tercih nedenlerinden en yüksek oranda "çok" ve "tam" düzeyinde katıldıkları maddeler 4.1. Madde (% 34.3 çok , % 43.3 tam), 4.2. madde (% 36,8 çok, % 45 tam) 4.4. madde (% 33,6 çok, % 45) dir. Bu maddeler şöyledir.

4.1: Lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak.

4.2: Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak.

4.4: Yönetim alanında en az 120 saat eğitim, kurs ve seminer görmüş olmak.

Grubun tercih nedenlerindin en yüksek oranda "az" düzeyinde katıldıkları veya "hiç" katılmadıkları maddeler 4.5 madde (% 12.1, az, 16 hiç), 4.6. madde (% 16.2 az , % 15,9 hiç) dir. Bu maddeler şu şekildedir.

4.5: Takdirname veya aylıkla ödüllendirilmiş olmak.

4.6 : Eğitim, öğretim, yönetim, işletmecilik veya mesleği ile ilgili alanlarda yayımlanmış eseri olmak

Okul müdürü ve öğretmenlerin tercih nedenlerine katılma düzeyinin Genel ve Özel koşullara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

d) Atama ve yer değiştirmeyle ilgili maddelerden en yüksek oranda "çok" ve "tam" düzeyinde katıldıkları maddeler 5.1 madde (% 35,2 çok, % 42,8 tam) 5.2. madde (% 33,8 çok, % 42,2 tam) 5.3. madde (% 37,1 çok, % 42,3 tam) 5.19. madde (% 31,5 çok, % 51,5 tam) dir. Bu maddeler şu şekildedir.

5.1: Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olan adaylardan eğitim yönetim alanında göreceği hizmet içi kurs sonucunda yapılacak değerlendirme sınavında başarılı adaylar arasından seçilerek atanır..

5.2: Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürleri ülke genelinde duyurulur.

5.3: Ataması Valilikçe yapılan okul müdürlükleri il genelinde duyurulur.

1.19: Okul Müdürleri, istedikleri okul müdürlüklerinden çekilebilir.

Okul müdürü ve öğretmenlerin atama ve yer değiştirme ile ilgili maddelerden en yüksek oranda az düzeyde katıldıkları veya "hiç" katılmadıkları maddeler, 5.7 (% 35 az, % 12,6 hiç), 5.10 (% 34 az, % 15,2 hiç), 5.11 madde (% 42 az , % 21,6 hiç) dir. Bu maddeler şunlardır.

5.7: Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürleri, Bakanlıkça oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır.

5.8: Atanası Valilikçe yapılan okul müdürleri, Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır.

5.9: Değerlendirme puanı en yüksek olan ilk iki aday arasında atamaya yetkili amir tarafından seçilerek atanır.

5.10: Müdür atamalarında merkez veya taşra teşkilatlarında oluşturulan komisyonlar taktir puanı verebilir..

5.11: Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatlarında yönetim, uzmanlık müfettişlik görevinde bulunanlara seçme ve değerlendirme sınavına girerek başarılı olma şartı aranmadan atanabilir.

5.2.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

a) Okul Müdürü ve öğretmenlerin yönetmelikteki genel koşullara katılma düzeyleri arasında farklılık yoktur. Okul müdürü ve öğretmenlerin görüşleri aynı düzeydedir.

b) Özel koşullarla ilgili maddelerden 3.1. ve 3.2. maddeye öğretmenlerin katılma düzeyi , okul müdürlerinden daha yüksektir. Bu koşullar şunlardır.

3.1: Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olmak.

3.2: Değerlendirme sınavı sonunda (c) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak.

Özel koşullara ilişkin üçüncü maddeye ise okul müdürlerinin katılma düzeyi öğretmelere göre daha yüksektir. Bu madde şu şekildedir.

3.3: (A) tipi kurum müdürlüğüne atanabilmek için müdür baş yardımcısı veya müdür yardımcısı olarak en az bir yıl görev yapmış olmak.

Okul müdürü ve öğretmenlerin Tercih Nedeniyle ilgili maddelerden 4.1. ve 4.2. maddelerle ilgili görüşleri arasında farklılık vardır. Bu maddelere öğretmenlerin katılma düzeyi, okul müdürlerinden daha yüksektir. Bu maddeler şu şekildedir.

4.1: Lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak, (Tercih sıralaması, eğitim yönetimi, kanun yönetimi ve diğer alanlar)

4.2: Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmalı.

Tercih nedenleriyle ilişkin diğer maddelerle ilgili görüşleri arasında fark bulunmamıştır. Aynı düzeyde düşündükleri söylenebilir.

d) Okul müdürü ve öğretmenlerin Atama ve yer Değiştirmeyle ilgili maddelerden 5.1. ve 5.16. maddelerle ilgili görüşleri arasında farklılık vardır. Bu maddelere öğretmenlerin katılma düzeyi okul müdürlerinden daha yüksektir. Bu maddeler şu şekildedir.

5.1: Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olan adaylardan eğitim yönetimi alanında göreceği hizmet içi kurs sonunda yapılacak değerlendirme sırasında başarılı olan adaylar arasından seçilerek atanır.

5.16: Aynı okul en az 8 yıl, süreyle çalışmış okul müdürleri ataması valilikçe yapılanlar il içinde , ataması Bakanlıkça yapılanlar il içinde veya il dışında başka bir okula " kendi istekleri" de dikkate alınarak atanabilir.

Atama ve yer değiştirmeyle ilgili diğer maddelerle ilgili görüşleri arasında fark bulunamamıştır.

5.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

a) Grubun yönetmenlikteki genel koşullarla ilgili maddelerden 2.1, 2.5, 2.6, 2.7, ve 2.10. maddelerle ilgili görüşleri, cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Yukarda belirtilen maddelere kadınların katılma düzeyi erkeklerden daha yüksektir. Bu maddeler şu şekildedir.

2.1: Yüksek öğrenimli olmak

2.5: Memuriyete engel olacak derecede olmasa daha (tahminli suçlar hariç) hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son beş yıllık hizmet süreci içinde aylıktan kesme veya maaş kesimi cezasından daha ağır disiplin cezası almamış ya da sen beş yıl içinde adli ve idari soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınmamış olmak.

2.6: Okulların özel mevzuatında belirtilen koşullar taşınmalı.

2.7: Son üç yıllık sicil notu ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak.

2.10: Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak.

Genel koşullarla ilgili diğer maddelerle ilgili görüşleri arasında farklılık bulunamamıştır.

b) Özel koşullarla ilgili maddelerden 3.1. ve 3.2. maddelere ilişkin görüşler arasında cinsiyete göre farklılık vardır. Kadınların bu maddelere katılma düzeyi, erkeklerden daha yüksektir. Bu maddeler şu şekildedir.

3.1: Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olmak.

3.2: Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak.

c) Tercih nedenlerine ilişkin maddelerden 4.1, 4.2, 4.3 ve 4.4. maddeler hakkındaki görüşler arasında cinsiyete göre farklılık vardır.

Bu maddelere kadınların katılma düzeyi, erkeklerden daha yüksektir. Bu maddeler şöyledir.

4.1: Lisans, üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak (Tercih sıralaması, eğitim yönetimi, kamu yöntemi ve kamu yönetimi ve diğer alanlar)

4.2: Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak.

4.3: Kamu personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye tespit sırasında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

4.4: Yönetim alanında en az 120 saat eğitim kurs ve seminer görmüş olmak.

Tercih nedenleriyle ilgili diğer maddeler cinsiyete göre bir farklılık göstermemektedir.

d) Atama ve yer değiştirmeyle ilgili 5.10, 5.12, 5.16, 5.17 ve 5.21. maddelerle ilgili görüşler cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu maddelere kadınların katılma düzeyi, erkeklere göre daha yüksektir. Bu maddeler şöyledir.

5.10: Müdür atamalarında merkez ve taşra teşkilatında oluşturulan komisyonlar takdir puanı verebilir.

5-12: Aynı okulda en az üç yıl görev yapan çok başarılı okul müdürü, müdürlüğü boş olan aynı tipteki başka bir okula müdür olarak atanabilir.

5.16: Aynı okulda en az 8 yıl süreyle çalışmış okul müdürleri, ataması valilikçe yapılanlar il içinde , ataması , Bakanlıkça yapılanlar il içinde veya il dışında başka bir okula " kendi istekleri " de dikkate alınarak atanabilir.

5.17: Haklarında yapılan adli ve idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir.

5.21: Bir yıldan daha az göreve yaptıktan sonra görevinden çekilen okul müdürleri çekildikleri tarihten itibaren en az üç yıl geçtikten sonra müdür olarak atanabilir.

Atama ve yer değiştirme ile ilgili diğer maddeler hakkındaki görüşler cinsiyete göre bir farklılık göstermemektedir.

5.2.4 Dördüncü Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar

a) Okul müdürü ve öğretmenlerin yönetmelikteki Genel Koşullardan 2.1. maddeye ilişkin görüşleri mezun olunan okula göre farklılık göstermektedir. Eğitim enstitüsü mezunları bu maddeye Fakülte ve Lisans üstü mezunlarından daha az düzeyde katılmaktadır. Madde şu şekildedir.

2.1. Yüksek öğrenimli olmak.

Diğer maddelerle ilgili görüşler mezun olunan okula göre farklılık göstermektedir.

b) Yönetmelikteki özel koşullardan 3. maddeye ilişkin görüşler mezun olunana okula göre farklılık göstermektedir. Lisans üstü mezunları bu

maddeye Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunları bu maddeye Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarına göre daha az düzeyde katılmaktadır. Madde şu şekildedir.

3.3: (A) tipi kurum müdürlüğüne atanabilmek için müdür baş yardımcısı veya müdür yardımcısı olarak en az bir yıl görev yapmış olmak.

c) Tercih nedenlerinden 2. maddeye ilişkin görüşler mezun olunan okula göre farklılık göstermektedir. Bu maddeye, Fakülte mezunlarının katılma düzeyi, Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarından daha yüksektir. Madde şu şekildedir.

4.2: Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak.

Tercih nedenleri ile ilgili diğer maddeler mezun olunan okula göre bir farklılık göstermemektedir.

d) Atama ve yer değiştirmeyle ilgili 5.2. ve 5.17. maddeye ilişkin görüşler mezun olunan okula göre farklılık göstermektedir. Buna göre Fakülte mezunlarının maddeye katılma düzeyi, Eğitim Enstitüsü mezunlarına göre daha yüksek, Lisans üstü mezunlarının katılma düzeyi Fakülte mezunlarına göre daha yüksektir. Madde şu şekildedir.

5.2: Atama Bakanlıkça yapılacak okul müdürlükleri, Bakanlıkça ülke genelinde duyurulur.

5.17. maddeye Lisans üstü mezunlarının katılma düzeyi Fakülte mezunlarına göre daha yüksektir. Madde şu şekildedir.

5.17: Haklarında yapılan adli veya idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir.

Atama ve yer değiştirmeyle ilgili diğer maddeler mezun olunan okula göre farklılık göstermemektedir.

5.2.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

a) Grubun, Yönetmelikteki Genel Koşullardan 2.1, 2.7, 2.8 ve 2.10. maddelere ilişkin görüşleri kıdeme göre farklılık göstermektedir. Maddeler şu şekildedir.

2.1: "Yüksek öğrenimli olmak" 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanların maddeye katılma düzeyi diğer kıdem gruplarına göre daha azdır.

2.7: " Son üç yıllık sicil not ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak." 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlar maddeye diğer kıdem gruplarına göre daha az düzeyde katılmaktadır.

2.8: "Öğretmenler için zorunlu çalışma yükümlülüğü öngörülen yerler dışındaki okul yöneticilerine atanacaklar için ilgili mevzularına göre zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış ya da bu yükümlülükten muaf sayılmış olmak." Maddeyle ilgili görüş farklılığı 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanlarla 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar arasındadır. Maddeye 5-9 yıl arası kıdeme sahip olanlar, 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlara göre daha az düzeyde katılmaktadır.

2-10 : "Görev tanımında belirtilen nitelikleri taşımak." Maddeyle ilgili görüş farklılığı 5 yıldan ay kıdeme sahip olanlarla 5-9 yıl arası kademe sahip olanlar; 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlarla 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlar arasındadır. Maddeye 5 yıldan az kıdeme sahip olanlar 5-19 yıl arası kıdeme sahip olanlara göre daha az düzeyde katılmakta, yine 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlar 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlardan daha az düzeyde katılmaktadır.

Genel koşullarla ilgili diğer maddelere ilişkin görüşler arasında farklılık yoktur.

b) Yönetmelikteki özel koşullarla ilgili 3.2. maddeye ilişkin görüşleri kıdeme göre farklılık göstermektedir. Madde şu şekildedir.

3.2: "Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi Kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak." Maddeye 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanlar, diğer gruplara göre daha az düzeyde katılmaktadır.

Özel koşullarla ilgili diğer maddelerle ilgili görüşler kıdeme göre bir farklılık göstermemektedir.

c) Tercih nedenleriyle ilgili maddelerden 4.2. ve 4.7. maddelere ilişkin görüşler kıdeme göre farklılık göstermektedir. Maddeler şu şekildedir.

4.2: "Lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmak." Maddeye 15-19 yıl arası kıdeme sahip olanlar, 5 yıldan az, 5-9 yıl arası ve 10-14 yıl arası kıdeme sahip olanlara göre daha az düzeyde katılmaktadır.

4.7: "Meslekte hizmet süresi fazla olmak." Maddeye 5 yıldan az kıdeme sahip olanlar, 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahip olanlardan daha az düzeyde katılmaktadır.

Tercih nedenleriyle ilgili diğer maddelere ilişkin görüşler arasında farklılık yoktur.

d) Atama ve yer değiştirmeye ilişkin görüşler, mesleki kıdeme göre farklılık göstermemektedir.

5.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Okul müdürü ve öğretmenlerin adı geçen Yönetmelikte yer almayan önerileri aşağıda sıralanmıştır.

1- Okul müdür, okul, öğretmen, veli ve diğer çalışanların oluşturacağı komisyonlar tarafından seçilmelidir.

2- Seçilen müdür adayları, stajyer olarak belirli bir süre çalışmalı, daha sonra müdürlük ataması yapılmalıdır.

3- Yöneticilikle ilgili esaslar belirlenerek belirli kıdeme sahip öğretmenler dönüşümlü olarak müdürlük yapmalıdır.

4- Müdür adayı izleme komitesi kurulmalıdır.

5- Yer değiştirmelerde çevrenin tercihleri dikkate alınmalıdır.

6- Okul müdürlerine rotasyon getirilmelidir.

7- İlköğretim okulu müdürleri de çalıştığı il'den başka bir ile okul müdürü olarak atanabilmelidir.

ÖNERİLER

1- Yönetmelikteki Genel Koşullar ve Özel Koşullar okul müdürü ve öğretmenler tarafından benimsenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bu konudaki uygulanmasını devam ettirmeli, Genel ve özel koşullardan vazgeçmemelidir.

2- Yönetmelikteki "tercih nedenleri"nde aranan kriterler yeniden gözden geçirilmelidir.

3- Atama ve Yer değiştirmede **adalet** ve **eşitlik** ilkelerine ters düşen uygulamalardan vazgeçilmelidir. Bakanlık merkez ve il Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan okul müdürlerinin atanması ile ilgili Değerlendirme Komisyonlarının yapısı ve yetkileri yeniden gözden geçirilmeli ve bu komisyonlarda görev alacak öğretmenlerin ve okul müdürlerinin sayısı artırılmalı, komisyon üyelerinin demokratik usullerle seçilmesi sağlanmalıdır.

4- Eğitim yöneticiliği bir uzmanlık alanı olmalı, okul müdürlerinin maaş , ek ders ücreti v.b. gibi özlük hakları artırılarak , okul müdürlüğü cazip hale getirilmeli, okul müdürlerinin sorumluluklarına oranlı olarak yetkileri artırılmalıdır.

5- Okul müdürlerinin seçiminde , okulda görevli öğretmen, memur , hizmetli gibi çalışanların ve öğrenci velilerinin görüşlerinin alınmasını sağlayacak yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, Aytaç. (1994). **Çağdaş Örgütlerde İman Kaynağının Personel Yönetimi.** Ankara Pegem Yayınları, No:7.

ADEM, Mahmut. (1981). **Eğitim Planlaması,** A.Ü. Eğit. Fak. Yayınları No:1

ALKAN, Cevat. (1979). **Eğitim Ortamları,** A.Ü. Eğit. Fak. Yayınları No:85

ANAYASA VE CEZAEVİ MEVZUATI. (1988). Yarıaçık Cezaevi Matbaası Ankara.

BAŞARAN, İbrahim Ethem

(1982) **Temel Eğitim ve Yönetimi,** A.Ü. Eğit. Fak. Yayınları No: 112

(1989) **Yönetim,** Gül Yayınevi Ankara

(1991) **Örgütsel Davranış,** Kadıoğlu Matbaası, Ankara

(1993) **Türkiye Eğitim Sistemi,** Gül Yayınevi: Ankara

BURSALIOĞLU, Ziya

(1987) **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranışlar,** Ankara Üniversitesi Basımevi

(1981) **Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri,** Sevinç Matbaası Ankara.

(1978) **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama,** Ank. Üniv. Eğit. Fak. Yayınları Ankara.

CAN, Halil. (1999). **Organizasyon ve Yönetim,** Siyasal Kitabevi Ankara.

CAN, Talip. (1984). **Amasra Merkez İlçe ilkokul Müdürlerinin Okul Yönetimindeki Liderlik Davranışları,** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

CANMAN, Doğan. (1995). **Çağdaş Personel Yönetimi**, TODAİE Yayınları No: 260.

CİCİOĞLU, Hasan. (1985). **Türkiye Cumhuriyetinde ilk ve Ortaöğretim**, Ank. Üniv. Eğit. Bil. Fak. Yayın No: 140.

DENİZ, Veysi. (1997). **İlköğretim Okulu Müdürlerinin eğitim öğretim ve Yönetime ilişkin Yeterliliklerinin Sınıf ve Branş Öğretmenleri Tarafından Değerlendirilmesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

ERTÜRK, Selahattin. (1975). **Eğitimde Program Geliştirme**, Yekentepe Yayınları, Ankara..

GİNSBERG, Rick. (1987). **"Worthey Goal... Unlikely Reality: The Principal as Instructional Leader"**, NAASP Bulletin 76-82, Nisan 1988.

GÜNAYDIN, E. İlkay. (1998). **İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Seçiminde Kullanılan Ölçütler Hakkında Yönetici ve Öğretmen Görüşleri**, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi – Ankara.

HOY, K. Wayre ve Wiskel, G. CECİL. (1982). **Educational Administartion**, New York: Random House.

JONES, Rebecca. (1994). **"Picturing Your Perfect Principal"**, Executive Educator. 16-21 Mayıs 1995.

KAPTAN, Saim. (1995). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Teknik Web Ofset Tesisleri, Ankara.

KARASAR, Niyazi. (1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Senem Matbaacılık. Ankara.

KAYA, Yahya Kemal. (1991). **Eğitim Yönetimi,** Bilim Yayınları, Ankara.

KISAKÜREK, Mehmet A. ve başk. (1988). **İlkokul Programı ve Öğretim Yöntemleri,** Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 189.

LUNENBURG, F.C. ve A.C. ORNSTEİN. (1996). **Educational Administration,** California: Wadsfort, Publishing Company.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

(1997) **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,** M. E. Basımevi İstanbul.

(1990) **Milli Eğitim Bakanlığı Bağlı Okul ve Kurum Yöneticilerinin Nitelikleri ile Atanmaları Hakkında Yönetmelik,** 5.10.1990 tarih ve 20656 Sayılı Resmi Gazete

(1993) **Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurum Yöneticilerinin Atanma Yönetmeliği,** 07.06.1993 tarih ve 21600 sayılı Resmi Gazete

(1995) **M.E.Bakanlığına Bağlı Kurum Yöneticilerinin Atanma Yönetmeliği,** 27.09.95 tarih ve 22417 sayılı Resmi Gazete

(1998) **M.E.B. Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atanma ve Yer Değiştirmesine İlişkin Yönetmelik,** Kasım 1998 tarih ve 2494 sayılı Tebliğler Dergisi.

(2000) **M.E.B. Bağlı Eğitim Kurumların Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik,** 30 Kasım 2000 tarih ve 24246 Sayılı Resmi Gazete

(2001) **Milli Eğitim Sayısal Veriler,** Ankara, Akşam Sanat Okulu Matbaası.

ÖZDEMİR, Servet. (2000). **Eğitimde Örgütsel Yenileşme,** Pegem A. Yayınevi Ankara.

ÖZSOY, Yahya. (1987). **Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi,** Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 190.

PARKER, Fomest W. ve Rodie, ARMSTRAOUNG. (1987). **"A Behauional Approach to the Selection of school Principals.",** Planning and changing. 63-69, Bahar 1987.

RODNEY, Reed J.(1989). **"The Selection of Elemantary and. Secondary School Principle: Process and Promise"**, The Cleaning House No: EA21353 55:70.

SERİN, Necdet. (1979). **Eğitim Ekonomisi,** Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.

SEVİNÇ, Ahmet. (1990). **Yönetim Biliminin Gelişim Süreci İçinde Sibernetik Yaklaşım ve Örgütsel Sibernetikler,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir

TANİLLİ, Server. (1991). **Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?,** Cem Yayınevi İstanbul, Engin Matbaacılık.

TANRIÖĞEN, Abdurrahman. (1988). **Okul Müdürünün Etkinliği İle Öğretmen Morali Arasındaki İlişkiler** (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara.

TAYMAZ, Haydar. (1989). **Uygulamalı Okul Yönetimi,** TODAİE Yayınları No: 49.

TEZCAN, Mahmut. (1998). **Eğitim Sosyolojisi,** Bilim Yayınları, Ankara.

TUTUM, Cahit. (1976). **Personel Yönetimi,** TODAİE Yayınları No: 149.

EKLER

Bu bölümde, tezde kullanılan "İlköğretim Okul Müdürü Atama Ve Yer Değiştirmelerini Değerlendirme Anketi" ve anket uygulanan okulların listesi bulunmaktadır.

İLKÖĞRETİM OKUL MÜDÜRÜ ATAMA VE YER DEĞİŞTİRMELERİNİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

Değerli yönetici ve öğretmen meslektaşım,

Toplumun teminatı olan yeni nesillerin yetiştirildiği okulların amaçlarını gerçekleştirebilmesi, iyi yönetilmelerine bağlıdır.

Okulların, amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlayacak okul yöneticilerine ihtiyacı vardır. Bu nedenle, okulların amaçlarını gerçekleştirebilecek, nitelikli yöneticilerin seçimi, eğitim sistemimiz için büyük önem taşır.

Eğitim sistemimizin çekirdek personeli olan okul yöneticileri ve öğretmenlerimizin, okul yöneticiliği atamaları hakkındaki görüş ve değerlendirmelerinin önemli olacağı düşüncesi, beni bu konuda araştırma yapmaya yöneltmiştir.

İlköğretim kurumlarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerimizin okul müdürlerinin atamaları hakkındaki görüş ve değerlendirmelerini öğrenmek amacıyla hazırlanan bu ankette vereceğiniz cevaplar, okul müdürlerinin atamaları ve yer değiştirmeleri ile ilgili yeni görüşlerin ortaya çıkmasına ve kabul görmeyen uygulamaların belirlenmesini sağlayacaktır.

Bakanlığımıza bağlı ilköğretim okulları, okulun öğretmen, öğrenci sayısı, derslik sayısı laboratuar, kütüphane, işlik vb. durumları, okulun bulunduğu yerleşim yeri dikkate alınarak büyüklüklerine göre "A" tipi, "B" tipi, "C" tipi olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Ankara'nın merkez ilçelerindeki okullar genellikle "A" ve "B" tipi okullardır.

Anket dört bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde genel bilgilerle ilgili sorular, II. Bölümde okul müdürlerinin atamalarında kullanılan ölçütler ve tercih nedenleri III. Bölümde yönetici atama ve yer değiştirmesiyle ilgili maddeler sıralanmıştır. IV. Bölümde açık uçlu soru bulunmaktadır. Görüş ve değerlendirmelerimize uygun olan seçeneğin hizasındaki parantezin içerisine çarpı (x) işareti koyunuz.

Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederim.

Mahmut AYHAN

BÖLÜM I

GENEL BİLGİLER

1.1. Cinsiyetiniz?

1 ( ) Erkek

2 ( ) Kadın

1.2. Okulunuzda şu andaki göreviniz nedir?

1 ( ) Okul Müdürü

2 ( ) Müdür Yardımcısı

3 ( ) Öğretmen

1.3. Kaç yıllık öğretmensizin?

1 ( ) 5 yıldan az

2 ( ) 5-9 yıl

3 ( ) 10-14 yıl

4 ( ) 15-19 yıl

5 ( ) 20 yıl ve daha fazla

1.4. En son hangi öğretim kurumundan mezun oldunuz?

1 ( ) Öğretmen Okulu

2 ( ) Eğitim Enstitüsü

3 ( ) Eğitim Yüksekokulu

4 ( ) Fakülte

5 ( ) Lisans Üstü

BÖLÜM II

MÜDÜR ATAMALARINDA ARANAN KOŞULLAR

AÇIKLAMA

Bu bölümde okul müdürlerinin atamalarında esas alınan koşullar sıralanmıştır. Koşulları katılma derecenizi parantez içine (x) işareti koyurak belirtiniz.

GENEL KOŞULLAR		KATILMA DERECESİ				
		TAM	ÇOK	ORTA	AZ	HİÇ
2.1.	Yüksek öğrenimli olmak.					
2.2.	Eğitim ve öğretim hizmetlerini sınıfında olmak veya bu sınıfta görev alacaklarda aranan nitelikleri taşımak.					
2.3	Atanacağı okula branş itibariyle öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olmak.					
2.4.	Eğitim ve öğretim sınıfında adaylığı kalkmış olmak.					
2.5.	Memuriyete engel olacak derecede olmasa dahi (taksirli suçlar hariç) hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son beş yıllık hizmet süreci içinde aylıktan kesme veya maaş kesimi cezasından daha ağır disiplin cezası almamış ya da son beş yıla içinde adli ve idari soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınmamış olmak.					
2.6.	Kurum yöneticilerinin atama ve yer değiştirme yönetmeliğinin hükümlerine aykırı olmamak kaydı ile okulların özel mevzuatında belirtilen koşulları taşımak.					
2.7.	Son üç yıllar sicil notu ortalaması iyi dereceden aşağı olmamak					
2.8.	Öğretmenler için zorunlu çalışma yükümlülüğü öngörülen yerler dışındaki okul yöneticiliklerine atanacaklar için ilgili mevzuatına göre zorunlu çalışma yükümlülüğünü tamamlamış ya da bu yükümlülükten muaf sayılmış olmak.					
2.9.	Atanmak istediği okul türü ile ilgili hizmet içi eğitim programın katılmak.					
2.10.	Görev tanımında belirtilen nitelikler taşımak.					

ÖZEL KOŞULLAR		KATILMA DERECESİ				
		TAM	ÇOK	ORTA	AZ	HİÇ
3.1.	Merkezi sistemle yapılacak seçme sınanında başarılı olmak					
3.2.	Değerlendirme sınavı sonucunda (C) tipi kurum müdürlüğü için en az 70, (B) tipi kurum müdürlüğü için en az 75, (A) tipi kurum müdürlüğü için en az 80 puan almış olmak.					
3.3	(A) tipi kurum müdürlüğüne atabilmek için müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısı olarak en az bir yıl göre yapmış olmak					

BÖLÜM III

TERCİH NEDENLERİ

AÇIKLAMA

Bu bölümde, okul müdürlerinin atamasında esas alında tercih nedenleri sıralanmıştır. Tercih nedenlerine katılma derecenin parantez içine (x) işareti koyarak belirtiniz.

TERCİH NEDENLERİ		KATILMA DERECESİ				
		TAM	ÇOK	ORTA	AZ	HİÇ
4.1.	Lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş olmak (Tercih sıralaması, eğitim yönetimi, kamu yönetimi ve diğer alanlar)					
4.2.	Lisan düzeyinde öğrenim görmüş olmak					
4.3.	Kamu personeli Yabandı Dil Bilgisi Seviye tespit sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.					
4.4.	Yönetim alanında en az 120 saat eğitim kurs ve seminer görmüş olmak.					
4.5.	Takdirname veya aylıkla ödüllendirilmiş olmak.					
4.6.	Eğitim, öğretim, yönetim, işletmecilik veya mesleği ile ilgili olanlarda yayımlanmış eseri olmak.					
4.7.	Meslekteki hizmet süresi fazla olmak					

BÖLÜM IV

ATAMA VE YER DEĞİŞTİRME

AÇIKLAMALAR

Bu bölümde, okul yöneticilerinin atama ve yer değiştirmesi ile ilgili maddeler sıralanmıştır. Katılma derecenizi, her maddenin hizasındaki parantezlerden birinin içerisine (x) işareti koyarak belirtiniz.

ATAMA VE YER DEĞİŞTİRME		KATILMA DERECESİ				
		TAM	ÇOK	ORTA	AZ	HİÇ
5.1.	Merkezi sistemle yapılacak seçme sınavında başarılı olan adaylardan eğitim yönetimi alanında göreceği hizmet içi kurs sonunda yapılacak değerlendirme sınavında başarılı olan adaylar arasından seçilerek atanır.					
5.2.	Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürlükleri, Bakanlıkça ülke genelinde duyurulur.					
5.3.	Ataması Valilikçe yapılan okul müdürlükleri il genelinde duyurulur.					
5.4.	Duyurulan okul müdürlüklerine başvuru süresi onbeş günden az, bir aydan çok olamaz.					
5.5.	Ataması valilikçe yapılan okul müdürlüklerine il içinde aday bulunamaması halinde duyuru ülke genelinde yapılır.					
5.6.	Duyurusu il dahilinde yapılan okul müdürlüklerine sadece o ilde göre yapanlar başvurabilir.					
5.7.	Ataması Bakanlıkça yapılan okul müdürleri, bakanlıkta oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır.					
5.8.	Ataması Valilikçe yapılan okul müdürleri, Milli Eğitim Müdürlüğünde oluşturulan komisyonlar tarafından seçilerek atanır.					
5.9.	Değerlendirme puanı en yüksek olan ilk iki aday arasından atamaya yetkili amir tarafından seçilerek atanır.					
5.10.	Müdür atamalarında merkez veya taşra teşkilatında oluşturulan komisyonlarca takdir puanı verilebilir.					
5.11.	Halen Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatında yönetim, uzmanlık müfettişlik görevinde bulunanlardan bu görevdeki son üç yıllık süre içinde sicil raporlarına göre sicil notu ortalaması çok iyi derecede olanlar istedikleri ve ilgili birimlerin önermesi halinde seçme ve değerlendirme sınavına girerek başarılı olma şartı aranmadan atanabilir.					

5.12.	Aynı okulda en üz üç yıl göre yapan çok başarılı okul müdürü, müdürlüğü boş olan aynı tipteki başka bir okula müdür olarak atanabilir.					
5.13.	Bulundukları okulda en az üç yıl hizmeti olup bu süre içinde sicil veya denetim raporları ortalaması çok iyi derecede olan okul müdürleri, kendileri de isterlerse, duyuru yapılmaksızın, Müdürlüğü boş olan aynı tür ve tipteki başka bir okula müdür olarak atanabilir.					
5.14.	Son üç yıllık sicil not ortalaması en az "iyi" olan B ve C tipi okul müdürleri katıldıkları hizmet için kurs programından sonra yapılan değerlendirme sınavında başarılı olurlarsa bir üst tipteki okula müdür olarak atanabilir.					
5.15.	Son iki yıllık sicil ortalaması "Çok iyi" olan B ve C tipi okul müdürleri hizmet içi programına katılmadan değerlendirme sınava girebilir, başarılı olurlarsa bir üst tipteki okula müdür olarak atanabilir.					
5.16.	Aynı okulda en az 8 yıl süreyle çalışmış okul müdürleri, ataması valilikçe yapılanlar il içinde, ataması Bakanlıkça yapılanlar il içinde veya il dışında başka bir okula "kendi istekleri" de dikkate alınarak atanabilir.					
5.17.	Haklarında yapılan adli veya idari soruşturma sonucu görev yerleri değiştirilmesi uygun görülenlerin görev yerleri, il içinde veya il dışında, aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir.					
5.18.	Son iki yılda üst üste iyi dereceden daha aşağı derecede başarılı olan okul müdürlerinin görev yerleri il içinde veya il dışında aynı veya bir alt tipteki okula değiştirilebilir.					
5.19.	Okul müdürleri, istediklerinde müdürlük görevinden çekilebilir.					
5.20.	Okul müdürü olarak en az bir yıl görev yaptıktan sonra görevinden çekilen veya müdürlük görevi sona erenler (adli ve idari soruşturma sonucu görevden alınanlar hariç) beş yıl içinde aynı tip okula müdür olarak atanabilir.					
5.21.	Bir yıldan daha az görev yaptıktan sonra görevinden çekilen okul müdürleri çekildikleri tarihten itibaren en az üç yıl geçtikten sonra tekrar müdür olarak atanabilir.					
5.22.	Norm kadrolarının kaldırılması nedeniyle yöneticilik görevi sona eren okul müdürleri, isterlerse boş olan aynı tür ve tipteki okul müdürlüklerine öncelikle atanabilir.					

BÖLÜM V

5.1. Bu anket formunda yer almayan ancak okul müdürlerinin atama ve yer değiştirmesinin de önemli gördüğünüz önerilerinizi aşağıya yazınız.

I. Koşullar ve tercih nedenleri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. Atama ve yer değiştirme

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ARAŞTIRMA ANKETİNİN UYGULANDIĞIN OKULLARIN LİSTESİ

Müdür Örneklemine Alınan Okullar

ALTINDAĞ	ÇANKAYA	MAMAK
Ahiler İ.Ö.O.	Akdere İ.Ö.O.	Abidinpaşa İ.Ö.O.
Atıfbey İ.Ö.O.	Akşemsettin İ.Ö.O.	Ahmet Hızal İ.Ö.O.
Aydınlıkevler İ.Ö.O.	Anıttepe İ.Ö.O.	Açıkalın İ.Ö.O.
Cebeci İ.Ö.O.	Balgat İ.Ö.O.	Cengizhan İ.Ö.O.
Hacıbayram İ.Ö.O.	Boztepe İ.Ö.O.	Demirlibahçe İ.Ö.O.
Hıdırlıktepe İ.Ö.O.	Çankaya İ.Ö.O.	Derbent İ.Ö.O.
İrfan Baştuğ İ.Ö.O.	Emlak Bankası İ.Ö.O.	29 Ekim İ.Ö.O.
Karacakaya İ.Ö.O.	Ertuğrul Gazi İ.Ö.O.	Esentepe İ.Ö.O.
Nazife Hatun İ.Ö.O.	İltekin İ.Ö.O.	Hamdi Bulgurlu İ.Ö.O.
Peyami Safa İ.Ö.O.	İmrahor İ.Ö.O.	Kazım Orbay İ.Ö.O.
Satı Kadın İ.Ö.O.	İncesu İ.Ö.O.	Oğuz Kaan İ.Ö.O.
Solfasol İ.Ö.O.	Kavaklıdere İ.Ö.O.	Mazalgirt İ.Ö.O.
Telsizler İ.Ö.O.	Kırkkonaklar İ.Ö.O.	Metehan İ.Ö.O.
Yıldırım Beyazıt İ.Ö.O.	Kurtuluş İ.Ö.O.	Mehmet Çekiç İ.Ö.O.
13 Ekim İ.Ö.O.	Kütükçü Alibey İ.Ö.O.	Misket İ.Ö.O.
	Maltepe İ.Ö.O.	Nedim İnal İ.Ö.O.
	Mimar Sinan İ.Ö.O.	Şehitlik İ.Ö.O.
	Mimar Kemal İ.Ö.O.	Ortatepe İ.Ö.O.
	Mithat Paşa İ.Ö.O.	Ulu Önder İ.Ö.O.
	Muazzez Karaçay İ.Ö.O.	Ticaret Odası İ.Ö.O.
	Nenehatun İ.Ö.O.	Yeşiltepe İ.Ö.O.
	Özbirlik İ.Ö.O.	Yetmişbeşinci Yıl İ.Ö.O.
	Pazike Eroğlu İ.Ö.O.	
	Şahinbey İ.Ö.O.	
	Sarar İ.Ö.O.	
	Seyranbağları İ.Ö.O.	
	Süleyman Uyar İ.Ö.O.	
	Teymen Kalmaz İ.Ö.O.	
	Tevfik İleri İ.Ö.O.	
	Timur İ.Ö.O.	
	Türk-iş Blokları İ.Ö.O.	
	Ulubatlı Hasan İ.Ö.O.	
	Yakup Abdal İ.Ö.O.	

Öğretmen Örneklemine Alınan Okullar

ALTINDAĞ	ÇANKAYA	MAMAK
Ahiler İ.Ö.O.	Akdere İ.Ö.O.	Abidinpaşa İ.Ö.O.
Aydınlıkevler İ.Ö.O.	Boztepe İ.Ö.O.	Ahmet Hızal İ.Ö.O.
Hıdırlıktepe İ.Ö.O.	İltekin İ.Ö.O.	Hamdi Bulgurlu İ.Ö.O.
İrfan Baştuğ İ.Ö.O.	İmrahor İ.Ö.O.	Kazım Orbay İ.Ö.O.
Peyami Safa İ.Ö.O.	İncesu İ.Ö.O.	Oğuz Kaan İ.Ö.O.
Solfasol İ.Ö.O.	Kurtuluş İ.Ö.O.	Mazalgirt İ.Ö.O.
Telsizler İ.Ö.O.	Mimar Kemal İ.Ö.O.	Ortatepe İ.Ö.O.
	Mithat Paşa İ.Ö.O.	Ticaret Odası İ.Ö.O.
	Özbirlik İ.Ö.O.	Yeşiltepe İ.Ö.O.
	Şahinbey İ.Ö.O.	Yetmişbeşinci Yıl İ.Ö.O.
	Seyranbağları İ.Ö.O.	
	Süleyman Uyar İ.Ö.O.	
	Tevfik İleri İ.Ö.O.	
	Timur İ.Ö.O.	
	Yakup Abdal İ.Ö.O.	

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ